

รายงานฉบับสมบูรณ์

“โครงการวิจัยเครือข่ายกลุ่มธุรกิจสหกรณ์สวนสามพราน”

(15 สิงหาคม 2552 - 14 สิงหาคม 2553)

โดยนายณฐนนท์ เมธีพิธิฐกุล และคณะ

สิงหาคม 2553

รายงานฉบับสมบูรณ์

“โครงการวิจัยเครือข่ายกลุ่มธุรกิจสหกรณ์สวนสามพราน”

คณะผู้วิจัย

1. นายณฐนนท์ เมธิพิสิฐกุล
2. นายสุทิส จิราวุฒิพงศ์

สังกัด

สวนสามพราน
สวนสามพราน

คณะผู้ร่วมวิจัย

3. นางศิริดารัตน์ เลขมาศ
4. นางสาวเสาวลักษณ์ คีรีวงศ์

สังกัด

สวนสามพราน

ชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์
และการค้าที่เป็นธรรม

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

บทสรุปผู้บริหาร

กลุ่มธุรกิจสหกรณ์สวนสามพราน เป็นการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจสหกรณ์เชิงคุณค่า ภายใต้ชุดโครงการวิจัย “การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม” โดยมีบริษัทโรสการ์เด้น จำกัด เป็นแกนนำของกลุ่มธุรกิจ และมีภาคีพันธมิตร ประกอบด้วย สหกรณ์ของพนักงานบริษัทโรสการ์เด้น กลุ่มผู้ผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย กลุ่มผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกร โรงเรียน กลุ่มสตรีและชุมชน บริเวณอำเภอสวนสามพรานและพื้นที่ใกล้เคียง โดยใช้กลไกของศูนย์เรียนรู้ที่ทางสวนสามพรานจัดตั้งขึ้น โดยมีสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์และสกว. ในฐานะภาคีหน่วยงานวิชาการให้การสนับสนุน กลุ่มธุรกิจสหกรณ์สวนสามพราน ภายใต้แกนนำของบริษัทโรสการ์เด้น จำกัด มีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการสร้างระบบธุรกิจสหกรณ์แนวทางใหม่ที่เอื้อประโยชน์แก่สหกรณ์ ผู้ประกอบการและชุมชน ที่เห็นความสำคัญในเรื่องคุณค่าสหกรณ์และแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการทำธุรกิจร่วมกัน

งานวิจัยเรื่องกลุ่มธุรกิจสวนสามพราน มีคำถามวิจัย 2 ประการ ได้แก่ 1) ตัวแบบในการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจสหกรณ์เชิงคุณค่าควรเป็นอย่างไร 2) กระบวนการในการทำงานร่วมกันของ สหกรณ์ ผู้ประกอบการ และชุมชน ภายใต้กลุ่มธุรกิจสหกรณ์ควรเป็นอย่างไร จึงจะบรรลุเป้าหมายร่วมกัน และมีแนวทางปฏิบัติในการนำคุณค่าของสมาชิกสร้างความเข้มแข็งต่อกลุ่มธุรกิจได้อย่างไร วัตถุประสงค์ในการวิจัยมี 2 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อสร้างระบบธุรกิจสหกรณ์แนวทางใหม่ที่เอื้อประโยชน์แก่สหกรณ์ ผู้ประกอบการ และชุมชนที่เห็นความสำคัญในเรื่องคุณค่าสหกรณ์และแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการทำธุรกิจร่วมกัน 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกื้อหนุนการดำเนินงานต่อกลุ่มธุรกิจสหกรณ์สู่การบรรลุเป้าหมายร่วมกัน การวิจัยมีขั้นตอนกระบวนการหลัก 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การจัดเวทีหารือของภาคีในกลุ่มธุรกิจ 2) การจัดตั้งและดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ 3) การดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจซึ่งจะมีแผนการดำเนินงานใน 2 ระดับ ได้แก่ แผนงานในระดับกลุ่มธุรกิจและในระดับภาคี 4) การติดตามและประเมินผล 5) เวทีสังเคราะห์/ถอดบทเรียน ซึ่งได้เกิดภาคีเครือข่าย 9 กลุ่ม ดังนี้

1. สวนสามพราน ซึ่งเป็นแกนกลางของกลุ่มธุรกิจ มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ 2 ศูนย์ ได้แก่ 1) ศูนย์เรียนรู้ล่องน้ำลุยสวน และ 2) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เป็นสถานที่ในการเป็นศูนย์กลางติดต่อประสานงาน เป็นต้นแบบด้านคุณค่า แก่ประชาคม และกลุ่ม ได้มีการจัดฝึกอบรมเรื่องการใช้เกษตรอินทรีย์ในสวนสามพราน ผลลัพธ์ที่เกิดจากงานวิจัย ด้านชุมชน และการตลาด สวนสามพรานมีแผนงานที่จะเปิดตลาดจำหน่ายสินค้าของเกษตรกรอินทรีย์บริเวณด้านหน้าสวน ให้เป็นแหล่งรวมของสินค้า อินทรีย์ และสินค้าชุมชนที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายธุรกิจกับสวนสาม

2. ศูนย์เรียนรู้ เป็นสถานที่ในการเชื่อมประสานกลุ่มธุรกิจต่างๆ ประกอบด้วย 2 ศูนย์ ได้แก่ 1) ศูนย์เรียนรู้ล่องน้ำลุยสวน มีการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านธรรมชาติและเกษตรอินทรีย์ และเปิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว มีกิจกรรม เช่น การพับดอกบัว การทำลูกประคบ การทำชา เป็นต้น ผลลัพธ์ที่ได้จากงานวิจัย ก่อให้เกิดรายได้แก่สวนสามพราน ชุมชนเกษตรกร เป็นสถานที่ศึกษาและดูงาน ของนักเรียน นักศึกษา เกษตรกร และ บุคคลทั่วไป และ 2) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ และเศรษฐกิจพอเพียง หลังจากเปิดศูนย์เรียนรู้ สวนสามพราน ได้มีเครือข่ายต่างๆ เช่น เกษตรกร นักเรียน นักศึกษา หน่วยงานราชการ และบุคคลทั่วไป มาศึกษาเรียนรู้ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ และเศรษฐกิจพอเพียง อย่างต่อเนื่อง ซึ่งศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ และเศรษฐกิจพอเพียง จะมีวิทยากร และพนักงาน สาธิต และฝึกอบรมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การทำปุ๋ยชีวภาพ สมุนไพร ลูกบอล EM

3. สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ช่วยเสริมความรู้ในด้านวิชาการแก่กลุ่ม การพัฒนาองค์ความรู้แก่ภาคี ชี้แนะแนวทางในการจัดทำแผนธุรกิจ การพัฒนาโจทย์แนวทางการวิจัย การเชื่อมโยงโซ่อุปทาน กระบวนการดำเนินงานด้านสหกรณ์ และได้ติดตามเยี่ยมชม กิจกรรมของศูนย์เรียนรู้ทั้ง 2 แห่ง การติดตามผลการดำเนินงานวิจัย ความก้าวหน้าการดำเนินงาน ชี้แนะแนวทางการวิจัย ปรับกระบวนการวิจัยให้เหมาะสม

4. กลุ่มเกษตรกร มีกิจกรรม การเยี่ยมชมสวนเกษตรกรและสำรวจข้อมูลพื้นฐานทางการเกษตรในเขตพื้นที่สามพราน การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยต่อสารพิษ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ และเรื่องการสร้างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์และการเชื่อมโยงตลาด การสร้างภาคีย่อยในกลุ่มเกษตรกร ผลลัพธ์ที่เกิดจากการวิจัย เกษตรกรในพื้นที่รอบๆ สวนสามพรานได้ มีกระบวนการในการ ดำเนินงานที่นำไปสู่เป้าหมายให้สวนเกษตรกรที่ร่วมโครงการ เปลี่ยนเป็นระบบการเกษตรแบบอินทรีย์ สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่เกษตรกร ลดปัญหาด้านการค้าของโรค แมลง ดินเสื่อม สุขภาพต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ปลูกจิตสำนึก ในการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างวิถีชีวิตให้กับชุมชน ทำให้ทุกคนมีศรัทธา เชื่อมั่น ในการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย และเกิดความร่วมมือร่วมใจในการฝ่าฟัน ปัญหา อุปสรรค ช่วยเหลือกัน และก่อให้เกิดเครือข่ายทั้งด้านการผลิตและการตลาดในอนาคต

5. สหกรณ์พนักงานสวนสามพราน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายสหกรณ์อื่นๆ สหกรณ์ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านข้อมูล ประสบการณ์ กระบวนการพัฒนาสหกรณ์ ช่วยเพิ่มความรู้อันต่าง ๆ ให้กับตัวแทนสหกรณ์พนักงาน สามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้กับสหกรณ์พนักงานต่อไป

6. กลุ่มอาชีพและวิสาหกิจชุมชน มีการเยี่ยมชม และสำรวจข้อมูลสินค้ากลุ่มอาชีพและวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอสามพราน เพื่อที่จะเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายด้านการตลาด และมีการอบรมให้ความรู้ด้านอาชีพต่างๆ แก่ กลุ่มอาชีพและวิสาหกิจชุมชน ปัจจุบันสวนสามพรานเปิดให้สินค้าของกลุ่มอาชีพ วิสาหกิจชุมชน มาจำหน่ายบริเวณตลาดริมคลอง เช่น อาหาร เครื่องดื่ม ขนมไทย งานศิลปจากดินญี่ปุ่น

7. โรงเรียน และสถาบันการศึกษา นักวิจัยและสวนสามพรานได้ประสานงานกับนักศึกษาจากสถาบันต่างๆ ที่สนใจใช้เวลาว่าง ในช่วงวันหยุด มาฝึกงาน ฝึกฝนกิจกรรมต่างๆ เช่น การรำไทย การเล่นดนตรีไทย การฝึกกระบี่กระบอง การทำสวนเกษตร การเป็นมัคคุเทศน์ การร่วมทีมทำงานวิจัย เป็นต้น มีนิสิต นักศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เป็นต้น การสร้างรายได้แก่นักศึกษา การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และสามารถเป็นวิทยากรสอนกิจกรรมให้แก่ น้องๆ นักเรียน ในลักษณะ พี่สอนน้อง เป็นแหล่งเรียนรู้ในด้าน ศิลปวัฒนธรรมประเพณี การศึกษาด้าน ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และร่วม โครงการ แหล่งทัศนศึกษาด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมใน จังหวัดนครปฐมร่วมกับ ฟาร์มแสดงจระเข้ สามพราน และพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้ง โดยสวนสามพราน จะมีทีมงาน และวิทยากร สอน ทำปุ๋ย น้ำหมัก สมุนไพร สบู่ น้ำยาล้างจาน การขยายพันธุ์พืช และการศึกษาค้นคว้าในศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ ศูนย์เรียนรู้ล่องน้ำลุยสวน และได้จัด โครงการ “หนึ่งโรงเรียนหนึ่งผลิตภัณฑ์” ให้โรงเรียน นำกิจกรรมที่เรียนรู้ ไปต่อยอดทำผลิตภัณฑ์ และนำมาจำหน่าย ในพื้นที่ตลาดภายในสวนสามพรานต่อไป

8. เครือข่ายสหกรณ์ ทีมงานวิจัย ได้ร่วมแสดงนิทรรศการเวทีเรียนรู้ “สู่..เส้นทางสหกรณ์ ที่มีคุณค่า” และร่วมงานเวทีเรียนรู้ ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจหลักการดำเนินงานของสหกรณ์ การนำคุณค่าของสหกรณ์ไปปรับใช้ และเกิดการประสานความร่วมมือกับสหกรณ์ต่างๆ เช่น การสร้างเครือข่ายด้านตลาดสินค้าสหกรณ์ได้ประสานงานกับสหกรณ์ต่างๆ นำสินค้าของกลุ่มสหกรณ์เช่น ข้าวคุณธรรม สินค้าแปรรูปทางการเกษตรของกลุ่มสหกรณ์ในเขต สามพราน และ นครปฐม มาจำหน่ายบริเวณตลาดริมคลอง และร้านกาแฟริมคลองสวนสามพราน ซึ่งเป็นการสนับสนุนช่องทางการตลาดของสินค้าสหกรณ์ และสร้างความร่วมมือกันในการตลาดต่อไปในอนาคต

9. **เครือข่ายอื่นๆ** ได้แก่ เครือข่ายนักวิจัย ได้ร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายนักวิจัยอื่นๆ ทำให้เกิดแนวคิดใหม่ๆ เพิ่มความรู้ และเห็นปัญหา อุปสรรค ของเครือข่ายนักวิจัยอื่นๆ สามารถนำมาประยุกต์ ใช้กับกลุ่มตนเอง และเกิดความร่วมมือกัน เครือข่ายประชาสัมพันธ์ การสร้างศูนย์เรียนรู้ทั้ง 2 ศูนย์ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านธรรมชาติและเกษตรอินทรีย์ และเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชม ทำให้มีรายการต่างๆ ทางโทรทัศน์ ติดต่อ เข้ามาถ่ายทำ และมีนิตยสารด้านการท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติ มาเยี่ยมชม นักวิจัย และทีมงานได้แนะนำ ถึงวัตถุประสงค์ในการสร้างศูนย์เรียนรู้ การทำงานวิจัยร่วมกับชุมชน ทำให้องค์ความรู้เกิดการเผยแพร่ รับรู้ในวงกว้าง เป็นประโยชน์ต่อสังคม และสร้างรายได้แก่กลุ่มธุรกิจ

ในปีที่ผ่านมา ได้มีการจัดประชุมหารือ / เวทีเสวนา สำหรับแกนนำภาคีพันธมิตรทั้งหมด เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ ภายใต้การทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยพิจารณาถึงปัจจัยทั้งภายนอกและภายในเป็นหลัก เพื่อผลักดันให้เกิดระบบคุณค่า และการค้าที่เป็นธรรมกับภาคีเครือข่ายพันธมิตรอย่างแท้จริง ในการจัดเวทีการประชุมเครือข่ายพันธมิตร วันที่ 22 มิ.ย. 2553 ซึ่งมีมติที่ประชุมผู้แทนเครือข่ายของเกษตรอินทรีย์ ได้ร่วมกันกำหนดควิสัยทัศน์ ภารกิจ และแผนที่กลยุทธ์เพื่อการบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ภายใต้ปณิธานร่วมคือ **“ภาคีทุกคนมีจิตสำนึกในเกษตรอินทรีย์ โดยมี สวนสามพรานเป็นเสาหลัก ในการให้ความรู้และปัญญา ไปสู่ความกินดีอยู่ดีถ้วนหน้า”** ภายใต้อุดมการณ์ร่วมกัน 4 ประการ ได้แก่ 1) เชื้อมั่นในเกษตรอินทรีย์ 2) ห่วงใยผู้บริโภค 3) เห็นชอบความคิดแนวการพัฒนาที่ยั่งยืน และ 4) เชื้อมั่นในการพึ่งพาและร่วมมือกัน

จากการสำรวจข้อมูล เมื่อวันที่ 16 เดือนสิงหาคม ปี 2553 พบว่า การวิจัยระยะต่อไปภาคีพันธมิตรได้ทำการปรับเปลี่ยนชื่อโครงการวิจัยใหม่ เป็น **“กลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพราน”** ซึ่งนับได้ว่าเป็นการค้นพบ แนวทางการดำเนินงานในรูปแบบใหม่ ที่จะสอดคล้องกับกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายพันธมิตรอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังมีการขับเคลื่อนให้เกิดเครือข่ายใหม่มาเข้าร่วมเป็นภาคีพันธมิตร ซึ่งผู้วิจัยได้แยกประเภทของกลุ่มภาคีใหม่ รวมได้ 6 เครือข่าย ประกอบด้วยจำนวนสมาชิก ที่เข้าร่วมอุดมการณ์ มากกว่า 2,500 คน ซึ่งจากผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา มีการอบรมสมาชิกประมาณ 500 คน พบว่า ภาคีพันธมิตรมีปัญหาในเรื่องของการขาดชุดความรู้ ในเรื่องเกษตรอินทรีย์ และการประกอบอาชีพต่างๆ ดังนั้น การฝึกอบรมในปีแรก จึงเป็นการเริ่มต้นที่ดี ในการเติมเต็มศักยภาพของภาคีพันธมิตรของเครือข่ายทั้ง 6 เครือข่ายได้อย่างเป็นรูปธรรม และยังต้องการชุดความรู้อีกอย่างต่อเนื่อง เพื่อทำให้ภาคีมีความเข้าใจในเรื่องเกษตรอินทรีย์ และการฝึกทักษะด้านอาชีพ อย่างแท้จริง ภายใต้การดูแลของทีมงานพี่เลี้ยง เพื่อให้ภาคีพันธมิตร ถึงจุดที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และมีความเสถียรภาพ ในการรวมกลุ่มกัน

ในด้านการเปิดช่องทางการตลาดในปีแรกคือ การจัดให้สมาชิก สามารถขายของใน บริเวณตลาดริมคลอง สวนสามพราน ได้โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย และทดลองรับซื้อสินค้าเกษตร ปลอดภัยจากภาคีพันธมิตร เช่น ฝรั่ง มะนาว และมะพร้าว ฯลฯ เพื่อทดสอบการกระจายของ สินค้า และปรับปรุงคุณภาพของสินค้าของภาคีพันธมิตร พบว่า ส่วนใหญ่ภาคีพันธมิตร ยังขาด องค์ความรู้เรื่องการผลิตเกษตรอินทรีย์ การตลาด การเก็บเกี่ยว และการยืดอายุผลผลิต รวมทั้งการ วางแผนเส้นทางการขนส่งสินค้าเกษตรเป็นอย่างมาก ซึ่งต้องการการสนับสนุนต่อไปในระยะยาว

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	(1)
สารบัญ	(6)
สารบัญภาพ	(7)
สารบัญตาราง	(9)
บทที่ 1 บทนำ	
หลักการและเหตุผล	1
คำถามวิจัย	3
วัตถุประสงค์	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
กรอบคิดการดำเนินงานวิจัย	4
ขั้นตอนและวิธีการวิจัย	5
แผนการวิจัย	6
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	
แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย	7
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	21
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
ผลการดำเนินงานตามแผน	32
ผลการสร้างระบบธุรกิจสหกรณ์แนวทางใหม่	54
ผลการศึกษาปัจจัยที่เกื้อหนุนการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจสหกรณ์	58
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	63
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก ปฏิทินกิจกรรม/แผนงานของ โครงการวิจัยเครือข่ายกลุ่มธุรกิจสหกรณ์ส่วนสามพราน	65
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์เกษตรกร	73

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า	
1	กลุ่มธุรกิจสหกรณ์สวนสามพราน	4
2	ขั้นตอนและวิธีการวิจัย	5
3	หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง	8
4	การแบ่งพื้นที่ดินตามทฤษฎีใหม่ เฉลี่ยพื้นที่ถือครองทางการเกษตร 15 ไร่	10
5	รูปแบบฟาร์มเกษตรอินทรีย์สมบูรณ์แบบมีความพอเพียงในฟาร์ม	15
6	การจัดการโซ่อุปทาน: การเชื่อมต่อพันธมิตร	19
7	การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง “การใช้เกษตรอินทรีย์ในสวนสามพราน” แก่พนักงานฝ่ายสวน โดยโรงแรมสวนสามพราน ในวันที่ 17 มกราคม 2553	33
8	กิจกรรมการมีส่วนร่วมของพนักงานในการผลิตสินค้าเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	35
9	กิจกรรมประชุมหารือร่วมกับนักวิจัย ผู้บริหาร โรงแรม โรสการ์เด้น และสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์	35
10	กิจกรรมของนักท่องเที่ยวในการลองเรือชมสวนผัก ผลไม้ นาบัว และฝึกพับดอกบัวรูปแบบต่างๆ	38
11	กิจกรรมของนักท่องเที่ยวในการเก็บผักอินทรีย์ไว้ใช้สำหรับการฝึกทำอาหารไทย และชมการทำนาอินทรีย์และวิถีชีวิตควายไทย	38
12	ศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ และเศรษฐกิจพอเพียง	40
13	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจำลองการทำการเกษตรแบบทฤษฎีใหม่ “30:30:30:10”	40
14	การพัฒนาองค์ความรู้ และ การติดตามผลการดำเนินงานวิจัย ของภาคีธุรกิจสหกรณ์สวนสามพราน โดย สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์	43
15	การเยี่ยมชมสวนเกษตรกรและสำรวจข้อมูลพื้นฐานทางการเกษตรในเขตพื้นที่สามพราน	43
16	การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่าง ทีมวิจัย ผู้บริหารสวน พนักงาน และกลุ่มเกษตรกร	45
17	การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่สามพราน	46

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า	
18	เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการสร้างเป้าหมายธุรกิจสหกรณ์	47
19	การติดตามสำรวจข้อมูลเกษตรกร	47
20	การประชุมวางแผนธุรกิจสหกรณ์สวนสามพราน	49
21	การเยี่ยมชม และสำรวจข้อมูลสินค้ากลุ่มอาชีพและวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอสามพราน	49
22	เวทีเรียนรู้เรื่องการผลิตพืชผักและอาหารปลอดภัยในชุมชน	49
23	กิจกรรม การเป็นแหล่งเรียนรู้ ทัศนศึกษาด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจพอเพียง ฝึกทักษะการปฏิบัติงาน แก่นักเรียน นักศึกษา สถาบันต่างๆ	51
24	ร่วมเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสดงนิทรรศการเวทีเรียนรู้ “ผู้..เส้นทางสหกรณ์ที่มีคุณค่า”	51
25	สินค้าจากเครือข่ายสหกรณ์ มีจำหน่ายบริเวณตลาดริมคลอง	52
26	ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายนักวิจัยอื่นๆ ระหว่างวันที่ 13-14 กรกฎาคม 2552 ณ โรงแรม สวนสามพราน	52
27	การประชุมสัมพันธผ่านสื่อต่างๆ ทั้งโทรทัศน์ และสิ่งพิมพ์	53
28	การประชุมสัมพันธและแสดงนิทรรศน์การทำงานเกษตรแฟร์ปี 2553	54
29	การวางแผนการดำเนินงานของกลุ่มผู้ใหญ่วัยฉวีวัฒน์	55
30	การวางแผนการดำเนินงานของกลุ่มคลองจินดาพัฒนายั่งยืน	55
31	การวางแผนการดำเนินงานของกลุ่มเกษตร 2000	56
32	การตั้งปณิธานร่วมของกลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสวนสามพราน ภายใต้อุดมการณ์ร่วมกัน	56
33	การสร้างระบบธุรกิจสหกรณ์แนวทางใหม่ที่เอื้อประโยชน์แก่ภาคีเครือข่าย	57
34	การวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมดำเนินการ	59
35	การวิเคราะห์สภาพองค์กร (SWOT Analysis)	59
36	การกำหนดวิสัยทัศน์ และตัวชี้วัดความสำเร็จของภาคีเครือข่าย	60
37	การสร้างกลยุทธ์ของภาคีเครือข่ายธุรกิจเพื่อใช้ในการดำเนินการ	60
38	ภาคีพันธมิตรภายใต้กลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพราน	62

สารบัญตาราง

ตารางที่

1 แผนการวิจัย

หน้า

6

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ในปี พ.ศ. 2505 เจ้าของธุรกิจสวนสามพรานได้ตัดสินใจซื้อที่ดินริมแม่น้ำท่าจีนเพื่ออนุรักษ์ต้นพิกุลใหญ่อายุเกือบ 100 ปีที่กำลังโคนล้มเพราะตลิ่งพังหลังจากนั้นได้ปลูกบ้านพักส่วนตัวสำหรับวันหยุดของครอบครัว และเริ่มปลูกกุหลาบเป็นงานอดิเรกและขยาย ตัดดอกขายร้านดอกไม้ต่างๆทั่วกรุงเทพฯ กระทั่ง พ.ศ. 2508 จึงเป็นที่รู้จักว่าเป็นสวนกุหลาบในนาม Rose Garden และได้เปิดให้เข้าเยี่ยมชมพร้อมกับเปิดภัตตาคารในชื่อ Rose Garden Restaurant ในช่วงปี พ.ศ. 2510 เรือนไทยโบราณจากละแวกบางเลน สุพรรณบุรี หลาย 10 หลัง ถูกคัดเลือกเพื่อนำมาประกอบและตกแต่ง เป็นบ้านพักสำหรับแขกผู้มาเยือน และเพื่อเป็นการอนุรักษ์วิถีการดำรงชีวิตแบบไทย จากนั้นสวนสามพรานได้เริ่มพัฒนาศูนย์การแสดงวัฒนธรรมไทยขึ้นในปี พ.ศ. 2515 ซึ่งต่อมาได้สร้างชื่อเสียงแก่สวนสามพรานให้เป็นที่รู้จักทั่วโลกในนาม Thai Village Cultural show (หมู่บ้านไทย) เป็นศูนย์แสดงนาฏศิลป์จากภูมิภาคต่างๆของไทย ได้รับความนิยมนอย่างมาก กระทั่งคณะนาฏศิลป์สวนสามพรานได้มีโอกาสเป็นตัวแทนประเทศไทยในการเผยแพร่การแสดงของไทย ในประเทศต่างๆทั่วโลกมากกว่า 70 ครั้ง รวมถึงเมื่อครั้งสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จไปเผยแพร่โครงการศิลปาชีพ ที่เมืองดัลลัส ประเทศสหรัฐอเมริกา ใน พ.ศ. 2524 และเมื่อครั้งสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ได้เสด็จงาน World Expo ที่เมืองบริสเบน ประเทศออสเตรเลีย นับจากนั้นตั้งแต่ พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา สวนสามพรานได้พัฒนาสถานที่และบริการอย่างต่อเนื่อง อาทิเช่น สนามกอล์ฟซึ่งได้รับคัดเลือกเป็นสนามกอล์ฟยอดเยี่ยมของโลก สร้างอาคาร โรงแรมขนาดเล็กและอาคาร โรงแรมหลังใหม่ริมแม่น้ำในเวลาต่อมา สร้างสระว่ายน้ำบำบัดปราศจากสารเคมี อีกทั้งยังร่วมกับผู้ประกอบการในท้องถิ่น ส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด เปิดบริการด้านสุขภาพเพิ่มการบริการสปาบำบัด ร่วมมือกับผู้ประกอบการในจังหวัดนครปฐมจัดตั้งโครงการ “แหล่งการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและธรรมชาติศึกษา” เปิดสโมสร “ม้าก้านกล้วย Family Club” ส่งเสริมสถาบันครอบครัวให้มีกิจกรรมร่วมกัน

ปัจจุบันสวนสามพรานได้วางแผนธุรกิจที่จะ ดำเนินไปอย่างก้าวหน้าและยั่งยืน โดยมีแนวคิดที่จะ นำเสนอจุดแข็งจากพื้นฐานทรัพยากรเก่าที่มีอยู่ในมือ คือ หมู่บ้านไทย ต้นไม้ สายน้ำ และสวนสมุนไพร โดย พุ่งเป้าไปที่ความเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมไทย และธรรมชาติ เชิงอนุรักษ์โดยมีหมู่บ้าน ไทย การทำเกษตรแบบอินทรีย์ปลอดภัยจากสารพิษและสวนสมุนไพรเป็นเสมือนห้องเรียน เสริมกิจกรรม ต่างๆ ที่เกี่ยวกับวิถีไทย และสุขภาพ กลุ่มเป้าหมายหลักๆ ของกิจกรรมเกี่ยวกับวิถีไทย คือ 1. ตลาดครอบครัว ให้พ่อแม่ทำกิจกรรมร่วมกับลูกภายในรีสอร์ท 2. กลุ่มโรงเรียนที่เป็นทางเลือกของการทัศนศึกษา และเป็นจัด ค่ายแก่นักเรียน และ 3. คือ ตลาดชาวต่างชาติ รวมถึงตลาดลองสเตรย์ ซึ่งการอยู่ในไทย 6 เดือน ถึง 1 ปี จะได้ เรียนคอร์สสั้นๆ เกี่ยวกับวัฒนธรรม เช่น ภาษาไทย ขณะที่โปรแกรมเกี่ยวกับสุขภาพนั้น กิจกรรมจะเน้นการ สอนสมุนไพร การดูแลตัวเองแบบไทยๆ การทำอาหารไทยๆ การปลูกผักโดยใช้แนวทางเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งการสร้างตลาดเพื่อรองรับสินค้าจากชุมชนที่เป็นสินค้าปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

ในด้านการบริหารงานสวนสามพรานจะบริหารงานธุรกิจแบบครอบครัวใหญ่ มีพนักงานทั้งสิ้น ประมาณเกือบ 600 คน ซึ่งตลอดระยะเวลาการดำเนินงานกว่า 40 ปี จะทำงานแบบคนในครอบครัวเดียวกัน พึ่งพาอาศัยกัน เอื้ออาทรกัน ซึ่งเป็นเสน่ห์ให้กับคนที่มาเที่ยว เป็นจุดแข็งของสวนสามพราน แม้บางครั้ง ธุรกิจจะประสบกับภาวะใดก็ตาม ก็ไม่มีการปลดหรือลดพนักงานดังธุรกิจอื่นๆ ด้วยตระหนักว่าพนักงาน เป็นกำลังสำคัญที่ทำให้ธุรกิจเติบโต จึงสร้างระบบการทำงาน โดยจัดทำเป็นคู่มือการทำงาน มีการจัด ฝึกอบรมพนักงาน และมีการตั้งสหกรณ์ของพนักงาน(ไม่ได้จดทะเบียนอย่างเป็นทางการ)เพื่อเป็นการ รวมกลุ่มระหว่างพนักงานช่วยเหลือกันเพื่อให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น บริหารงานแบบเป็นระบบมากขึ้น การ ดำเนินงานอย่างเป็นทางการเริ่มเมื่อปี พ.ศ. 2549 โดยมีทุนดำเนินการในระยะแรกจาก เงินที่เก็บมาจาก ค่าปรับที่พนักงานขาด ลา มาสาย หลายปีรวมกันประมาณ 200,000 บาท และเงินจากการลงทุนของพนักงาน อีกประมาณ 800,000 บาท รวมเป็นเงินทุน ประมาณ 1,000,000 บาท ดำเนินการโดยสมาชิก และมีการ เลือกตั้งกรรมการดำเนินงาน มีการดำเนินงานเช่น การตั้งร้านค้าสวัสดิการของพนักงาน การจัดหาวัตถุดิบ เพื่อใช้ในการผลิตอาหารให้กับภัตตาคารของสวนสามพราน การจัดตั้งธนาคารขยะ ธนาคารต้นไม้ การทำ ปุ๋ย การทำน้ำยาล้างจาน และผลิตภัณฑ์ต่างๆจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว มีการบริการให้กู้ยืมเงินแก่พนักงานใน อัตราดอกเบี้ยต่ำผลกำไรที่ได้ในแต่ละปีก็นำมาใช้ในกิจกรรมต่างๆ เช่นงานเลี้ยงตามเทศกาล การจัดกีฬา และส่วนที่เหลือก็นำไปแบ่งปันผลกำไรแก่สมาชิก

วันที่ 12 มิถุนายน 2552 ได้มีการหารือกันระหว่างผู้อำนวยการของสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และผู้บริหารของโรสการ์เด็นเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินธุรกิจที่เอื้อประโยชน์อย่างยิ่งยวดต่อพนักงาน ธุรกิจและชุมชน ในรูปแบบของกลุ่มธุรกิจสหกรณ์เชิงคุณค่าโดยมีสวนสามพรานเป็นแกนกลาง ซึ่งสวนสามพรานมีแผนงานที่จะให้พื้นที่บริเวณด้านหน้าสวน เปิดเป็นตลาดสินค้าชุมชน ร้านสินค้าเกษตรอินทรีย์ และภาคีสหกรณ์ อื่นๆ ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน เพื่อที่จะนำต้นแบบธุรกิจดังกล่าวที่ได้ขยายแก่กลุ่มธุรกิจสหกรณ์ต่างๆ ต่อไปในอนาคต

คำถามวิจัย

1. ตัวแบบในการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจสหกรณ์เชิงคุณค่าควรเป็นอย่างไร
2. กระบวนการในการทำงานร่วมกันของ สหกรณ์ ผู้ประกอบการ และชุมชน ภายใต้กลุ่มธุรกิจสหกรณ์ควรเป็นอย่างไร จึงจะบรรลุเป้าหมายร่วมกัน และมีแนวทางปฏิบัติในการนำคุณค่าของสมาชิกสร้างความเข้มแข็งต่อกลุ่มธุรกิจได้อย่างไร

วัตถุประสงค์

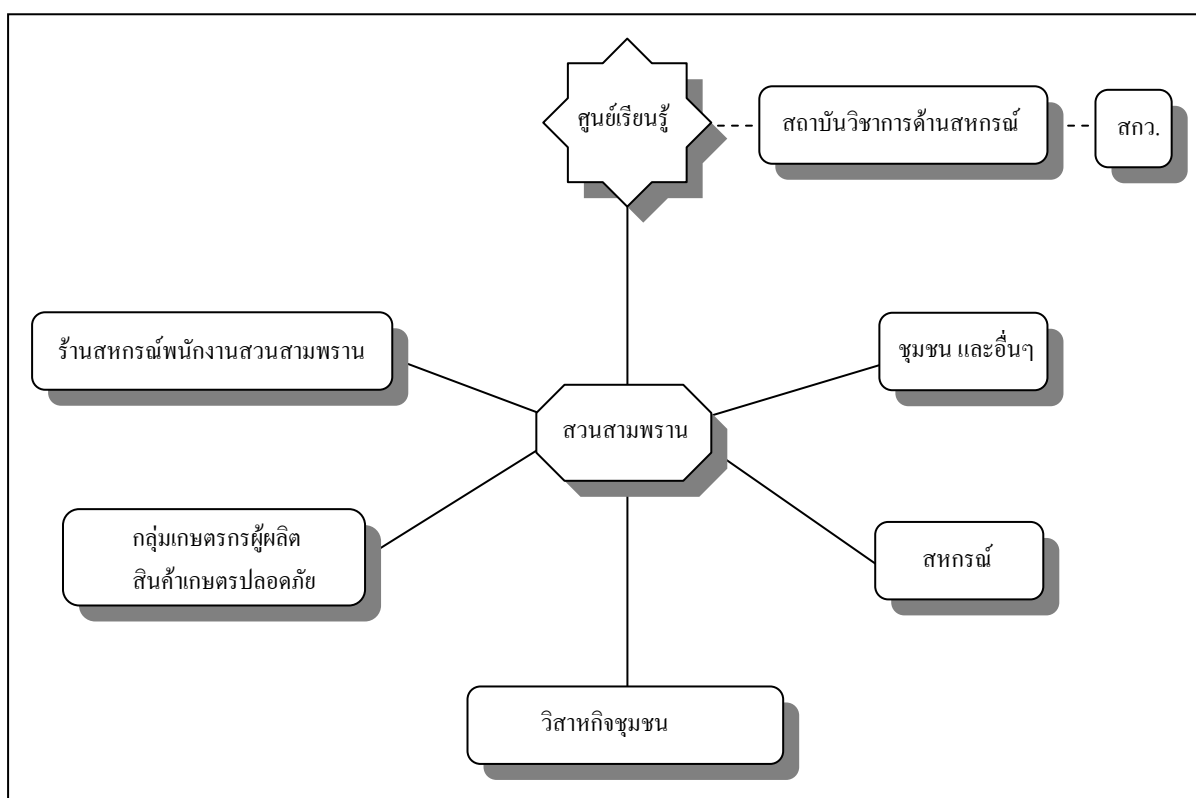
1. เพื่อสร้างระบบธุรกิจสหกรณ์แนวทางใหม่ที่เอื้อประโยชน์แก่สหกรณ์ ผู้ประกอบการ และชุมชน ที่เห็นความสำคัญในเรื่องคุณค่าสหกรณ์และแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการทำธุรกิจร่วมกัน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกื้อหนุนการดำเนินงานต่อกลุ่มธุรกิจสหกรณ์ผู้การบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสหกรณ์ เป็นแนวทางการดำเนินงานด้านสหกรณ์ แก่พนักงาน ธุรกิจ และชุมชน
2. เกิดรูปแบบของกลุ่มธุรกิจสหกรณ์ที่เกิดจากการร่วมมือของภาคีพันธมิตร เพื่อความเข้มแข็งและอยู่รอดภายใต้ภาวะการแข่งขัน
3. ทราบปัจจัยเกื้อหนุนการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจสหกรณ์ผู้การบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

กรอบคิดการดำเนินการวิจัย

กลุ่มธุรกิจสวนสามพราน ในที่นี้ หมายถึง การทำงานร่วมกันของภาคีพันธมิตรภายใต้แกนนำของ บริษัทโรสการ์เด้น จำกัด ซึ่งประกอบด้วย สหกรณ์พนักงานบริษัทโรสการ์เด้น ผู้ผลิต/กลุ่มผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ ผู้ผลิต/กลุ่มผู้ผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย วิชากิจชุมชน กลุ่มเกษตรกร ชุมชนและสหกรณ์ที่สนใจเข้าร่วมโครงการ (ภาพที่ 1) โดยกลุ่มธุรกิจจะมีเวทีเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้กลไกของศูนย์เรียนรู้ที่สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์และสกว. ในฐานะภาคีหน่วยงานวิชาการให้การสนับสนุน เพื่อกำหนดกรอบและการทำงานร่วมกัน เพื่อการบรรลุเป้าหมาย ของกลุ่มธุรกิจที่จะนำประโยชน์สู่ภาคีพันธมิตร โดยคาดหวังว่าการผนึกกำลังการทำงานร่วมกันในลักษณะดังกล่าวจะนำไปสู่การทำธุรกิจอย่างเป็นระบบ มีแบบแผน มีสมรรถนะที่สามารถเผชิญอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ที่แข่งขันอย่างรุนแรงร่วมกัน อีกทั้งเกิดเป็นสังคมเรียนรู้และมีแนวทางปฏิบัติที่ดีของการดำเนินธุรกิจร่วมกันในรูปของกลุ่มธุรกิจสหกรณ์

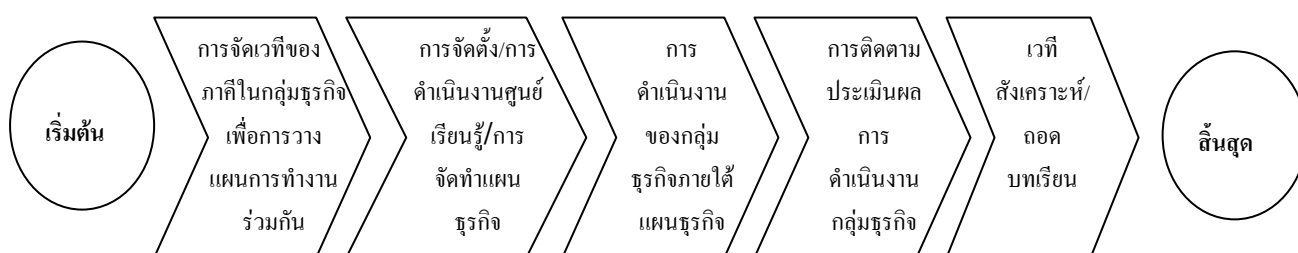

ภาพที่ 1 กลุ่มธุรกิจสหกรณ์สวนสามพราน

ขั้นตอนและวิธีการวิจัย

การดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการวิจัย (ภาพที่ 2) ดังนี้

1. การจัดเวทีหารือของภาคีในกลุ่มธุรกิจเพื่อการวางแผนการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะประกอบด้วย การวางแผนเป้าหมายของกลุ่มธุรกิจ และภาคี การกำหนดระบบการทำงานร่วมกันภายใต้เงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับการบรรลุเป้าหมายร่วมทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
 2. การจัดตั้งและดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ เพื่อเสริมพลังด้านคุณค่า กระบวนทัศน์ หลักการ และแนวทางปฏิบัติแก่ประชาคมในกลุ่มธุรกิจให้มีศักยภาพในการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน
 3. การดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจซึ่งจะมีแผนการดำเนินงานใน 2 ระดับ ได้แก่ แผนงานในระดับกลุ่มธุรกิจและในระดับภาคี ซึ่งจะนำไปในลักษณะของการผนึกพลังในการดำเนินธุรกิจตามความสามารถหลัก เพื่อความเข้มแข็งของกลุ่มธุรกิจและความอยู่รอดในระยะยาว
- การดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจจะเป็นไปภายใต้แผนงาน ซึ่งมีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จทั้งด้านเศรษฐกิจ-สังคมและคุณค่าที่เป็นไปตามความต้องการของภาคีในกลุ่มธุรกิจ
4. การติดตามและประเมินผล จะเป็นไปภายใต้กลไกที่กลุ่มธุรกิจกำหนดขึ้นเพื่อเป็นข้อมูลป้อนกลับในการปรับปรุงแผนการดำเนินงานให้มีความเหมาะสม อีกทั้งนำไปใช้ในการสังเคราะห์/ถอดบทเรียนร่วมกัน
 5. เวทีสังเคราะห์/ถอดบทเรียน จะเป็นไปในลักษณะของการสรุปผลการดำเนินงานในปีแรกของการทำงานของกลุ่มธุรกิจเพื่อนำไปขยายผลตามความเหมาะสม

ภาพที่ 2 ขั้นตอนและวิธีการวิจัย

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

1. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้น พระองค์ท่านได้ทรงเน้นย้ำว่าเป็นแนวทางการแก้ไขเพื่อให้ประเทศไทยรอดพ้นจากปัญหาต่างๆ สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ

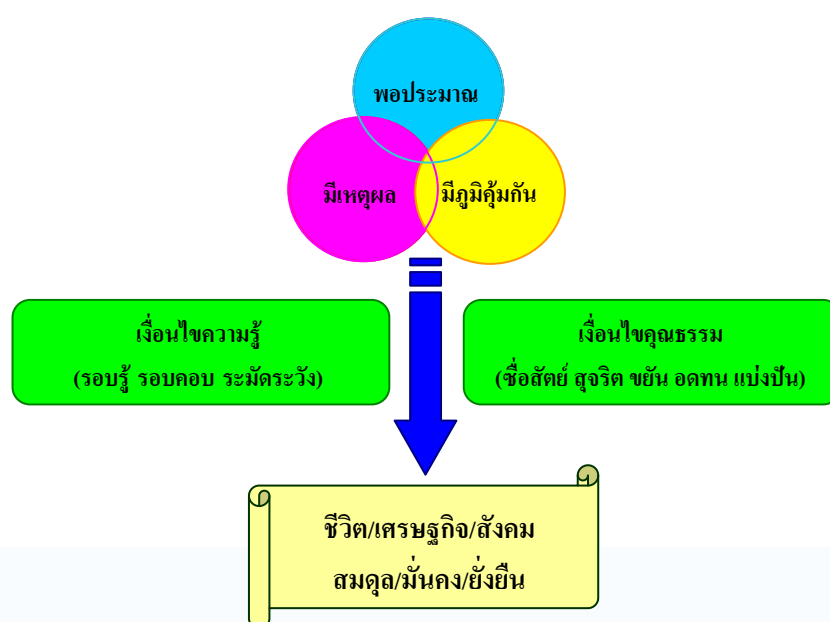
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระวิสัยทัศน์เห็นว่า ปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” มีความสำคัญยิ่ง จึงได้มีพระมหากรุณาธิคุณ โปรดเกล้าฯ พระราชทานบรมราชานุญาตให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินำปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ไปเผยแพร่ เป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และประชาชนทั่วไป เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2542

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง¹

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ

¹ ประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2542 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่าย และประชาชนโดยทั่วไป

จากพระบรมราโชวาทปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้สรุปเป็นหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 ห่วง และ 2 เงื่อนไข ดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: คัดแปลงจาก นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติฯ เนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี (2549)

“ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” สามารถจำแนกออกเป็น 5 ส่วน มีองค์ประกอบด้านต่างๆ อย่างสมบูรณ์ ที่จะสามารถใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารอบทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ได้ (Foundation for Economic Theory Framework) กล่าวคือ ประกอบด้วย กรอบแนวคิด คุณลักษณะ คำนิยาม เงื่อนไข แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ ดังนี้

1) **กรอบแนวคิด** เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2) **คุณลักษณะ** เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติตนบน ทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3) **คำนิยาม** ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมๆ กัน ดังนี้

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวอย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4) **เงื่อนไข** การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

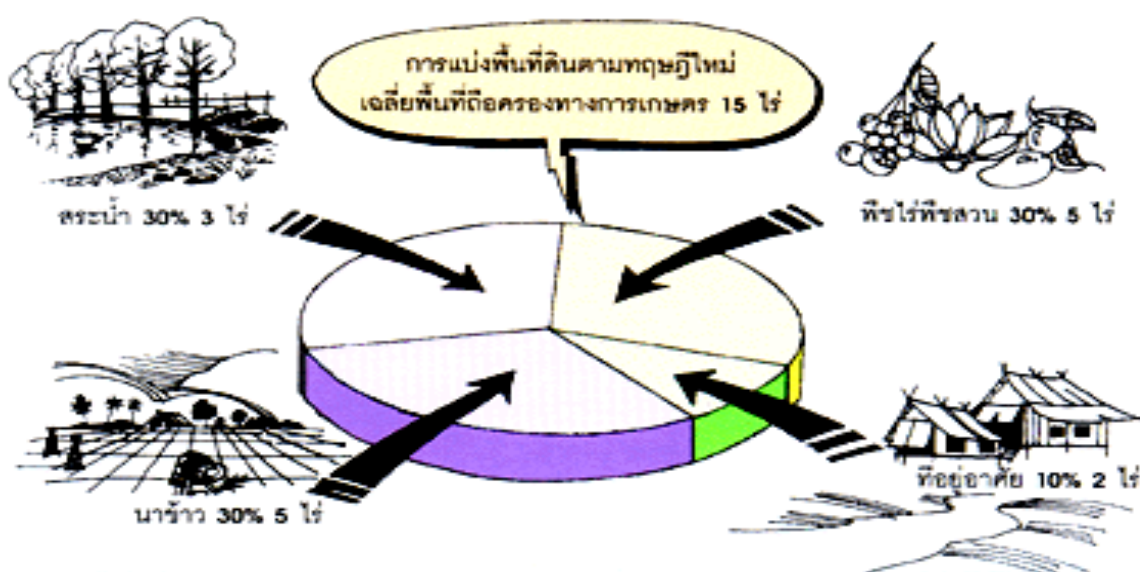
เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้น มาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

5) **แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ** จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ

เกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวพระราชดำริให้ทำการทดลอง **ทฤษฎีใหม่** ขั้นที่หนึ่งขึ้นครั้งแรกที่ วัดมงคลชัยพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ในหลักการง่ายๆ โดยเริ่มจากสภาพความจริงที่ว่าราษฎร หนึ่งครอบครัวมีที่ดินประมาณ 15 ไร่ ให้แบ่งที่ดินนั้นออกเป็น 4 ส่วน คือ 1. ที่ดินร้อยละ 30 สำหรับปลูกข้าว ให้พอกินตลอดปี 2. ที่ดินร้อยละ 30 ให้ขุดเป็นสระน้ำมีความลึก 4 เมตร ขนาดบรรจุน้ำได้โดยประมาณ 10,000 ลบ.ม. 3. ร้อยละ 30 ปลูกพืชไร่พืชสวนพืชใช้สอย 4. ที่ดินร้อยละ 10 สำหรับสร้างที่อยู่อาศัย โรงกิจกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ดังแสดงในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 การแบ่งพื้นที่ดินตามทฤษฎีใหม่ เฉลี่ยพื้นที่ถือครองทางการเกษตร 15 ไร่

ที่มา: หนังสือเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550

จากนั้นเมื่อเกษตรกรเข้าใจในวิธีการ และปรับใช้ในที่ดินตน ตามความเหมาะสม จึงเริ่ม**ทฤษฎีขั้นที่สอง**คือการให้เกษตรกร รวมพลังในรูปแบบกลุ่มหรือสหกรณ์ ร่วมมือร่วมแรงในด้านต่างๆ เช่น การผลิต การตลาด การเป็นอยู่ สวัสดิการ การศึกษา สังคมและศาสนา โดยทั้งหมดนี้อาจจะได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานราชการ มูลนิธิ และเอกชน

เมื่อจะต้องมีการหาแหล่งเงินทุนเพื่อสนับสนุนกลุ่มของตนเองให้ก้าวหน้า จึงเริ่มใช้**ทฤษฎีขั้นที่สาม** คือติดต่อยุติร่วมมือกับแหล่งเงิน(ธนาคาร) และกับแหล่ง พลังงาน(บริษัทน้ำมัน) ในการก่อตั้งและบริหารโรงสี ก่อตั้งและบริหารสหกรณ์ ช่วยในการลงทุน ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2538)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ²

จากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง พระองค์มิได้ทรงมีพระราชดำริเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังทรงนำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยพระองค์ได้พระราชทานพระราชดำรัสเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดังความตอนหนึ่งว่า

“...วัตถุประสงค์ของการตั้งศูนย์ศึกษาพัฒนาก็คือ การพัฒนาที่ทำกินของราษฎรให้มีความอุดมสมบูรณ์ขึ้น โดยการพัฒนาที่ดิน พัฒนาแหล่งน้ำ ตลอดจนฟื้นฟูป่า และใช้หลักวิชาการเกษตรในการวางแผนการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ โดยใช้เงินบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธาเป็นทุนในการพัฒนา ซึ่งศูนย์ศึกษาพัฒนาจะเป็นฟาร์มตัวอย่างที่เกษตรกรทั่วไป และเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาสามารถมาเยี่ยมชม ชมการสาธิตเกี่ยวกับการเกษตรกรรม เพื่อเป็นการศึกษาหาความรู้ นอกจากนั้นยังทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการพัฒนาพื้นที่รอบๆ บริเวณโครงการให้มีความเจริญขึ้น เมื่อราษฎรเริ่มมีสภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น ก็อาจพิจารณาจัดตั้งโรงเรียนสำหรับหมู่บ้านแต่ละกลุ่ม ตลอดจนจัดตั้งธนาคารข้าวของแต่ละหมู่บ้าน เพื่อฝึกให้รู้จักพึ่งตนเอง ได้ในที่สุด...”

พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมุ่งหวังให้ศูนย์ศึกษาพัฒนาฯ เป็น “ต้นแบบของความสำเร็จ” ให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไปได้มีความรู้และช่วยเหลือตนเองได้อย่างยั่งยืน ดังนี้

1. เป็นสถานที่ทำการศึกษาค้นคว้า ทดลอง วิจัย เพื่อแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาด้านต่างๆ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ทำหน้าที่เสมือน “ต้นแบบ” ของความสำเร็จที่จะเป็นแนวทางและตัวอย่างของผลสำเร็จให้แก่พื้นที่อื่นๆ ต่อไป

2. เป็นสถานที่สำหรับแลกเปลี่ยนสื่อสารระหว่างนักวิชาการ นักปฏิบัติ และประชาชน การศึกษาค้นคว้า ทดลอง วิจัยต่างๆ ที่ได้รับผลสำเร็จแล้ว ศูนย์ศึกษาพัฒนาฯ จะเป็นแหล่งผสมผสานทางวิชาการ และการปฏิบัติเพื่อนำความรู้สู่ราษฎร รวมทั้งเป็นแหล่งศึกษาทดลองของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และเป็นแหล่งแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดประสบการณ์ และแนวทางแก้ไขปัญหาระหว่าง 3 กลุ่ม คือ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ซึ่งทำหน้าที่พัฒนาส่งเสริม และราษฎร

² สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

3. เป็นต้นแบบของการพัฒนาแบบผสมผสาน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ แต่ละแห่งจะเป็นแบบจำลอง และตัวอย่างของการพัฒนาในพื้นที่ลักษณะหนึ่งๆ ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ โดยพยายามใช้ ความรู้ให้มากที่สุดสาขาที่สุด แต่ละสาขาจะเป็นประโยชน์เกี่ยวพันกับการพัฒนาสาขาอื่นๆ เป็นการผสมผสาน กันทั้งด้านความรู้ การดำเนินงาน และการบริหารอย่างเป็นระบบ

4. เป็นศูนย์กลางในการประสานงานระหว่างส่วนราชการ เป็นการประสานงาน ประสานแผน และ การจัดการระหว่างกรม กอง และส่วนราชการ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

5. เป็นศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ เป็นศูนย์รวมของการศึกษาทดลอง และสาธิตที่ได้รับผลสำเร็จทั้ง ด้านการเพาะปลูก แหล่งน้ำ ปศุสัตว์ ประมง ตลอดจนการพัฒนาด้านสังคม ศิลปอาชีพ ในลักษณะของ พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต เพื่อให้ผู้สนใจได้เข้าไปศึกษาดูงานได้อย่างสะดวกรวดเร็ว อันจะนำไปสู่ ประสิทธิภาพในการพัฒนาอย่างสมบูรณ์ที่สุด ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ มีอยู่ 6 แห่ง ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ แต่ละศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ จะมีสภาพภูมิศาสตร์ที่เป็นตัวแทนของแต่ละภูมิภาค ซึ่งมีสภาพปัญหาที่ แตกต่างกัน โดยทำการศึกษาวิจัย และหาแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับพื้นที่นั้นๆ เพื่อพัฒนาพื้นที่แห่ง นั้นให้มีสภาพสมบูรณ์ สามารถทำการเกษตรได้ เมื่อผลการศึกษาวิจัยได้รับผลสำเร็จแล้ว ศูนย์ศึกษาการ พัฒนาฯ จะทำการขยายผลไปยังหมู่บ้านที่ตั้งอยู่รอบๆ ที่เรียกว่า “หมู่บ้านรอบศูนย์ฯ” เป็นหมู่บ้านเป้าหมาย อันดับแรกโดยการส่งเสริมในทุกๆ ด้าน อาทิ การเพาะปลูก การขยายพันธุ์พืช การเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น เมื่อ ส่งเสริมให้กับหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ จนได้รับผลขั้นหนึ่งแล้วก็จะขยายผลไปยังเกษตรกรในพื้นที่แห่งอื่นต่อไป นอกจากนี้ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ยังได้ขยายผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพไปสู่พื้นที่แห่งอื่นใน ลักษณะของ “ศูนย์สาขา” เพื่อทำการศึกษาเป็นการเฉพาะเรื่องในพื้นที่นั้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการ จัดตั้งศูนย์สาขาเช่นเดียวกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั่นเอง

2. ทฤษฎีการผลิต (Theory of Production)³

การผลิต (production) ในทางเศรษฐศาสตร์ หมายถึง กระบวนการนำปัจจัยการผลิตมาใช้ร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดการแปลงรูปของปัจจัยการผลิต เพื่อที่จะให้ได้ผลผลิตออกมา

ต้นทุนการผลิต (cost of production) หมายถึง ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในปัจจัยการผลิตที่ใช้ใน กระบวนการผลิตของผู้ประกอบการ ซึ่งปัจจัยการผลิตแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ปัจจัยคงที่ และปัจจัยผัน แปร ดังนี้

³ วลัยภรณ์ อัดตะนันท์. 2547. เศรษฐศาสตร์จุลภาค. เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์จุลภาค 1 (108111) สำหรับนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ: ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. **ต้นทุนคงที่ (fixed cost)** หมายถึงค่าใช้จ่ายหรือรายจ่ายในการผลิตที่เกิดจากการใช้ปัจจัยคงที่ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่า ต้นทุนคงที่เป็นค่าใช้จ่ายหรือรายจ่ายที่ไม่ขึ้นอยู่กับปริมาณของ ผลผลิต กล่าวคือ ไม่ว่าจะผลิตปริมาณมาก ปริมาณน้อย หรือไม่ผลิตเลย ก็จะเสียค่าใช้จ่ายในจำนวนที่ คงที่ ตัวอย่าง ของต้นทุนคงที่ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการลงทุนซื้อที่ดิน ค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างอาคารสำนักงาน โรงงาน ฯลฯ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ตายตัวไม่เปลี่ยนแปลงตามปริมาณการผลิต

2. **ต้นทุนผันแปร (variable cost)** หมายถึงค่าใช้จ่ายหรือรายจ่ายในการผลิตที่เกิดจากการใช้ปัจจัย ผันแปร หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่าต้นทุนผันแปรเป็นค่าใช้จ่ายหรือรายจ่ายที่ขึ้นอยู่กับ ปริมาณของผลผลิต กล่าวคือ ถ้าผลิตปริมาณมากก็จะเสียต้นทุนมาก ถ้าผลิตปริมาณน้อยก็จะเสียต้นทุน น้อย และจะไม่ต้องจ่าย เลยถ้าไม่มีการผลิต ตัวอย่างของต้นทุนผันแปร ได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าแรงงาน ค่าวัตถุดิบ ค่าขนส่ง ค่า น้ำประปา ค่าไฟฟ้า ฯลฯ

นอกจากนี้ เรายังสามารถแบ่งต้นทุนการผลิตออกเป็นต้นทุนทางบัญชีกับต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ โดยต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์จะมีความหมายและขอบเขตที่กว้างกว่าต้นทุนทางบัญชี ดังนี้

1. **ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Cost)** หมายถึง ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นใน กระบวนการผลิต ฉะนั้น ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์จึงประกอบด้วยต้นทุนชัดเจนหรือค่าใช้จ่ายที่เห็นชัดเจน ว่ามีการจ่ายจริง และต้นทุนที่ไม่ชัดเจนหรือค่าใช้จ่ายที่มองไม่เห็นชัดเจนว่าจ่ายจริง (implicit cost) รวมกัน ดังนี้

ต้นทุนชัดเจน (Explicit Cost) หมายถึง ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงและเป็นค่าใช้จ่ายที่ผู้ผลิต ได้จ่ายออกไปจริงๆ โดยมีการบันทึกรายการไว้ในบัญชีรายจ่ายของผู้ผลิต ได้แก่ ค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่จ่าย ออกไปเป็นตัวเงิน เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าเช่า ดอกเบี้ยจ่าย ค่าวัตถุดิบ ค่าขนส่ง และอื่นๆ

ต้นทุนที่ไม่ชัดเจน (Implicit Cost) หมายถึง ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงในการผลิต เพียงแต่ ไม่ได้มีการจ่ายค่าใ้จ่ายออกไปจริง ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้จ่ายออกไปเป็นตัวเงิน แต่ผู้ประกอบการจะต้อง ประเมินขึ้นมาและถือเป็นต้นทุนการผลิตส่วนหนึ่ง ได้แก่ ราคา หรือผลตอบแทนของปัจจัยการผลิตในส่วน ที่ผู้ผลิตเป็นเจ้าของและได้นำปัจจัยนั้นมาใช้ในการผลิตด้วย

ต้นทุนที่ไม่ชัดเจนเหล่านี้จะถูกรวมเข้าไปด้วย ทำให้ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์มีค่ามากกว่าต้นทุน ทางบัญชี ดังนั้นผลกำไรในทางเศรษฐศาสตร์จึงมักต่ำกว่ากำไรในทางบัญชีเสมอ

2. **ต้นทุนทางบัญชี (Accounting Cost)** หมายถึง ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่จ่ายออกไปจริง ใน การดำเนินกิจกรรม และเป็นรายการที่บันทึกไว้ในบัญชี รายจ่ายของกิจการเท่านั้น ดังนั้น ต้นทุนทางบัญชี และต้นทุนชัดเจนจึงเป็นสิ่งเดียวกัน

3. เกษตรอินทรีย์และปศุสัตว์อินทรีย์⁴

เกษตรอินทรีย์ (organic agriculture)

เกษตรอินทรีย์ หมายถึง ระบบการจัดการการผลิตด้านการเกษตรแบบองค์รวม ที่เกื้อหนุนต่อระบบนิเวศ รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพ วงจรชีวภาพ โดยเน้นการใช้วัสดุธรรมชาติ หลีกเลี่ยงการใช้วัตถุพิษจากการสังเคราะห์ และไม่ใช้ พืช สัตว์ หรือ จุลินทรีย์ ที่ได้มาจากเทคนิคการตัดแปรพันธุกรรม (genetic modification) หรือพันธุวิศวกรรม (genetic engineering) มีการจัดการกับผลิตภัณฑ์ โดยเน้นการแปรรูปด้วยความระมัดระวัง เพื่อรักษาสภาพการเป็นเกษตรอินทรีย์ และคุณภาพที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ในทุกขั้นตอน

ปศุสัตว์อินทรีย์ (organic livestock)

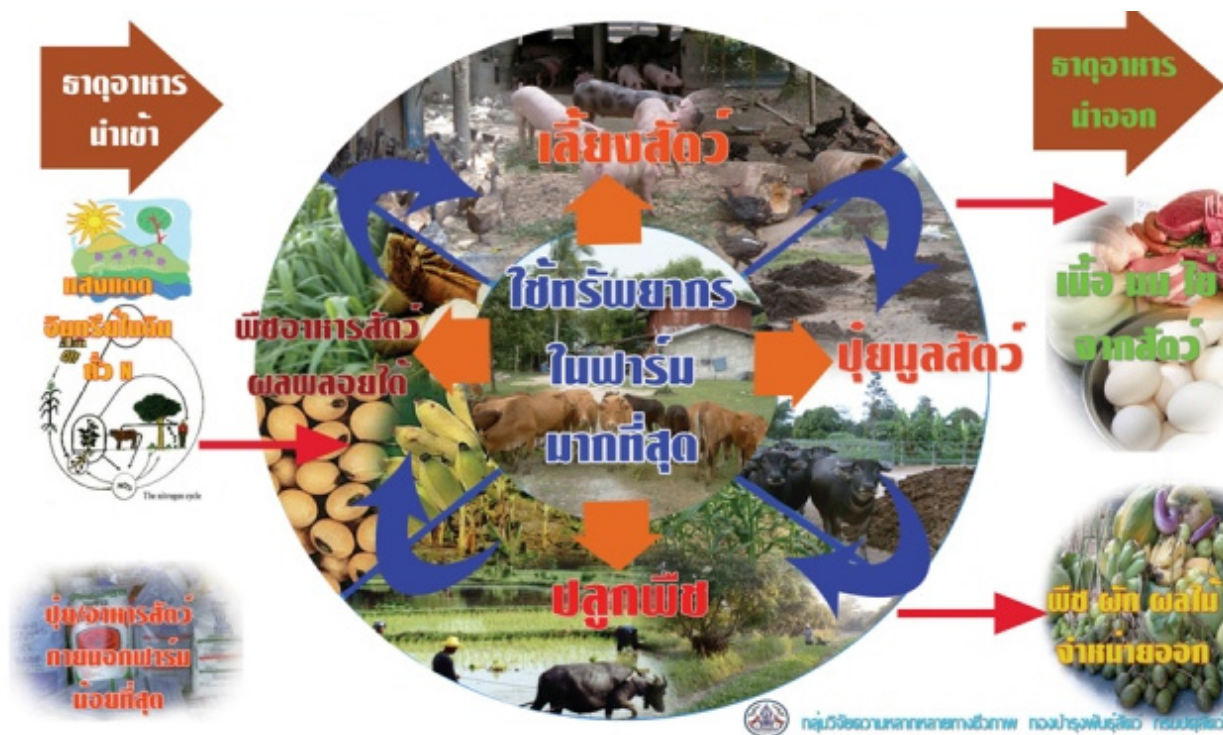
ปศุสัตว์อินทรีย์ หมายถึง ระบบการจัดการการผลิตปศุสัตว์ที่มีความสัมพันธ์กลมกลืนระหว่างผืนดิน พืช และสัตว์ที่เหมาะสม เป็นไปตามความต้องการทางสรีรวิทยาและพฤติกรรมสัตว์ ที่ทำให้เกิดความเครียดต่อสัตว์น้อยที่สุด ส่งเสริมให้สัตว์มีสุขภาพดี เน้นการป้องกันโรคโดยอาศัยการจัดการฟาร์มที่ดี หลีกเลี่ยงการใช้ยาและสารเคมี

การปรับเปลี่ยนเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ ปศุสัตว์อินทรีย์

พื้นที่ฟาร์มเป็นอินทรีย์ ต้องพัฒนาไปสู่การทำเกษตรผสมผสาน ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์หลากหลายชนิด และปลูกพืชอาหารสัตว์เองในฟาร์มหรือเครือข่าย ต้องพัฒนาให้สามารถพึ่งพาตนเองภายในพื้นที่ บริเวณใกล้เคียง ควบคุมปัจจัยการผลิตได้ ในเรื่องของอินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยพืชสด และธาตุอาหารภายในฟาร์มซึ่งปลอด GMO และฟื้นฟูรักษาความสมบูรณ์ของดินและคุณภาพน้ำ ด้วยอินทรีย์วัตถุ โดยหมุนเวียนใช้พืชในฟาร์มมาเลี้ยงสัตว์ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด (ภาพที่ 5) ดังนี้

1. จำนวนปศุสัตว์ต้องพอเหมาะกับพื้นที่และอาหารสัตว์อินทรีย์ต้องมีเพียงพอตลอดปี
2. ปศุสัตว์อินทรีย์ นั้นต้องมีส่วนช่วยปรับปรุงดิน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

⁴ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. หลักการผลิตเกษตรอินทรีย์ด้านปศุสัตว์ (Online). <http://www.dld.go.th>, 8 กรกฎาคม 2550.

ภาพที่ 5 รูปแบบฟาร์มเกษตรอินทรีย์สมบูรณ์แบบมีความพอเพียงในฟาร์ม
ที่มา: กลุ่มวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ (2550)

หลักการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์

1. เป็นระบบการจัดการ เลี้ยงสัตว์ ที่คำนึงถึง ระบบนิเวศน์ที่เกื้อกูลสัมพันธ์ระหว่าง ดิน พืช สัตว์ และมนุษย์
2. เน้นสวัสดิภาพสัตว์ และการส่งเสริมสุขภาพให้สัตว์แข็งแรงไม่เครียด มีภูมิคุ้มกันโรคตามธรรมชาติ
3. ไม่ใช่พืช หรือสัตว์ที่มาจากตัดต่อพันธุกรรม ในกระบวนการผลิต
4. หลีกเลี่ยงการใช้ยาเคมีภัณฑ์สังเคราะห์ทุกชนิด ที่ทำลายสิ่งแวดล้อม

เทคนิคการเลี้ยงสัตว์ในระบบเกษตรอินทรีย์แบบเศรษฐกิจพอเพียง

1. เลือกใช้พันธุ์สัตว์ที่เหมาะสมกับทรัพยากร พืช หรืออาหารสัตว์ในท้องถิ่น เช่น สัตว์พื้นเมือง พันธุ์ลูกผสมที่ปรับปรุงพันธุ์ในประเทศ เพราะว่า สัตว์จะทนทานต่อโรค ใช้อาหารสัตว์ท้องถิ่นได้ดี สิ่งแวดล้อมยั่งยืน ผลิตอาหารสำหรับบริโภคตามวัฒนธรรมท้องถิ่น

2. ใช้ระบบธรรมชาติเกษตรผสมผสาน ส่งเสริมให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิต จำนวนสัตว์ที่เลี้ยงไม่มากเกินไป ใช้อาหารสัตว์ที่หาได้ในฟาร์มหรือบริเวณใกล้เคียง เป็นการพึ่งพาตนเอง ลดการใช้น้ำมันขนส่งอาหาร ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. เลี้ยงสัตว์แบบปล่อย ได้สัมผัสดินทำให้สัตว์แข็งแรง มีภูมิคุ้มกันโรคตามธรรมชาติ โดยที่สัตว์ได้รับจุลินทรีย์ที่ดีในสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่แรกเกิด จะทำให้ลำไส้สัตว์ มีจุลินทรีย์ที่ดีต้านทานเชื้อก่อโรค ลดการเกิดเชื้ออีโคไล และ แซลโมเนลลา ที่ทำให้สัตว์ท้องเสีย และมีผลเป็นป้อนต่อผลิตภัณฑ์สัตว์สำหรับคนบริโภค และสัตว์มีสุขภาพดี จากวิตามิน และสารช่วยย่อยผลผลิตของจุลินทรีย์ที่มีต่อสัตว์

4. ป้องกันโรคผิวหนังด้วยสมุนไพร หรือน้ำหมักชีวภาพ ไปโรยโอดิกแบบชาวบ้านเพื่อลดการใช้ยา เคมีภัณฑ์ ซึ่งสมุนไพรและน้ำหมักชีวภาพนี้มีผลส่งเสริมสุขภาพของระบบย่อยอาหาร คือ

- เพิ่มการย่อย และการดูดซึมของอาหารไปใช้ประโยชน์ในร่างกาย
- ลดการเกิดโรคทางเดินอาหาร จากบทบาทของจุลินทรีย์ที่ดี
- ส่งเสริมการสร้างภูมิคุ้มกันโรคจากจุลินทรีย์กลุ่มแลคโตบาซิลลัส
- ลดกลิ่นในมูลสัตว์

4. “วนเกษตร” กลยุทธ์การใช้ประโยชน์ที่ดิน⁵

ระบบวนเกษตร เป็น “กลยุทธ์” “เครื่องมือ” หรือ “วิธี” ของการจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างผสมผสานระหว่างกิจกรรมด้านการป่าไม้ การเกษตร รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่เดียวกัน หรือสลับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป เพื่อให้ได้ผลผลิตอย่างสม่ำเสมอตลอดไป โดยเป็นศาสตร์ที่ประยุกต์วิชาการแทบทุกด้านที่สามารถปฏิบัติเองเพื่อนำเอาพลังงานและทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่นั้นๆ มาใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงหลักความสมดุลตามธรรมชาติของระบบนิเวศน์เป็นสำคัญ เพื่อตอบสนองความต้องการและความถนัดของสังคมมนุษย์ โดยเฉพาะชาวชนบทที่เกี่ยวข้องในพื้นที่นั้นๆ ให้มากที่สุด

⁵ กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2550. **สาระป่าไม้: วนเกษตร** (Online). www.forest.go.th, 8 กรกฎาคม 2550.

ระบบวนเกษตรสามารถแยกออกเป็นรูปแบบย่อยตามองค์ประกอบของกิจกรรมหลักได้ 4 ระบบ ดังนี้

ระบบการปลูกพืชควบ โดยปลูกพืชเกษตรแทรกภายในสวนป่า ซึ่งสามารถทำได้หลายรูปแบบ คือ

- 1) ปลูกต้นไม้ตามแนวขอบรอบนอกของแปลงปลูกพืชเกษตร
- 2) ปลูกต้นไม้สลับแถวเว้นแถวระหว่างไม้ป่ากับพืชเกษตร
- 3) ปลูกสลับเป็นแถบๆ ระหว่างไม้ป่ากับพืชเกษตร
- 4) ปลูกผสมโดยการสุมตัวอย่างไม่เป็นระเบียบระหว่างต้นไม้ป่ากับพืชเกษตร

ระบบป่าไม้-ปศุสัตว์ เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินร่วมกันระหว่างการป่าไม้และการเลี้ยงสัตว์ โดยปลูกหญ้าหรือพืชอาหารสัตว์ในสวนป่า แล้วปล่อยสัตว์เข้าไปเลี้ยงในสวนป่าโดยตรง

ระบบเกษตร-ป่าไม้-ปศุสัตว์ เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินร่วมกันระหว่างกิจกรรมหลักทั้งสาม คือ การป่าไม้ การเกษตร และการปศุสัตว์ ควบคู่กันไปพร้อมๆ กัน เป็นการรวมทั้งสองระบบเข้าด้วยกัน

ระบบป่าไม้-ประมง เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินร่วมกันระหว่างการป่าไม้และการประมง เช่น การทำฟาร์มกุ้งและทำฟาร์มหอยตามป่าชายเลน หรือการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามร่องน้ำระหว่างแถวหรือคันคูของต้นไม้

ระบบวนเกษตรจะก่อประโยชน์โดยตรง ช่วยให้คนจนมีที่ทำกิน พื้นฟูสภาพป่าไม้ให้กลับคืนมา เพิ่มผลผลิตทางการเกษตรเพื่อบรรเทาความอดอยากยากจนและได้ผลผลิตเพื่อเป็นพลังงาน และวัตถุดิบอุตสาหกรรม ช่วยแก้ปัญหาความต้องการที่ดินทำกินในการทำเกษตร ส่วนประโยชน์โดยอ้อม ป้องกันการทำลายป่าทั้งป่าธรรมชาติและป่าปลูก เป็นการอนุรักษ์หรือช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น สัตว์ป่า ดิน น้ำ ฯลฯ ช่วยบรรเทาความเป็นมลพิษของสิ่งแวดล้อมและทำให้บ้านเมืองเกิดความสงบสุขร่มเย็น

อย่างไรก็ตาม การจะทำวนเกษตรในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งให้ได้ผล อย่างยั่งยืนถาวร เกษตรกรต้องรับที่จะปฏิบัติอย่างจริงจัง และจะต้องมีรูปแบบวนเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และปัจจัยของสภาพแวดล้อม ต้องทราบปัญหาที่แท้จริงคืออะไร ต้องทราบสภาพการณ์ทั่วไปในพื้นที่ สภาพดินฟ้าอากาศ สภาพพืชพรรณ ฯลฯ แล้วนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้มาวิเคราะห์หารูปแบบของวนเกษตรที่เหมาะสมมาใช้กับพื้นที่

5. ห่วงโซ่อุปทานในระบบธุรกิจ⁶

ห่วงโซ่อุปทาน (supply chain) เป็นปฏิบัติการที่สร้างความเชื่อมต่อในกระบวนการจัดการการกระจายของสินค้า บริการ และข้อมูล ข่าวสารในระบบธุรกิจที่ครอบคลุมตั้งแต่ผู้จัดหาวัตถุดิบจนกระทั่งไปถึงผู้บริโภคขั้นสุดท้าย บางครั้งเรียกว่าห่วงโซ่คุณค่า (value chains) ซึ่งทุกขั้นตอนในระบบมีพฤติกรรมที่เชื่อมต่อ และเกี่ยวข้องกับการทำให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจ เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน และเพิ่มพูนประโยชน์และกำไรร่วมกันทุกขั้นตอนในระบบ โดยมีลูกค้าเป็นเป้าหมายที่มาของรายได้

องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการห่วงโซ่อุปทาน

1. การซื้อ (purchasing) การสร้างพันธมิตรกับกลุ่มผู้จัดส่งสินค้า การบริหารจัดการกับกลุ่มผู้จัดส่งสินค้า และการสร้างกลยุทธ์กับกลุ่มผู้ผลิตสินค้า
2. การดำเนินงาน (operations) การจัดการทางด้านอุปสงค์ การวางแผนในความต้องการวัตถุดิบ และการวางแผนในการจัดการการใช้วัตถุดิบของหน่วยธุรกิจ เพื่อสามารถจัดส่งสินค้าได้ตรงเวลา โดยการบริหารจัดการด้านคุณภาพของสินค้า
3. การกระจาย (distribution) การจัดการเกี่ยวกับการขนส่ง การจัดการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า การสร้างเครือข่ายและรูปแบบของเครือข่าย การให้บริการที่ดีทางด้านขนส่ง
4. การรวมผสานกิจกรรม (integration) การประสานงานและการถือทอเครือข่ายจากกิจกรรม ตลอดจนการประเมินผลการดำเนินงาน

การจัดการห่วงโซ่อุปทาน: การเชื่อมต่อพันธมิตร

ตัวเชื่อมต่อองค์ประกอบต่างๆ ของห่วงโซ่อุปทาน คือ สายสัมพันธ์ทางธุรกิจ (business relationship) และถ้าสายสัมพันธ์ได้รับการพัฒนาไปสู่การเป็นพันธมิตรทางธุรกิจ (business alliance) จะมาให้การดำเนินงานในห่วงโซ่อุปทานมีผลในทางปฏิบัติมากขึ้น ดังแสดงในภาพที่ 6

⁶ สมพร อิศวิลานนท์ ใน การสัมมนาทางวิชาการ “เปิดแนวรุก บุกธุรกิจ : พิชิตการแข่งขัน เพื่อขบวนการสหกรณ์การเกษตรไทย” หน้า 33-44

ภาพที่ 6 การจัดการโซ่อุปทาน: การเชื่อมต่อพันธมิตร

ที่มา: สมพร อิศวิลานนท์ (2550)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการทำการเกษตรอินทรีย์ โดย นันทิยา หุตานุวัตรและณรงค์ หุตานุวัตร (2543) ได้ทำการศึกษากลุ่มเกษตรกรทำนาบารือ อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ซึ่ง เป็นการรวมกลุ่มชาวนาที่เดิมทำนาใช้ปุ๋ยเคมี ทำให้เกิดปัญหาดินเสื่อมโทรม เมื่อมีการส่งเสริมให้ลดการใช้ปุ๋ยเคมีทำให้ต้นทุนลดลงด้วย จึงมีการปรับเปลี่ยนระบบ การผลิตเป็นการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์โดย ใช้ปุ๋ยชีวภาพแทนปุ๋ยเคมีปรากฏว่าในช่วงแรกผลผลิตที่ได้ลดลงมาก แต่ก็ได้ทำการส่งเสริมมากขึ้น โดยการสร้างความเชื่อมั่นในกลุ่มเมื่อเวลาผ่านไปชาวนาได้ผลผลิตข้าวจำนวนมากจึงได้ร่วมกันจัดตั้งโรงสีข้าวเพื่อสีข้าวอินทรีย์ที่ผลิตได้ในท้องถิ่นตัวเอง โดยมีการพัฒนาธุรกิจชุมชน โดยการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการ โรงสีด้านต่างๆ ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น

ส่วนการ ศึกษาการพัฒนาเกษตรแบบยั่งยืนในภาคกลาง ของ ธันวา จิตต์สงวน และคณะ (2544) จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรทำการเกษตรแบบยั่งยืนหลายรูปแบบ คือ วนเกษตร เกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน เกษตรธรรมชาติ เกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งในการพัฒนาพื้นที่ เกษตรกรที่เข้าร่วมในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ สามารถเพิ่มผลผลิตได้สูงขึ้น ดินอุดมสมบูรณ์มากขึ้น แต่ยังคงขาดการเชื่อมกันระหว่างกิจกรรมการเกษตร คือมีลักษณะเป็นไร่นาสวนผสม (Mix Farming) ซึ่งเน้นกิจกรรมการเกษตรหลายชนิดรวมกันมากกว่าการเกษตรผสมผสาน (Integrated Farming) เชื่อมกันและกันของกิจกรรมการผลิตต่างๆ การส่งเสริมและขยายผลกิจกรรมเกษตรแบบยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับพื้นที่ ปฏิบัติงาน และนโยบาย โดยการประสานความร่วมมือกันทั้งหน่วยงานราชการและองค์กรพัฒนาเอกชน จนส่งผลให้การเกษตรแบบยั่งยืนเป็นที่ยอมรับ ปัจจุบันมีการดำเนินงาน โครงการนำร่องเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนของเกษตรกรรายย่อยทั่วประเทศ ขณะเดียวกันเกษตรกรก็มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตมาสู่การทำเกษตรแบบยั่งยืนมากขึ้น เนื่องจากต้นทุนการผลิตมีการปรับราคาสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้เกษตรกรต้องประสบปัญหาขาดทุน และเป็นหนี้ สภาพดินที่เสื่อมโทรมจากการใช้ปุ๋ยเคมี และ สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ซึ่งพบว่าการทำเกษตรแบบยั่งยืนในแต่ละรูปแบบนั้น มีความแตกต่างกันไม่มากนัก โดยเริ่มจากการปรับสภาพพื้นที่ภายในไร่นาให้มีความเหมาะสมกับกิจกรรมการผลิตโดยได้ทำกิจกรรมในไร่นามากขึ้น เช่น การปลูกพืชผักสวนครัว ไม้ผล ไม้ยืนต้นและเลี้ยงปลา เป็นต้น

ต่อมาการศึกษา เหตุผลที่มาและกระบวนการ พัฒนากลุ่มสตรีผลิตข้าวปลอดสารพิษ โรงเรียนเกษตรข้าวขวัญ อ.เดิมบางนางบวช จ.สุพรรณบุรี ของวัฒนา มุละชีวะ (2546) โดยการวัดความเป็นไปได้ทางการเงินและทางเศรษฐกิจ การศึกษาได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างหนึ่งกลุ่มจากระบบเศรษฐกิจชุมชนเป็นกรณีศึกษา เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในระบบเศรษฐกิจชุมชน เพื่อประยุกต์ใช้ขยายผลในพื้นที่ชนบทอื่นๆ โดยการรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรตัวอย่างจำนวน 15 ราย ที่เป็นสมาชิกกลุ่มสตรีผลิตข้าวปลอดสารพิษ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ขององค์กรรัฐ และเอกชน ประกอบด้วยการศึกษา อัตราส่วนผลประโยชน์และต้นทุน (BCR) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) และอัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มจากเดิมทำการเกษตรกระแสหลักเปลี่ยนระบบการผลิตเป็นเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากประสบปัญหาด้านสุขภาพ จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เกษตรกรมีสุขภาพดีขึ้น รายได้เพิ่มมากขึ้นสิ่งแวดล้อมชุมชนดีขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรได้รวมกลุ่มเพื่อขายข้าวปลอดสารพิษ โดยการจัดตั้งโรงสีตามหลัก การประหยัดทางขนาดและการประหยัดทางขอบข่าย และแม้ว่าโครงการโรงสีข้าวจะดำเนินการอยู่ แต่ผลการวิเคราะห์ก็ได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ของการลงทุนทั้งทางการเงินและทางเศรษฐกิจ

การศึกษาเรื่องการพัฒนาห่วงโซ่อุปทาน “ข้าวคุณธรรม” ในปีการเพาะปลูก 2548-2549 เกษตรกรจำนวน 108 คน ในอ.กุฉุขุม จ.ยโสธร มีความต้องการที่จะแก้ปัญหาเรื่องการจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่มีราคาตกต่ำ จึงได้ริเริ่มดำเนินโครงการร่วมกับ สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะผลิต ข้าวคุณธรรม ภายใต้อุปกรณ์พันธมิตร และทำการจำหน่ายผลผลิต ให้กับผู้บริโภคในราคายุติธรรม และพัฒนาไปสู่ระบบการผลิตและการค้าอย่างเที่ยงธรรม โดยการดำเนินงานเริ่มต้นจากการวางแผนการพัฒนา กลไกด้านการผลิต การตลาด ผลการดำเนินงานในปีแรก เครือข่ายข้าวคุณธรรม มีองค์กรต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมเป็นพันธมิตร ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ เช่น รวบรวมผลผลิต การแปรรูป การขนส่ง การกระจายสินค้า

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เน้นทำการวิจัยในแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยใช้การเปิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ให้เกิดความรู้ความเข้าใจร่วมกัน ช่วยเหลือกัน ในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค จนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยกลุ่มธุรกิจสวนสามพราน เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกันของภาคีพันธมิตรภายใต้แกนนำของสวนสามพราน ซึ่งประกอบด้วย สหกรณ์พนักงาน ผู้ผลิต/กลุ่มผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ ผู้ผลิต/กลุ่มผู้ผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย วิทยากรชุมชน กลุ่มเกษตรกร ชุมชนและสหกรณ์ที่สนใจเข้าร่วมโครงการ โดยกลุ่มธุรกิจจะมีขั้นตอนวิธีการวิจัยผ่านเวทีเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้กลไกของศูนย์เรียนรู้ที่สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์และสกว. ในฐานะภาคีหน่วยงานวิชาการให้การสนับสนุน เพื่อกำหนดกรอบและการทำงานร่วมกัน เพื่อการบรรลุเป้าหมาย ของกลุ่มธุรกิจที่จะนำประโยชน์สู่ภาคีพันธมิตร

1. สวนสามพราน (แกนกลางของกลุ่มธุรกิจ) มีการดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอน ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การหารือของภาคีในกลุ่มธุรกิจเพื่อการวางแผนการทำงานร่วมกัน

มีวัตถุประสงค์เพื่อการวางเป้าหมายของกลุ่มธุรกิจ และภาคี การกำหนดระบบการทำงานร่วมกัน ภายใต้เงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับการบรรลุเป้าหมายรวมทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

วิธีการดำเนินงาน

1. ประสานงานกับกลุ่มเครือข่ายทางธุรกิจ สร้างความเข้าใจ และวางเป้าหมายร่วมกัน

กิจกรรมที่ 2 การก่อสร้างและจัดตั้งศูนย์เรียนรู้

มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นสถานที่ในการติดต่อประสานงาน เป็นต้นแบบด้านคุณค่า กระบวนทัศน์ หลักการ และแนวทางปฏิบัติแก่ประชาคมในกลุ่มธุรกิจให้มีศักยภาพในการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

วิธีการดำเนินงาน

1. การประชุมหารือกับผู้บริหารสวนสามพราน และนักวิจัยเกี่ยวกับ สถานที่ รูปแบบการก่อสร้างงบประมาณ
2. ดำเนินการก่อสร้าง

กิจกรรมที่ 3 การเพิ่มพูนความรู้โดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ ความเชื่อมั่นแก่ผู้ปฏิบัติงาน และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ และนำไปปฏิบัติจริงได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

วิธีการดำเนินงาน

1. ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง หาหัวข้อกิจกรรม กำหนด วันเวลา สถานที่
2. ดำเนินงานตามแผน

กิจกรรมที่ 4 ประชุมหารือร่วมกับนักวิจัย ผู้บริหารโรงแรมโรสการ์เด้น และสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผลการดำเนินงาน การวางยุทธศาสตร์งานวิจัย

วิธีการดำเนินงาน

1. ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง หาหัวข้อกิจกรรม กำหนด วันเวลา สถานที่
2. ดำเนินงานตามแผน

2. ศูนย์เรียนรู้

2.1 ศูนย์เรียนรู้ล่องน้ำลุยสวน มีการดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอน ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การประชุมวางแผนและเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้

มีวัตถุประสงค์เพื่อ ชี้แจงและสร้างความเข้าใจให้กับผู้ปฏิบัติงาน และวางกรอบทิศทางการดำเนินงาน

วิธีการดำเนินงาน

1. การประชุมหารือ หารือระหว่างผู้บริหารสวนสามพราน นักวิจัย ทีมผู้ปฏิบัติงาน
2. การวางแผนทีมงานเกี่ยวกับการดำเนินงาน
3. ดำเนินงานตามแผน

กิจกรรมที่ 2 การอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานในการเปิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว

มีวัตถุประสงค์เพื่อ สร้างความรู้ เพิ่มพูนทักษะ ต่างๆให้แก่ทีมผู้ปฏิบัติงานจนสามารถปฏิบัติงานสร้างรายได้แก่ธุรกิจและชุมชนต่อไป

วิธีการดำเนินงาน

1. การประสานงานระหว่างผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ และฝ่ายทีมผู้ปฏิบัติงาน กำหนด วัน เวลา สถานที่
ฝึกอบรม
2. การอบรม ความรู้แก่ทีมผู้ปฏิบัติงาน
3. ดำเนินงานตามแผน

กิจกรรมที่ 3 การเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านธรรมชาติและเกษตรอินทรีย์

มีวัตถุประสงค์เพื่อ เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ทางธรรมชาติและเกษตรอินทรีย์ แก่เกษตรกร
นักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป

วิธีการดำเนินงาน

1. การเตรียมความพร้อมในด้าน ความรู้ ของทีมผู้ปฏิบัติงาน
2. การเตรียมความพร้อมด้านสถานที่ โดยเป็นแปลงสาธิตแก่กลุ่มเป้าหมาย

2.2 ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง มีการดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอน ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การประชุมวางแผนเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้และเยี่ยมชม

กิจกรรม

มีวัตถุประสงค์เพื่อ ชี้แจงและสร้างความเข้าใจให้กับผู้ปฏิบัติงาน และวางกรอบทิศทางการ
ดำเนินงาน

วิธีการดำเนินงาน

1. การประชุมหารือ หารือระหว่างผู้บริหารสวนสามพราน นักวิจัย ทีมผู้ปฏิบัติงาน
2. การวางแผนทีมงานเกี่ยวกับการดำเนินงาน
3. ดำเนินงานตามแผน

กิจกรรมที่ 2 การเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ และเศรษฐกิจพอเพียง
 มีวัตถุประสงค์เพื่อ เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ และเศรษฐกิจพอเพียง แก่เกษตรกร
 นักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป

วิธีการดำเนินงาน

1. การเตรียมความพร้อมในด้าน ความรู้ ความชำนาญของทีมผู้ปฏิบัติงาน
2. การเตรียมความพร้อมด้านสถานที่ โดยเป็นแปลงสาธิต ศึกษาดูงานแก่กลุ่มเป้าหมาย
3. สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มีกิจกรรมต่างๆกับภาคี กลุ่มธุรกิจสหกรณ์ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การพัฒนาองค์ความรู้แก่ภาคี

มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความรู้แก่ภาคีธุรกิจในด้านต่างๆ เช่น การจัดทำแผนธุรกิจ การพัฒนา
 โจทย์แนวทางการวิจัย การเชื่อมโยงโซ่อุปทาน กระบวนการดำเนินงานด้านสหกรณ์

วิธีการดำเนินงาน

1. การประสานงานระหว่างสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ และภาคี กำหนดแผนการฝึกอบรม
2. การอบรม เพิ่มความรู้แก่ภาคีธุรกิจ
3. นำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ ให้การวิจัยเป็นไปตามกรอบแผนงาน

กิจกรรมที่ 2 การติดตามผลการดำเนินงานวิจัย

มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผลการดำเนินงาน ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ชี้แนะแนวทางการวิจัย สามารถ
 ปรับกระบวนการวิจัยให้เหมาะสมต่อสถานการณ์

วิธีการดำเนินงาน

1. การประสานงานระหว่างสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ และภาคี กำหนด วัน เวลา สถานที่
 ฝึกอบรม
2. การติดตามผลการดำเนินงานวิจัย
3. ปรับกระบวนการวิจัยให้เหมาะสมต่อสถานการณ์

4. กลุ่มเกษตรกร มีการดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอน ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การเยี่ยมชมสวนเกษตรกรและสำรวจข้อมูลพื้นฐานทางการเกษตรในเขตพื้นที่สามพราน

มีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ เป็นฐานในการเลือกกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรได้อย่างเหมาะสม

วิธีการดำเนินงาน

1. ประสานงานกับผู้นำชุมชน หน่วยงานในพื้นที่ เกษตรกร และทีมงานนักวิจัย กำหนด วัน เวลา สถานที่ ในการเยี่ยมชม และสำรวจข้อมูลพื้นฐาน
2. เยี่ยมชมสวนเกษตรกรและสำรวจข้อมูลพื้นฐานทางการเกษตร
3. นำข้อมูลมารวบรวมวิเคราะห์

กิจกรรมที่ 2 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยต่อสารพิษ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ และเพิ่มพูนความรู้ด้านการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ พนักงานสวน นักวิจัย ผู้บริหาร

วิธีการดำเนินงาน

1. ประสานงานกับนักวิชาการ เกษตรกร และทีมงานนักวิจัย ผู้บริหารกำหนด วัน เวลา สถานที่
2. จัดเวทีเรียนรู้เรื่องการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยต่อสารพิษ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
3. รวบรวมข้อมูล สรุปผล

กิจกรรมที่ 3 การจัดเวทีเรียนรู้เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์

มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ให้มีคุณภาพ มาตรฐานเป็นที่ต้องการของตลาด แก่ เกษตรกร และพนักงาน

วิธีการดำเนินงาน

1. ประสานงานกับนักวิชาการ เกษตรกร ทีมงานนักวิจัย พนักงาน กำหนด วัน เวลา สถานที่
2. จัดเวทีเรียนรู้เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์
3. รวบรวมข้อมูล สรุปผล

กิจกรรมที่ 4 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการสร้างเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์

มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้แจง สร้างความเข้าใจ ระหว่างกลุ่มธุรกิจและเกษตรกร วางแผนการสร้างเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์

วิธีการดำเนินงาน

1. ประสานงานกับนักวิชาการ เกษตรกรผู้สนใจร่วมโครงการ ทีมงานนักวิจัย พนักงาน ผู้บริหาร กำหนด วัน เวลา สถานที่
2. จัดเวทีเรียนรู้เรื่องการสร้างเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์และการเชื่อมโยงตลาด
3. รวบรวมข้อมูล สรุปผล

กิจกรรมที่ 5 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการตลาดสินค้าเกษตรกรอินทรีย์ในพื้นที่สามพราน

มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้แจง สร้างความเข้าใจ ระหว่างกลุ่มธุรกิจและเกษตรกร วางแผนแนวทางการเชื่อมโยงสินค้าสู่ตลาด

วิธีการดำเนินงาน

1. ประสานงานกับนักวิชาการ เกษตรกรผู้สนใจร่วมโครงการ ทีมงานนักวิจัย พนักงาน ผู้บริหาร กำหนด วัน เวลา สถานที่
2. จัดเวทีเรียนรู้เรื่องการตลาดสินค้าเกษตรกรอินทรีย์ในพื้นที่สามพราน
3. รวบรวมข้อมูล สรุปผล

กิจกรรมที่ 6 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการสร้างเป้าหมายธุรกิจสหกรณ์

มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้แจง สร้างความเข้าใจและวางเป้าหมายร่วมกันในการดำเนินโครงการ ระหว่างกลุ่มธุรกิจและเกษตรกร

วิธีการดำเนินงาน

1. ประสานงานกับนักวิชาการ เกษตรกรร่วมโครงการ ทีมงานนักวิจัย พนักงาน ผู้บริหาร กำหนด วัน เวลา สถานที่
2. จัดเวทีเรียนรู้เรื่องการสร้างเป้าหมายธุรกิจสหกรณ์
3. รวบรวมข้อมูล สรุปผล

กิจกรรมที่ 7 การติดตามสำรวจข้อมูลเกษตรกร

มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามการรวมกลุ่มของเกษตรกร การสำรวจพื้นที่ และเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มเกษตรกร

วิธีการดำเนินงาน

1. ประสานงานกับ เกษตรกรร่วม โครงการ ทีมงานนักวิจัย กำหนด วัน เวลา สถานที่
2. สำรวจรวบรวมข้อมูล สรุปผล

กิจกรรมที่ 8 การประชุมวางแผนธุรกิจสหกรณ์สวนสามพราน

มีวัตถุประสงค์เพื่อ วางแผนธุรกิจร่วมกันระหว่างกลุ่มธุรกิจและเกษตรกร

วิธีการดำเนินงาน

1. ประสานงานกับนักวิชาการ เกษตรกรร่วมโครงการ ทีมงานนักวิจัย พนักงาน ผู้บริหาร กำหนด วัน เวลา สถานที่
2. จัดการประชุมวางแผนธุรกิจสหกรณ์สวนสามพราน
3. รวบรวมข้อมูล สรุปผล
5. สหกรณ์พนักงานสวนสามพราน มีการดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอน ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายสหกรณ์อื่นๆ

มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ และเพิ่มพูนความรู้ด้านกระบวนการสหกรณ์ให้กับผู้บริหาร และสหกรณ์พนักงาน

วิธีการดำเนินงาน

1. ประสานงานกับเครือข่ายสหกรณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิและทีมงานนักวิจัย ผู้บริหารสหกรณ์พนักงาน กำหนด วัน เวลา สถานที่
2. ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายสหกรณ์อื่นๆ
3. นำข้อมูล ประสบการณ์ มาปรับใช้

6. กลุ่มอาชีพและวิสาหกิจชุมชน มีการดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอน ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การเยี่ยมชม และสำรวจข้อมูลสินค้ากลุ่มอาชีพและวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอสามพราน

วัตถุประสงค์ เพื่อเยี่ยมชม และทำการสอบถามข้อมูล การผลิต ปัญหา และอุปสรรค ของกลุ่ม และแนวทางในการดำเนินงาน รวมทั้งการที่จะเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายธุรกิจสหกรณ์

วิธีการดำเนินงาน

1. ประสานงานกับผู้นำกลุ่ม หน่วยงานในพื้นที่ และทีมงานนักวิจัย กำหนด วัน เวลา สถานที่ ในการเยี่ยมชม และสำรวจข้อมูลพื้นฐาน
2. เยี่ยมชมและสำรวจข้อมูลสินค้ากลุ่มอาชีพและวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอสามพราน
3. นำข้อมูลมารวบรวม และสรุป

กิจกรรมที่ 2 การจัดเวทีเรียนรู้เรื่องการผลิตพืชผักและอาหารปลอดภัยในชุมชน

มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านการผลิตพืชผักและอาหารปลอดภัยในชุมชนเพื่อนำไปเป็นอาหาร และสร้างอาชีพในชุมชน

วิธีการดำเนินงาน

1. ประสานงานกับนักวิชาการ ทีมงานนักวิจัย และกลุ่มอาชีพและวิสาหกิจชุมชน กำหนด วัน เวลา สถานที่
2. จัดเวทีเรียนรู้เรื่องการผลิตพืชผักและอาหารปลอดภัยในชุมชน
3. รวบรวมข้อมูล สรุปผล

7. โรงเรียน และสถาบันการศึกษา มีการดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอน ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การสร้างยูวเกษตรกร และฝึกทักษะการปฏิบัติงาน

วัตถุประสงค์ เพื่อ สร้างแหล่งฝึกงานแก่นักศึกษาสถาบันการศึกษาต่างๆ ฝึกฝนทักษะการปฏิบัติงานจริง ที่ไม่มีในห้องเรียน และให้นักศึกษามีใจรักด้านเกษตร ใส่ใจสิ่งแวดล้อมและชุมชน

วิธีการดำเนินงาน

1. ประสานงานกับสถาบันการศึกษาต่างๆ เพื่อทำการประชาสัมพันธ์โครงการ
2. คัดเลือกนักศึกษาจากสถาบันต่างๆ
3. ฝึกทักษะ และปฏิบัติ งานจริง

กิจกรรมที่ 2 แหล่งทัศนศึกษาด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์ เพื่อ เป็นแหล่งเรียนรู้กิจกรรมด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนต่างๆ ผ่านการ สาธิต และฝึกรอบรม

วิธีการดำเนินงาน

1. ประสานงานกับสถาบันการศึกษา นักเรียน โรงเรียนต่างๆ เพื่อทำการประชาสัมพันธ์โครงการ
2. จัดเตรียมสถานที่ กิจกรรม
3. ทีมงาน สาธิต และให้ความรู้แก่ นักเรียน นักศึกษา

กิจกรรมที่ 3 “หนึ่งโรงเรียนหนึ่งผลิตภัณฑ์”

วัตถุประสงค์ เพื่อให้โรงเรียนที่มีเด็กฐานะยากจนในเขตอำเภอสามพราน นครชัยศรี มาเรียนรู้กิจกรรมต่างๆในสวนหนึ่งวัน โดยเลี้ยงอาหารฟรี โดยจะจัดกิจกรรมนี้ เดือนละ 1 ครั้งและให้โรงเรียน นำกิจกรรมที่เรียนรู้ ไปต่อยอดทำผลิตภัณฑ์ และนำมาจำหน่าย ในพื้นที่ตลาดภายในสวนสามพราน

วิธีการดำเนินงาน

1. ประสานงานกับ โรงเรียนด้อยโอกาสต่างๆในเขตอำเภอสามพราน นครชัยศรี เพื่อทำการประชาสัมพันธ์โครงการ
2. คัดเลือกโรงเรียน
3. จัดเตรียมสถานที่ กิจกรรม
4. ทีมงาน สาธิต และให้ความรู้แก่ นักเรียน นักศึกษา

8. เครือข่ายสหกรณ์ มีการดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอน ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมแสดงนิทรรศการเวทีเรียนรู้ “สู่..เส้นทางสหกรณ์ที่มีคุณค่า”

วัตถุประสงค์เพื่อทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจหลักการดำเนินงานของสหกรณ์ และเกิดการประสานความร่วมมือกับสหกรณ์ต่างๆ ในอนาคต

วิธีการดำเนินงาน

1. ประสานงานกับผู้มีส่วนร่วม ทั้งทีมวิจัย ฝ่ายสวน ฝ่ายขาย ฝ่ายกิจกรรม ผู้บริหาร วางแผนงานการจัดนิทรรศการ

2. จัดนิทรรศการและเผยแพร่ความรู้
3. ร่วมเวทีเรียนรู้

กิจกรรมที่ 2 การสร้างเครือข่ายด้านการตลาดสินค้าสหกรณ์

วัตถุประสงค์เพื่อ สนับสนุนช่องทางการตลาดของสินค้าสหกรณ์ และสร้างความร่วมมือกันในอนาคต

วิธีการดำเนินงาน

1. ประสานงานกับผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับช่องทางการตลาด
2. วางแผนช่องทางการตลาด
3. ดำเนินการนำสินค้ามาจำหน่าย

9. เครือข่ายอื่นๆ มีการดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอน ดังนี้

9.1 เครือข่ายนักวิจัย

กิจกรรมที่ 1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายนักวิจัยอื่นๆ

วัตถุประสงค์ ทำให้เกิดแนวคิดใหม่ๆ เพิ่มความรู้ และเห็นปัญหา อุปสรรค ของเครือข่ายนักวิจัยอื่นๆ สามารถนำมาประยุกต์ ใช้กับกลุ่มตนเอง และเกิดการพัฒนาด้านความคิด ความร่วมมือกันในด้านต่างๆ

วิธีการดำเนินงาน

1. ประสานงานกับสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. ร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายนักวิจัยอื่นๆ
3. นำความรู้ มาปรับใช้กับงานวิจัยในกลุ่ม

9.2 เครือข่ายประชาสัมพันธ์

กิจกรรมที่ 1 การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ

วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ในกระบวนการวิจัย ผ่านช่องทาง ประชาสัมพันธ์ เช่น โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ ให้งานวิจัยมีการรับรู้ในวงกว้าง และสร้างรายได้แก่กลุ่มธุรกิจ

วิธีการดำเนินงาน

1. ประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการประชาสัมพันธ์
2. ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ

กิจกรรมที่ 2 การประชาสัมพันธ์และแสดงนิทรรศน์การทำงานเกษตรแฟร์ปี 2553

วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ในกระบวนการวิจัย แก่บุคคลทั่วไป

วิธีการดำเนินงาน

1. ประสานงานกับผู้มีส่วนร่วม ทั้งทีมวิจัย ฝ่ายสวน ฝ่ายขาย ฝ่ายกิจกรรม ผู้บริหาร วางแผนงานการจัดนิทรรศการ

2. ทีมงานจัดนิทรรศการ และเผยแพร่ความรู้

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการดำเนินงานตามแผน

จากการวางแผนขั้นตอนการวิจัยแล้ว ทีมวิจัยก็มีการดำเนินงานตามแผนงาน พบว่า มีผลการดำเนินงานดังนี้

1. สวนสามพราน (แกนกลางของกลุ่มธุรกิจ) จากแนวคิด และนโยบายของสวนสามพราน ที่มุ่งเน้นในด้านการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมของไทย การใส่ใจด้านสิ่งแวดล้อม และการอยู่ร่วมกันกับชุมชนรอบข้างอย่างยั่งยืน ภายหลังจากการร่วมมือกันในการดำเนินงานวิจัย และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับเครือข่ายธุรกิจต่างๆ มีการดำเนินกิจกรรมที่สร้างความเปลี่ยนแปลงภายในสวนสามพรานในด้านต่างๆ

กิจกรรมที่ 1 การหารือของภาคีในกลุ่มธุรกิจเพื่อการวางแผนการทำงานร่วมกัน ผลจากการหารือกันในวันที่ 12 มิถุนายน 2552 ณ โรงแรมสวนสามพราน ระหว่าง สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ นักวิจัย ผู้บริหารสวนสามพราน ซึ่งผลทำให้เกิด การเรียนรู้แนวคิด และสร้างความร่วมมือกัน ที่จะทำวิจัยเรื่องกลุ่มธุรกิจสหกรณ์ วันที่ 18 สิงหาคม 2552 ณ โรงแรมสวนสามพราน ผู้บริหารสวนสามพราน นักวิจัย ภาคีกลุ่มธุรกิจ ได้แก่ สหกรณ์พนักงาน ผู้นำชุมชน ที่ประชุมได้แจ้งแก่ภาคีว่าได้ร่วมกันทำวิจัยเรื่องกลุ่มธุรกิจสหกรณ์ หารือกันถึงแนวทางกิจกรรม กำหนดหน้าที่ผู้ร่วมวิจัย และกำหนดกรอบการดำเนินร่วมกัน

กิจกรรมที่ 2 การก่อสร้างและจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ ผลการประชุมหารือ ในวันที่ 25 สิงหาคม 2552 ณ โรงแรมสวนสามพราน ระหว่าง ผู้บริหารสวนสามพราน ทีมงานวิจัย จากการประชุม ได้มีมติ ในการที่จะก่อสร้างศูนย์เรียนรู้ 2 ศูนย์ คือ 1. ศูนย์เรียนรู้ล่องน้ำลุยสวน 2. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เป็นสถานที่ในการเป็นศูนย์กลางติดต่อประสานงาน เป็นต้นแบบด้านคุณค่า แก่ประชาคม และกลุ่มธุรกิจ ได้ข้อสรุป ด้านงบประมาณ รูปแบบ แผนดำเนินการก่อสร้าง ซึ่ง ศูนย์เรียนรู้ล่องน้ำลุยสวน ใช้งบประมาณประมาณ 300,000 บาท ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ใช้งบประมาณ 480,000 บาท

วันที่ 1 กันยายน 2552 ได้เริ่ม ดำเนินการก่อสร้างศูนย์เรียนรู้ล่องน้ำลุยสวน สิ้นสุด การก่อสร้าง วันที่ 30 กันยายน 2552 ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เริ่มก่อสร้าง 1 ตุลาคม 2552 สิ้นสุดการก่อสร้าง 20 ตุลาคม 2552

กิจกรรมที่ 3 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง “การใช้เกษตรอินทรีย์ในสวนสามพราน” ในวันที่ 17 มกราคม 2553 ณ โรงแรมสวนสามพราน ได้มีการจัดฝึกอบรม เรื่องการใช้เกษตรอินทรีย์ในสวนสามพราน โดย นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดร. ถวัลย์ศักดิ์ เผ่าสังข์ และพนักงานฝ่ายสวน 23 คน ผลการฝึกอบรมสร้างความรู้ ความเชื่อมั่นแก่ผู้ปฏิบัติงาน และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ และนำไปปฏิบัติจริงได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ดังแสดงในภาพที่ 7

ภาพที่ 7 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง “การใช้เกษตรอินทรีย์ในสวนสามพราน” แก่พนักงานฝ่ายสวน โดยโรงแรมสวนสามพราน ในวันที่ 17 มกราคม 2553

ผลลัพธ์ที่เกิดจากงานวิจัย

ด้านชุมชน และการตลาด สวนสามพรานมีแผนงานที่จะเปิดตลาดจำหน่ายสินค้าบริเวณด้านหน้าสวนติดถนนเพชรเกษม ซึ่งเดิมเป็นลานจอดรถ ให้เป็นแหล่งรวมของสินค้า กลุ่มต่างๆ ที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายธุรกิจกับสวนสามพราน เช่น สินค้าของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ สินค้าวิสาหกิจชุมชน สินค้าของสหกรณ์พนักงาน สินค้าเครือข่ายสหกรณ์ สินค้าหนึ่งโรงเรียนหนึ่งผลิตภัณฑ์ อาหาร และขนมไทยโบราณ และสินค้าขึ้นชื่อของท้องถิ่น โดยในระยะแรกจะให้จำหน่ายฟรี

การวางแผนธุรกิจ ได้มีการวางแผนธุรกิจร่วมกับทางผู้บริหารสวนสามพราน และกำหนดแนวทางในการคัดสรร สินค้าที่มีคุณภาพ มาตรฐาน มีเอกลักษณ์ และเป็นของขึ้นชื่อของท้องถิ่น เช่น ส้มโอ ฝรั่ง มะพร้าว ข้าว ขนมไทย โดยในระยะแรกสินค้าที่มีความพร้อมก็สามารถนำสินค้ามาจำหน่ายบริเวณตลาดริมคลองไปก่อน ซึ่งเป็นตลาดที่ให้เกษตรกรนำสินค้า ทางการเกษตร ขายในเรือ และริมคลองตามธรรมชาติเก่าที่สวนอนุรักษ์ไว้

ด้านสิ่งแวดล้อม สวนสามพรานเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไปในอีกชื่อหนึ่งว่า โรสการ์เด้น อันเนื่องมาจากในอดีต สวนสามพราน เคยปลูกดอกกุหลาบเป็นจำนวนมากเพื่อตัดดอกขาย แต่ด้วยกุหลาบเป็นพืชที่ต้องมีการใช้สารเคมี ทั้งปุ๋ยเคมี และสารเคมีป้องกันกำจัดโรค และแมลงเป็นจำนวนมาก ทำให้มีปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยว และพนักงาน ทำให้ต้องเลิกปลูกเป็นการค้า เหลือเพียงปลูกประดับเท่านั้น เกือบ 40 ปีที่ต้องใช้สารเคมี และระบบการเกษตรแบบดั้งเดิม ทำให้ในบางครั้งเจ้าของธุรกิจ ถึงกับท้อใจ จนคิดที่จะเลิกปลูกกุหลาบเลยด้วยซ้ำ จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สวนสามพรานได้ มีกระบวนการในการดำเนินงานที่ จะไปสู่เป้าหมายให้สวน เปลี่ยนเป็นระบบการเกษตรแบบอินทรีย์ ให้ได้

การมีส่วนร่วมของพนักงานในการผลิตสินค้าเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงที่ได้จากงานวิจัย เกิดจากแนวคิด “ระเบิดจากข้างใน” กล่าวคือ ทำให้ทุกคนมีศรัทธา เชื่อมั่น มีความสุข ความพอใจที่จะทำ ปัจจุบันสวนสามพรานมีการจัดการกับพืชในสวนโดยใช้ระบบเกษตรอินทรีย์ และมีการผลิตสินค้าต่างๆ ที่เป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งที่ทำได้ ในสวนเอง มีผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น ลูกบอล EM ปุ๋ยน้ำชีวภาพ ปุ๋ยที่เกิดจากการหมักเศษอาหารของครัว ปุ๋ยที่เกิดจากการหมักเศษพืช น้ำชาข้าว น้ำยาล้างจาน จุลินทรีย์กันโรคพืช สมุนไพรป้องกันกำจัดแมลง ผลิตจำหน่ายสร้างรายได้แก่พนักงาน และเผยแพร่ความรู้ด้านเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์แก่บุคคลทั่วไป ดังแสดงในภาพที่ 8

กิจกรรมที่ 4 ประชุมหารือร่วมกับนักวิจัย ผู้บริหารโรงแรมโรสการ์เด้น และสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ วันพฤหัสบดีที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2553 เวลา 09.00 น. ณ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน รศ.จุฑาทิพย์ ภักธราวัต ผู้ประสานงานชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ได้ประชุมร่วมกับคุณอรุณ นวราช กรรมการผู้จัดการ โรงแรมโรสการ์เด้นริเวอร์ไซด์ สวนสามพราน คุณสุทิศ จิราวุฒิพงษ์ ผู้อำนวยการฝ่ายสวน คุณศิริรัตน์ เลขมาศ นักพฤกษศาสตร์ และนักวิจัย โดยเป็นการหารือการดำเนินงานโครงการวิจัยเครือข่ายธุรกิจสหกรณ์สวนสามพราน โดยนักวิจัยได้รายงานผลการดำเนินงานในช่วง 10 เดือนที่ผ่านมา แก่ที่ประชุมทราบ ซึ่งขณะนี้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายโรงแรมสวนสามพราน มีจำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่ 1. กลุ่มเกษตรอินทรีย์ ต.สามพราน:ผู้ใหญ่ชัยวัฒน์ 2. กลุ่มไร่จิง:กำนันทิพวรรณ 3. กลุ่มโรงเรียน :ครุมาลัยวรรณ 4. กลุ่มแม่บ้าน : ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านสุกัญญา 5. กลุ่มเกษตรยั่งยืน : คุณวิลิช จากนั้นที่ประชุมได้ร่วมกันหารือถึงการดำเนินงานต่อไป พร้อมกับหารือถึงการดำเนินงานภายหลังหมดสัญญาโครงการวิจัย ทั้งนี้ผู้ประสานงานกลางได้มอบหมายให้ หัวหน้าโครงการวิจัย ดำเนินการทำแผนที่ (Mapping) โดยมีรายละเอียดว่าใคร ทำอะไร อยู่พื้นที่ไหน แขนงนำคือใคร ผลผลิตคืออะไร โดยทำเป็นทำเนียบเพื่อนำไปใช้เป็นยุทธศาสตร์การดำเนินงานในอนาคต ซึ่งแผนการดำเนินงานขั้นต่อไป คือ จัดประชุมเพื่อสอบถามความต้องการของกลุ่มเกษตรอินทรีย์ ดังแสดงในภาพที่ 9

ภาพที่ 8 กิจกรรมการมีส่วนร่วมของพนักงานในการผลิตสินค้าเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 9 กิจกรรมประชุมหารือร่วมกับนักวิจัย ผู้บริหาร โรงแรมโรสการ์เด้น และสถาบันวิชาการ
ด้านสหกรณ์

2. ศูนย์เรียนรู้

2.1 ศูนย์เรียนรู้ล่องน้ำลุยสวน

กิจกรรมที่ 1 การประชุมวางแผนและเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ การประชุมวางแผนและเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ล่องน้ำลุยสวน ในวันที่ 10 กันยายน 2552 ณ ศูนย์เรียนรู้ล่องน้ำลุยสวน ระหว่างผู้บริหารสวนสามพราน นักวิจัย ทีมงานปฏิบัติการ ผลการประชุมผู้บริหารสวน ชี้แจงและสร้างความเข้าใจให้กับผู้ปฏิบัติงาน ได้ข้อสรุป ด้านงบประมาณ หน้าที่ความรับผิดชอบ กรอบทิศทางการดำเนินงาน จากนั้นได้มีการหารือระหว่างทีมงานปฏิบัติการร่วมกันวางแผนหน้าที่ต่างๆ

กิจกรรมที่ 2 การอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานในการเปิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ในวันที่ 20 กันยายน 2552 ณ ศูนย์เรียนรู้ล่องน้ำลุยสวน ได้มีการการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานในการเปิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ผู้เข้าร่วม ได้แก่ นักวิจัย พนักงานสวน นักศึกษาฝึกงาน ผู้เชี่ยวชาญในกิจกรรมต่างๆ เช่น การพับดอกบัว การทำลูกประคบ การทำชา สร้างความรู้ เพิ่มพูนทักษะ ต่างๆ ให้แก่ทีมผู้ปฏิบัติงานจนสามารถปฏิบัติงาน สร้างรายได้แก่ธุรกิจและชุมชนได้

กิจกรรมที่ 3 การเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านธรรมชาติและเกษตรอินทรีย์ วันที่ 24 พฤศจิกายน 2552 ณ ศูนย์เรียนรู้ล่องน้ำลุยสวน ได้เปิดให้นักเรียน โรงเรียน นกบุญเปรมโต จำนวน 150 คน มาเรียนรู้ กิจกรรมเช่นการทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ การศึกษาธรรมชาติ กับทีมงานวิจัย พนักงานสวน นักศึกษาฝึกงาน

วันที่ 27 พฤศจิกายน 2552 ได้เป็นเป็นสถานที่จัดกิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่เกษตรกรเรื่องการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยต่อสารพิษ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

วันที่ 22 ธันวาคม 2552 เป็นสถานที่จัดกิจกรรมเวทีเรียนรู้เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์

วันที่ 17 มกราคม 2553 เป็นสถานที่จัดกิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการสร้างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์และการเชื่อมโยงตลาด

ผลลัพธ์ที่ได้จากงานวิจัย

สร้างกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้ล่องน้ำลุยสวน วิธีการดำเนินชีวิตของคน สวนผลไม้และน้ำในอดีต กำลังจะเลือนหายไป สังคมปัจจุบันของสามพรานกำลังกลายเป็นกิ่งสังคมเมือง มีบ้านเรือน โรงงาน อุตสาหกรรม มาทดแทนพื้นที่เกษตรกรรม บริเวณพื้นที่ร่องสวนเก่า ประมาณ 30 ไร่ ประกอบด้วยสวนผลไม้ มะพร้าว หมากรูด กล้วย ฝรั่ง ให้เป็นศูนย์เรียนรู้ ถ่ายทอดวิถีชีวิตดั้งเดิมเก่าของชาวสวนสามพราน การนำเอกลักษณ์ของชุมชนนำเสนอเป็นจุดขายนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นศูนย์ถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร อินทรีย์แก่ นักเรียน เกษตรกร และบุคคลทั่วไปอีกด้วย นอกจากนี้ยังก่อให้เกิด รายได้แก่สวนสามพราน ชุมชน เกษตรกร เป็นสถานที่ศึกษาและดูงาน ของนักเรียน นักศึกษา เกษตรกร และ บุคคลทั่วไป นักท่องเที่ยวต่างชาตส่วนใหญ่มีความสนใจในกิจกรรมนี้สูง

-การล่องเรือชมสวน นักท่องเที่ยวสามารถนั่งเรือแจวจากฝั่งโรงแรมผ่านสายน้ำนครชัยศรี ในทุกวัน ตั้งแต่เวลา 09:00 – 16:00 น. ดังแสดงในภาพที่ 9

-ชมनावัว และการปักดอกบัวรูปแบบต่างๆ นาบัวหลวงสี แดงชมพู ทั้งตุ้มและบานสพรั่งการเรียนรู้ วัฒนธรรมการจัดดอกบัว และปักในรูปแบบต่างๆ เช่น การปักบัวบาน การปักถวายพระ การทำกระทงบัว เป็นต้น ดังแสดงในภาพที่ 10

-การเรียนรู้การทำชา ดอกบัว น้ำสมุนไพร และชิมชาที่ทำจากพืชอินทรีย์ ชาสมุนไพร เกสร และ กลีบดอกบัว ที่มีวิธีการคั่วผ่านเตาถ่าน ช้ำๆ จนได้ชารสชาติ กลิ่นหอมกรุ่น และมีประโยชน์แก่ร่างกาย

-การชมแปลงผัก เลือกเด็ดผัก ผักทำอาหารที่ทำจากผักอินทรีย์ และชิมผักทอดสดๆ ผักสดๆ ที่ได้รับการดูแลอย่างดีและปลอดภัย ไร้สารพิษ นักท่องเที่ยวสามารถ มาเลือกผักเพื่อที่จะนำมาประกอบอาหาร ไทย เมนูฮิต เช่น ส้มตำ ต้มยำกุ้ง ต้มข่าไก่ น้ำพริกมะดัน และยังชิมผักทอดแสนอร่อย ที่คนไม่ชอบกินผัก ยังทานได้เป็นจานๆ ดังแสดงในภาพที่ 10

-การชมสวนผลไม้ ชิมผลไม้ และน้ำมะพร้าว นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้วิธีการทำสวนผลไม้ การ ขยายพันธุ์ และชิมผลไม้สดๆ ตามฤดูกาล เช่น กล้วย ฝรั่ง ตะลิงปิง มะดัน ชมพู ขนุน และชิมมะพร้าว น้ำหอมที่ขึ้นชื่อของสามพราน

-การปีนต้นหมากและมะพร้าว ชมสาธิตการปีนต้นหมาก และมะพร้าว ที่ใช้ภูมิปัญญาไทย เชือก กล้วยพันข้อเท้า

-ชมการทำนาอินทรีย์ และวิถีชีวิตควายไทย การทำนาและพันธุ์ข้าวเหลืองหอมดั้งเดิมของสามพราน กำลังสูญหายไป ชมการทำนา โดยใช้ควาย และการนำข้าวเปลือกมาแปรรูป โดยการตำ และสีด้วยมือ ดังแสดงในภาพที่ 11

-การทำลูกประคบ และการนวดด้วยตัวเอง การนำสมุนไพรที่ปลูกจากในสวนมาทำลูกประคบ และ สาธิตการนวดสปาหน้า และตัว สามารถนำไปใช้กับตัวเองและดูแลคนรอบข้าง

-การศึกษารวมชาติ ชมธรรมชาติป่าชายเลน น้ำขึ้นน้ำลง หอดูนก กระทบ ปลา และหิ่งห้อย ที่กำลังกลับคืนมา

ภาพที่ 10 กิจกรรมของนักท่องเที่ยวในการล่องเรือชมสวนผัก ผลไม้ นาบัว และฝึกพับดอกบัวรูปแบบต่างๆ

ภาพที่ 11 กิจกรรมของนักท่องเที่ยวในการเก็บผักอินทรีย์ไว้ใช้สำหรับการฝึกทำอาหารไทย และชมการทำนาอินทรีย์และวิถีชีวิตควายไทย

2.2 ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรมที่ 1 การประชุมวางแผนเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้และเยี่ยมชมกิจกรรม ในวันที่ 29 ตุลาคม 2552 ณ โรงแรมสวนสามพราน ได้มีการประชุมวางแผนการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ระหว่าง นักวิจัย ผู้บริหารสวนสามพราน พนักงานฝ่ายต่างๆ สหกรณ์พนักงานได้ข้อสรุป ด้านงบประมาณ หน้าที่ความรับผิดชอบ กรอบทิศทางการดำเนินงาน และนำผู้ประชุมเยี่ยมชมกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์

กิจกรรมที่ 2 การเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ และเศรษฐกิจพอเพียง หลังจากเปิดศูนย์เรียนรู้ สวนสามพราน ได้มีเครือข่ายต่างๆ เช่น เกษตรกร นักเรียน นักศึกษา หน่วยงานราชการ และบุคคลทั่วไป มาศึกษาเรียนรู้ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ และเศรษฐกิจพอเพียง อย่างต่อเนื่อง ซึ่งศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ และเศรษฐกิจพอเพียง จะมีวิทยากร และพนักงาน สาธิต และฝึกอบรมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การทำปุ๋ยชีวภาพ สมุนไพร ลูกบอล EM และอื่นๆ ดังแสดงในภาพที่ 12

ผลลัพธ์ที่ได้จากงานวิจัย

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จากพื้นที่ดินเก่าประมาณ 1.5 ไร่ที่เป็นลานจอดรถ ร้อน และแห้งแล้ง ถูกสร้างจำลองการทำการเกษตรแบบทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระองค์ทรงพระราชทานแนวคิด การสร้างประโยชน์สูงสุดบนพื้นที่ดิน โดยทำการจัดสรรพื้นที่ ในทฤษฎี “30:30:30:10” (ภาพที่ 13) ดังนี้

30% พื้นที่ แหล่งน้ำ ที่ใช้ในการ บริโภค อุปโภค เลี้ยงสัตว์น้ำ และพืชน้ำ

30% ปลูกข้าวเพื่อเป็นอาหารหลัก

30% ปลูกพืชไร่ พืชผัก ผลไม้ สมุนไพร ไม้ใช้สอย

10% เป็นที่พักอาศัย โรงกิจกรรม เช่น โรงเห็ด โรงเผาถ่าน โรงทำปุ๋ย

ภาพที่ 12 ศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ และเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพที่ 13 ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจำลองการทำการเกษตรแบบทฤษฎีใหม่ “30:30:30:10”

3. สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

กิจกรรมที่ 1 การพัฒนาองค์ความรู้แก่ภาคี วันที่ 22 มิถุนายน 2552 ณ ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ทีมงานวิจัย ได้ร่วมหารือ และพัฒนาโจทย์วิจัย ทำให้ได้ข้อเสนอ โครงการวิจัยเพื่อนำเสนอแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ

วันที่ 25 มิถุนายน 2552 ณ ชั้น 6 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทีมงานวิจัย ได้นำเสนอโครงร่างงานวิจัย แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ เกิดความร่วมมือในการทำการวิจัยกลุ่มธุรกิจสหกรณ์ และได้รับคำชี้แนะแนวทางวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิ

วันที่ 13 ตุลาคม 2552 ณ โรงแรมสวนสามพราน สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ผู้บริหาร และตัวแทนสหกรณ์พนักงานสวนสามพราน นักวิจัยได้ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ แนวคิด โดยสถาบันได้ชี้แนะแนวทางในการจัดทำแผนธุรกิจ การพัฒนาโจทย์แนวทางการวิจัย การเชื่อมโยงโซ่อุปทาน กระบวนการดำเนินงานด้านสหกรณ์ แก่ทีมงานวิจัย และเยี่ยมชม กิจกรรมของศูนย์เรียนรู้ทั้ง 2 แห่ง

กิจกรรมที่ 2 การติดตามผลการดำเนินงานวิจัย วันที่ 4 กันยายน 2552 ณ ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ทีมงานวิจัย ได้มีการร่วมหารือ ถึงผลการดำเนินงาน ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ชี้แนะแนวทางการวิจัย ปรับกระบวนการวิจัยให้เหมาะสมต่อสถานการณ์

วันที่ 2 ตุลาคม 2552 ณ ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ทีมงานวิจัย ได้มีการประชุมหารือ ถึงความก้าวหน้าผลการดำเนินงาน ชี้แนะแนวทางการวิจัย ปรับกระบวนการวิจัยให้เหมาะสม

วันที่ 5 พฤศจิกายน 2552 ณ ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ทีมงานวิจัย ได้มีการประชุมหารือ ถึงความก้าวหน้าผลการดำเนินงาน ชี้แนะแนวทางการวิจัย ปรับกระบวนการวิจัยให้เหมาะสม และพิจารณาแผนงาน และปฏิทินการดำเนินงาน ดังแสดงในภาพที่ 14

4. กลุ่มเกษตรกร

กิจกรรมที่ 1 การเยี่ยมชมสวนเกษตรกรและสำรวจข้อมูลพื้นฐานทางการเกษตรในเขตพื้นที่สามพราน วันที่ 16 พฤศจิกายน 2552 ทีมงานวิจัย และนักศึกษาฝึกงานได้ประสานงานกับผู้นำชุมชน หน่วยงานในพื้นที่ เกษตรกร ในการเยี่ยมชม และสำรวจข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรที่เยี่ยมชมจำนวน 20 ชุด เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ เป็นฐานในการเลือกกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรที่จะร่วมในโครงการวิจัยได้อย่างเหมาะสม จากการสำรวจพบว่าอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพดั้งเดิมของคนในชุมชนในเขตอำเภอสามพราน มาช้านาน ด้วยเพราะมีปัจจัยพื้นฐานในการประกอบอาชีพการเกษตรที่อุดมสมบูรณ์ ทั้งน้ำ ดิน และทุน จึงมีสินค้าทางการเกษตรที่เป็นที่ขึ้นชื่อมากมาย เช่น ส้มโอ มะพร้าว น้ำหอม ฝรั่ง ข้าว ถั่วฝักยาว หนาก แต่ในปัจจุบันพื้นที่บางส่วนถูกซื้อไปทำโรงงานอุตสาหกรรม และสินค้าที่ขึ้นชื่อบางอย่างหายไป เช่น ข้าวหมาก

วันที่ 4 ธันวาคม 2552 ได้ทำการประสานงานสอบถามข้อมูลกับผู้นำเกษตรกร หน่วยงานด้านการเกษตรในพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลด้านการเกษตรต่างๆ ในเขตอำเภอสามพรานและทำการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป ดังแสดงในภาพที่ 15

กิจกรรมที่ 2 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยต่อสารพิษ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม วันที่ 27 พฤศจิกายน 2552 ณ ศูนย์เรียนรู้ล่องน้ำลุยสวน โดยมีเกษตรกรในพื้นที่ ผู้บริหารสวนสามพราน พนักงานสวน นักวิจัย นักศึกษา สนใจเข้าร่วมเวที 25 คน การนำนักวิชาการด้านเกษตรอินทรีย์จาก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดร. ถวัลย์ศักดิ์ เผ่าสังข์ มาแนะนำวิธีการทำการเกษตรอินทรีย์ การรับทราบปัญหา อุปสรรค ของเกษตรกรในพื้นที่ พบว่า นับจากอดีตถึงปัจจุบัน เกษตรกรทำการเกษตรในระบบพืชเชิงเดี่ยว และมีการใช้สารเคมีเกษตรอย่างมาก ระบบตลาดจะถูกผูกกับพ่อค้าคนกลาง จากการสอบถามข้อมูลของผู้เข้าร่วมเวที ถึงการรวมกลุ่มการเกษตรในรูปแบบ ต่างๆ มักไม่ค่อยประสบผลสำเร็จ เพราะเกษตรกรในพื้นที่มีฐานะความเป็นอยู่ค่อนข้างดี ไม่ค่อยจะมาร่วมกิจกรรมในรูปแบบ กลุ่ม ในปัจจุบันเกษตรกรค่อนข้างประสบปัญหาในด้าน สภาพแวดล้อม การดื้อยา ของโรค แมลง ดินเสื่อม สุขภาพ ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น เกษตรกรอยากเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตแต่เกษตรกรขาดความเชื่อมั่น ในแนวทางการเกษตรแบบปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์ และขาดความรู้ที่ถูกต้องในการจัดการ ซึ่งวิทยากรได้ให้ความรู้เรื่องการผลิตสินค้าเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์ สร้างความรู้ความเข้าใจแก่เกษตรกร ให้สามารถนำไปปรับใช้กับกิจการของตนต่อไป

ภาพที่ 14 การพัฒนาองค์ความรู้ และการติดตามผลการดำเนินงานวิจัย ของภาคีธุรกิจสหกรณ์
สวนสามพราน โดย สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

ภาพที่ 15 การเยี่ยมชมสวนเกษตรกรและสำรวจข้อมูลพื้นฐานทางการเกษตรในเขตพื้นที่สามพราน

กิจกรรมที่ 3 การจัดเวทีเรียนรู้เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ วันที่ 22 ธันวาคม 2552 ณ ศูนย์เรียนรู้ล่องน้ำลุยสวน เกษตรกร ทีมงานนักวิจัย พนักงานสวน นักศึกษาฝึกงาน ผู้บริหาร จำนวน 16 คน ได้จัดเวทีเรียนรู้เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์โดยมีการพูดคุยแลกเปลี่ยน เรียนรู้ โดยได้มีการสอบถามความคืบหน้าในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ การวางแผนการผลิต การแปรรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และมีแผนในการเริ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ที่เริ่มผลิตได้ เช่น ชาดอกบัว ไปสู่สินค้าอื่นๆ เช่น ฝรั่ง ข้าว เพื่อจำหน่ายให้กับสวนสามพราน และตลาดอื่นๆ ต่อไป

กิจกรรมที่ 4 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการสร้างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ วันที่ 17 มกราคม 2553 ณ ศูนย์เรียนรู้ล่องน้ำลุยสวน นักวิชาการ เกษตรกร ทีมงานนักวิจัย พนักงานสวน ผู้บริหาร จำนวน 15 คน โดยผู้บริหารสวนได้มีการสอบถามความคืบหน้าในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ ในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้พูดคุยและหาแนวทางในการสร้างเครือข่ายการผลิต โดยมีข้อสรุปให้สวนสามพรานเป็นแกนกลางในการสร้างแปลงสาธิต ควบคู่ไปกับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ในระยะแรกจำนวน 4 ราย การวางแผนการผลิต วางแผนการตลาดร่วมกัน ดังแสดงในภาพที่ 16

ผลลัพธ์ที่เกิดจากการวิจัย

ด้านสิ่งแวดล้อม จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกษตรกรในพื้นที่รอบๆ สวนสามพรานได้ มีกระบวนการในการ ดำเนินงานที่น่า จะไปสู่เป้าหมายให้สวนเกษตรกรที่ร่วมโครงการ เปลี่ยนเป็นระบบการเกษตรแบบอินทรีย์ สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่เกษตรกร ลดปัญหาด้านการคื้อยา ของโรค แมลง ดินเสื่อม สุขภาพ ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น และสร้างความร่วมมือร่วมใจ ปลุกจิตสำนึก ช่วยลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างวิถีเขียวให้กับชุมชน

สร้างแนวร่วมเครือข่ายในการผลิตการตลาด เกิดแหล่งรายได้ การเปลี่ยนแปลงที่ได้จากงานวิจัย ทำให้ทุกคนมีศรัทธา เชื่อมั่น ในการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย และเกิดความร่วมมือร่วมใจในการฝ่าฟันปัญหา อุปสรรค ช่วยเหลือกัน และก่อให้เกิดเครือข่ายทั้งด้านการผลิต และการตลาดในอนาคต

ภาพที่ 16 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่าง ทีมวิจัย ผู้บริหารสวน พนักงาน และ กลุ่มเกษตรกร

กิจกรรมที่ 5 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่สามพราน วันที่ 7 พฤษภาคม 2553 ณ.แพริมน้ำ โรงแรม โรสการ์เดนสวนสามพราน โดยมีเกษตรกรในพื้นที่ สามพราน และจังหวัดใกล้เคียง ผู้บริหารสวนสามพราน พนักงานสวน นักวิจัย เข้าร่วมเวที 70 คน ในเวทีคุณอรุษา ผู้บริหารสวนสามพราน ได้กล่าวถึงที่มา และแผนการตลาดของกลุ่มธุรกิจสวนสามพราน จากนั้นนักวิจัย รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ผู้ประสานงานชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ได้แบ่งกลุ่มเกษตรกรเพื่อทำการแลกเปลี่ยนข้อมูลการทำเกษตรอินทรีย์ การรับทราบปัญหา อุปสรรค ของเกษตรกรในพื้นที่ และชี้แจง สร้างความเข้าใจ ระหว่างกลุ่มธุรกิจและเกษตรกร วางแผน แนวทางการเชื่อมโยงสินค้าสู่ตลาด ดังแสดงในภาพที่ 17

ภาพที่ 17 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่สามพราน

กิจกรรมที่ 6 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการสร้างเป้าหมายธุรกิจสหกรณ์ วันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2553 ณ โรงแรมโรสการ์เด้น ริเวอร์ไซด์ สวนสามพราน รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ผศ.ดร. อภิรดี อุทัยรัตนกิจ อาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ผู้เชี่ยวชาญการเก็บรักษาผักและผลไม้สด เข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การสร้างเป้าหมายธุรกิจสหกรณ์ ร่วมกับคุณอรุณ นวราช กรรมการผู้จัดการ โรงแรมโรสการ์เด้น ริเวอร์ไซด์ สวนสามพราน นักวิจัย พร้อมด้วยเครือข่ายเกษตรกรชุมชนชาวสวนสามพราน เพื่อทำความเข้าใจและวางเป้าหมายร่วมกันในการดำเนินโครงการ ถ่ายทอดเทคโนโลยีและให้คำแนะนำการรับรองคุณภาพผลผลิตการปลูก และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ทั้งนี้ยังได้แบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมออกเป็น 5 กลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็น ผลจากการระดมความคิดเห็นก่อให้เกิดปณิธานของเครือข่ายร่วมกันคือ เชื่อมมั่นในเกษตรอินทรีย์ ห่วงใยผู้บริโภค การพัฒนาที่ยั่งยืนการพึ่งพา-ร่วมมือกันภายหลังการหารือที่ประชุมมีมติจัดประชุมเครือข่ายเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อความต่อเนื่องในการดำเนินโครงการ ซึ่งนัดหมายประชุมครั้งต่อไปในวันที่ 12 กรกฎาคม 2553 ณ ห้อง 214 อาคารวิจัยและพัฒนา สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน โดยให้แกนนำไปวางแผนธุรกิจของแต่ละกลุ่มมาเพื่อหารือร่วมกันในวันดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อชี้แจง สร้างความเข้าใจและวางเป้าหมายร่วมกันในการดำเนินโครงการ ระหว่างกลุ่มธุรกิจและเกษตรกร ดังแสดงในภาพที่ 18

กิจกรรมที่ 7 การติดตามสำรวจข้อมูลเกษตรกร วันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2553 เวลา 10.00 น. ณ หอประชุมโรงเรียนคลองจินดา ต.คลองจินดา อ.สามพราน นักวิจัย พร้อมด้วยเครือข่ายเกษตรกรยั่งยืนคลองจินดา ได้ทำการประชุมและแนะนำโครงการกลุ่มธุรกิจสหกรณ์สวนสามพราน แก่เกษตรกรในเครือข่าย และนักวิจัยได้ทำการสำรวจข้อมูลการเกษตรในพื้นที่เพื่อนำมาทำแผนการดำเนินงานในกลุ่มต่อไป ดังแสดงในภาพที่ 19

ภาพที่ 18 เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการสร้างเป้าหมายธุรกิจสหกรณ์

ภาพที่ 19 การติดตามสำรวจข้อมูลเกษตรกร

กิจกรรมที่ 8 การประชุมวางแผนธุรกิจสหกรณ์สวนสามพราน วันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2553 เวลา 10.00 น. ณ ห้องประชุม 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รัชดาภิเษก ภาควิชาเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี คุณอรุณ นวราช กรรมการผู้จัดการ โรงแรมโรสการ์เด็น ริเวอร์ไซด์ สวนสามพราน คุณอัจฉริยา มณีน้อย ผู้จัดการฝ่ายวิจัยและพัฒนา บริษัทอดัม เอ็นเตอร์ไพรเซส จำกัด นักวิจัย พร้อมด้วยเครือข่ายเกษตรกรสามพราน ได้วางแผนธุรกิจ ร่วมกันในการดำเนินโครงการ การร่วมมือกันในการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านเกษตรอินทรีย์ โดยแกนนำในแต่ละกลุ่มจะไปสำรวจข้อมูลในกลุ่มตนเองและนำมาหารือ ร่วมกันในการนัดหมายคราวต่อไป ดังแสดงในภาพที่ 20

5. สหกรณ์พนักงานสวนสามพราน

กิจกรรมที่ 1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายสหกรณ์อื่นๆ สถาบันวิชาการสหกรณ์ ผู้เชี่ยวชาญ ด้านสหกรณ์ ประธานสหกรณ์พนักงาน นักวิจัยได้ร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านข้อมูล ประสบการณ์ กระบวนการพัฒนาสหกรณ์ ช่วยเพิ่มความรู้ในด้านต่างๆ ให้กับนักวิจัย และตัวแทนสหกรณ์พนักงาน สามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้กับสหกรณ์พนักงานต่อไป

6. กลุ่มอาชีพและวิสาหกิจชุมชน

กิจกรรมที่ 1 การเยี่ยมชม และสำรวจข้อมูลสินค้ากลุ่มอาชีพและวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอสามพราน วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2553 ทีมนักวิจัย ได้ประสานงานกับผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มอาชีพใน อำเภอสามพราน เยี่ยมชมกิจกรรม และทำการสอบถามข้อมูล การผลิต ปัญหา และอุปสรรค ของกลุ่ม และแนวทางในการดำเนินงาน รวมทั้งการที่จะเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายธุรกิจสหกรณ์ พบว่า กลุ่มธุรกิจสหกรณ์ใน อำเภอสามพราน มีประมาณ 80 กลุ่ม สินค้าที่ผลิต เช่น สินค้าแปรรูปทางการเกษตร หัตถกรรม อาหาร ขนม สินค้าอุปโภค โดยประกอบอาชีพเป็นอาชีพเสริม ปัจจุบันสวนสามพรานเปิดให้สินค้าของกลุ่มอาชีพ วิสาหกิจชุมชน มาจำหน่ายบริเวณตลาดริมคลอง เช่น อาหาร เครื่องดื่ม ขนมไทย งานศิลปจากดินญี่ปุ่น เป็นต้น ดังแสดงในภาพที่ 21

กิจกรรมที่ 2 การจัดเวทีเรียนรู้เรื่องการผลิตพืชผักและอาหารปลอดภัยในชุมชน วันที่ 17 กรกฎาคม 2553 นักวิจัย ได้จัดเวทีเรียนรู้เรื่องการผลิตพืชผักและอาหารปลอดภัยในชุมชนให้กับกลุ่มของชุมชนไร่จิง โดยมีกำนันทิพวรรณเป็นผู้ประสานงานกับผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มอาชีพในอำเภอสามพราน มีผู้เข้าร่วม 20 คน โดยนักวิจัยได้แนะนำโครงการกลุ่มธุรกิจสหกรณ์สวนสามพราน การแลกเปลี่ยนด้านการตลาด ด้านการผลิตพืชผักและอาหารปลอดภัยในชุมชน และได้ทำการสอนวิชาชีพการเพาะถั่วงอกแก่ผู้เข้าร่วมเพื่อนำไปเป็นอาหารและสร้างอาชีพในชุมชนต่อไป ดังแสดงในภาพที่ 22

ผลลัพธ์จากงานวิจัย ในปัจจุบันมีกลุ่มอาชีพและวิสาหกิจชุมชนเพิ่มเป็น 1) เครือข่ายกลุ่มสตรี และกลุ่มแม่บ้าน จากเดิมมี 2 ตำบล ปัจจุบันเพิ่มจำนวนเป็น 16 ตำบล ครอบคลุมอำเภอสามพราน มีแกนนำกลุ่มจำนวน 150 คน 2) เครือข่ายสินค้าชีวภาพ ต.สามพราน (เครือข่ายใหม่ ปีที่ 2) จำนวน 150 คน

ภาพที่ 20 การประชุมวางแผนธุรกิจสหกรณ์สามสามพราน

ภาพที่ 21 การเยี่ยมชม และสำรวจข้อมูลสินค้ากลุ่มอาชีพและวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอสามพราน

ภาพที่ 22 เวทีเรียนรู้เรื่องการผลิตพืชผักและอาหารปลอดภัยในชุมชน

7. โรงเรียน และสถาบันการศึกษา

กิจกรรมที่ 1 การสร้างยูวเกษตรกร และฝึกทักษะการปฏิบัติงาน นักวิจัยและสวนสามพรานได้ประสานงานกับนักศึกษาจากสถาบันต่างๆ ที่สนใจใช้เวลาว่าง ในช่วงวันหยุด มาฝึกงาน ฝึกฝนกิจกรรมต่างๆ เช่น การรำไทย การเล่นดนตรีไทย การฝึกกระบี่กระบอง การทำสวนเกษตร การเป็นมัคคุเทศน์ การร่วมทำงานวิจัย เป็นต้น จนเกิดความชำนาญ จนสามารถปฏิบัติงานจริง มีนักศึกษาจากสถาบันต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหิดล เชียงใหม่ กรุงเทพธนบุรี สร้างรายได้แก่นักศึกษา ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และสามารถเป็นวิทยากรสอนกิจกรรมให้แก่ น้องๆ นักเรียน ในลักษณะ **พี่สอนน้อง** ด้วย

กิจกรรมที่ 2 แหล่งทัศนศึกษาด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจพอเพียง สวนสามพรานเป็นแหล่งเรียนรู้ในด้านต่างๆของนักเรียน นักศึกษา มาอย่างยาวนาน ทั้งด้าน ศิลปวัฒนธรรมประเพณี การศึกษาด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และร่วมโครงการ แหล่งทัศนศึกษาด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมในจังหวัดนครปฐมร่วมกับ ฟาร์มแสดงจระเข้ สามพราน และพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้ง โดยสวนสามพรานจะมีทีมงาน และวิทยากร สอน ทำปุ๋ย น้ำหมัก สมุนไพร สบู่ น้ำยาล้างจาน การขยายพันธุ์พืช และการศึกษาความรู้ในศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ ศูนย์เรียนรู้ร่องน้ำลุยสวน

กิจกรรมที่ 3 “หนึ่งโรงเรียนหนึ่งผลิตภัณฑ์” ทีมวิจัยได้ประสานงานกับ โรงเรียนด้อยโอกาสต่างๆ ในเขตอำเภอสามพราน นครชัยศรี เพื่อทำการประชาสัมพันธ์โครงการ หลังจากนั้นทำการคัดเลือกโรงเรียนมาเรียนรู้กิจกรรมเช่นการทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ การศึกษาธรรมชาติ กับทีมงานวิจัย พนักงานสวน นักศึกษาฝึกงาน หนึ่งวัน โดยเลี้ยงอาหารฟรี และจะจัดกิจกรรมนี้อย่างต่อเนื่องเดือนละ 1 ครั้งและให้โรงเรียน นำกิจกรรมที่เรียนรู้ ไปต่อยอดทำผลิตภัณฑ์ และนำมาจำหน่าย ในพื้นที่ตลาดภายในสวนสามพรานต่อไป ปัจจุบัน มีนักเรียนที่ผ่านการฝึกอบรมไปแล้ว 4 ครั้ง จำนวน 300 คน ได้แก่ รุ่นที่ 1 โรงเรียนนักบุญเปโตร จำนวน 150 คน รุ่นที่ 2 โรงเรียนวัดดงเกตุ รุ่นที่ 3 โรงเรียนบ้านพาดหมอน (ศิริวรรณจินดา) รุ่นที่ 4 โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ ดังแสดงในภาพที่ 23

8. เครือข่ายสหกรณ์

กิจกรรมที่ 1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมแสดงนิทรรศการเวทีเรียนรู้ “สู่...เส้นทางสหกรณ์ที่มีคุณค่า” วันที่ 15 กันยายน 2552 ทีมงานวิจัย ได้ร่วมนำงานวิจัย มาแสดงนิทรรศการเวทีเรียนรู้ “สู่...เส้นทางสหกรณ์ที่มีคุณค่า” และร่วมงานเวทีเรียนรู้ ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจหลักการดำเนินงานของสหกรณ์ การนำคุณค่าของสหกรณ์ไปปรับใช้ และเกิดการประสานความร่วมมือกับสหกรณ์ต่างๆ ดังแสดงในภาพที่ 24

กิจกรรมที่ 2 การสร้างเครือข่ายด้านการตลาดสินค้าสหกรณ์ นักวิจัย และผู้บริหารส่วนสามพราน ฝ่ายจัดการตลาดสวนสามพราน ได้ประสานงานกับสหกรณ์ต่างๆ นำสินค้าของกลุ่มสหกรณ์เช่น ข้าว คุณธรรม สินค้าแปรรูปทางการเกษตรของกลุ่มสหกรณ์ในเขต สามพราน และนครปฐม มาจำหน่ายบริเวณ ตลาดริมคลอง ร้านคาเฟ่ริมคลองสวนสามพราน ซึ่งเป็นการ สนับสนุนช่องทางการตลาดของสินค้าสหกรณ์ และสร้างความร่วมมือกันในการตลาดต่อไปในอนาคต ดังแสดงในภาพที่ 25

ภาพที่ 23 กิจกรรม การเป็นแหล่งเรียนรู้ ทัศนศึกษาด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจพอเพียง ฝึกทักษะการปฏิบัติงาน แก่นักเรียน นักศึกษา สถาบันต่างๆ

ภาพที่ 24 ร่วมเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสดงนิทรรศการเวทีเรียนรู้ “คู่..เส้นทางสหกรณ์ที่มีคุณค่า”

ภาพที่ 25 สินค้าจากเครือข่ายสหกรณ์ มีจำหน่ายบริเวณตลาดริมคลอง

9. เครือข่ายอื่นๆ

9.1 เครือข่ายนักวิจัย

กิจกรรมที่ 1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายนักวิจัยอื่นๆ วันที่ 13-14 กรกฎาคม 2552 ณ โรงแรมสวนสามพราน นักวิจัย ได้ร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายนักวิจัยอื่นๆ จากเวทีได้ร่วมแลกเปลี่ยนความคิด มุมมองต่างๆ ทำให้เกิดแนวคิดใหม่ๆ เพิ่มความรู้ และเห็นปัญหา อุปสรรค ของเครือข่ายนักวิจัยอื่นๆ สามารถนำมาประยุกต์ ใช้อีกกับกลุ่มตนเอง และเกิดการพัฒนาด้านความคิด ความร่วมมือกัน และเกิดปัญญาสวนสามพรานขึ้น ดังแสดงในภาพที่ 26

ภาพที่ 26 ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายนักวิจัยอื่นๆ ระหว่างวันที่ 13-14 กรกฎาคม 2552 ณ โรงแรมสวนสามพราน

9.2 เครือข่ายประชาสัมพันธ์

กิจกรรมที่ 1 การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ การสร้างศูนย์เรียนรู้ทั้ง 2 ศูนย์ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านธรรมชาติและเกษตรอินทรีย์ และเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชม ทำให้มีรายการต่างๆ ทางโทรทัศน์ติดต่อเข้ามาถ่ายทำ และมีนิตยสารด้านการท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติ มาเยี่ยมชม นักวิจัย และทีมงานได้แนะนำ ถึงวัตถุประสงค์ในการสร้างศูนย์เรียนรู้ การทำงานวิจัยร่วมกับชุมชน ทำให้องค์ความรู้เกิดการเผยแพร่ รับรู้ในวงกว้าง เป็นประโยชน์ต่อสังคม ทั้งสร้างรายได้แก่กลุ่มธุรกิจ เพราะมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมมากขึ้น ดังแสดงในภาพที่ 27

กิจกรรมที่ 2 การประชาสัมพันธ์และแสดงนิทรรศการงานเกษตรแฟร์ปี 2553 ในวันที่ 29 มกราคม 2553 – วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2553 ทีมงานวิจัยได้นำ งานวิจัยเรื่องกลุ่มธุรกิจสหกรณ์ มาร่วมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ บริเวณ อาคารจักรพันธ์ เพ็ญศิริ วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ในกระบวนการวิจัย ความเข้าใจในกลุ่มธุรกิจสหกรณ์ แก่บุคคลทั่วไป มีผู้สนใจเข้ามาเยี่ยมชม ตลอดงานทั้ง 9 วัน ดังแสดงในภาพที่ 28

ภาพที่ 27 การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ทั้งโทรทัศน์ และสิ่งพิมพ์

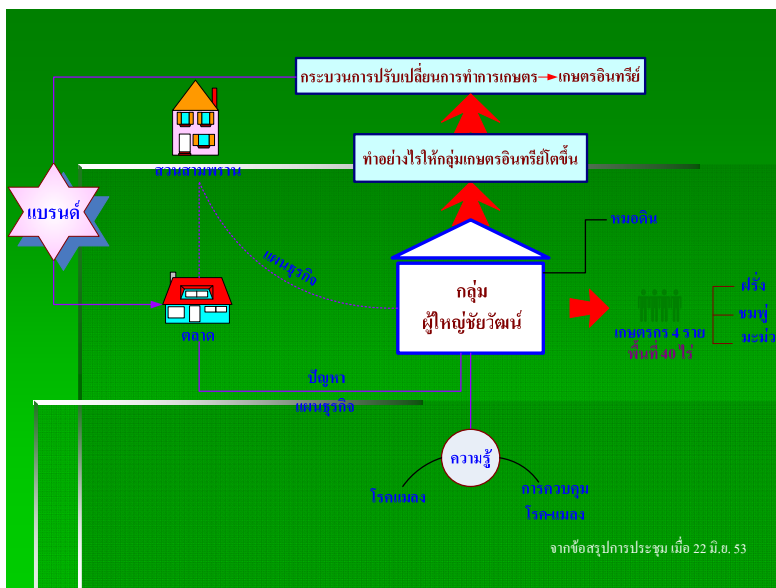
ภาพที่ 28 การประชาสัมพันธ์และแสดงนิทรรศน์การทำงานเกษตรแฟร์ปี 2553

ผลการศึกษาการสร้างระบบธุรกิจสหกรณ์แนวทางใหม่

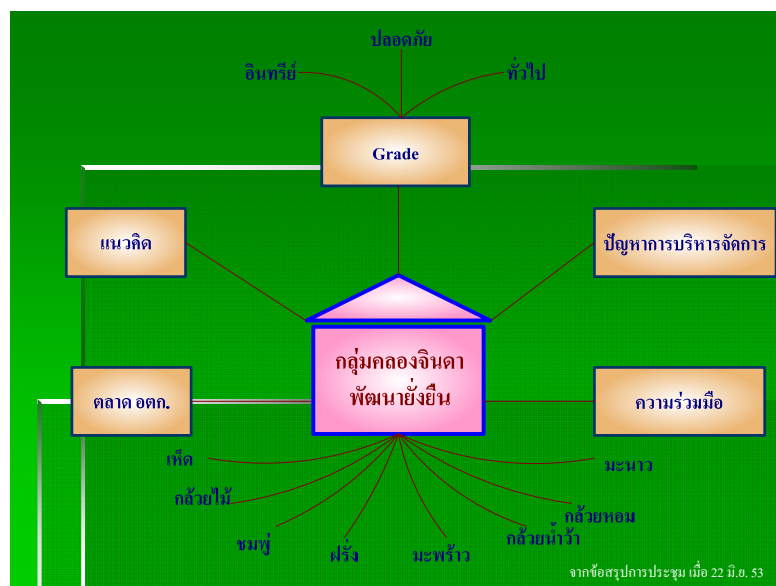
การศึกษาศึกษาการสร้างระบบธุรกิจสหกรณ์แนวทางใหม่ที่เอื้อประโยชน์แก่ภาคีเครือข่าย ได้แก่ สหกรณ์ ผู้ประกอบการ และชุมชนที่เห็นความสำคัญในเรื่องคุณค่าสหกรณ์และแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการทำธุรกิจร่วมกัน ดังนี้

การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการสร้างเป้าหมายธุรกิจสหกรณ์ เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2553 ณ โรงแรมโรสการ์เด้น ริเวอร์ไซด์ สวนสามพราน ได้มีการวางแผนการดำเนินงานของเกษตรกรแต่ละกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ใหญ่ชัชวาลย์ กลุ่มคลองจินดาพัฒนายั่งยืน และกลุ่มเกษตร 2000 (ภาพที่ 29-31) โดยที่เกษตรกรแต่ละกลุ่มมีอุดมการณ์ที่สอดคล้องกัน 4 ข้อ ได้แก่ เชื่อมมั่นในเกษตรอินทรีย์ ห่วงใยผู้บริโภค เห็นชอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และเชื่อมั่นในการพึ่งพาและร่วมมือกัน ซึ่งได้ก่อให้เกิดการตั้งปณิธานของภาคีเครือข่ายร่วมกัน คือ ภาคีทุกคนมีจิตสำนึกเกษตรอินทรีย์ โดยมีสวนสามพรานเป็นเสาหลักในการให้ความรู้และปัญญาไปสู่ความกินดีอยู่ดี มีความสุขถ้วนหน้า ดังแสดงในภาพที่ 32

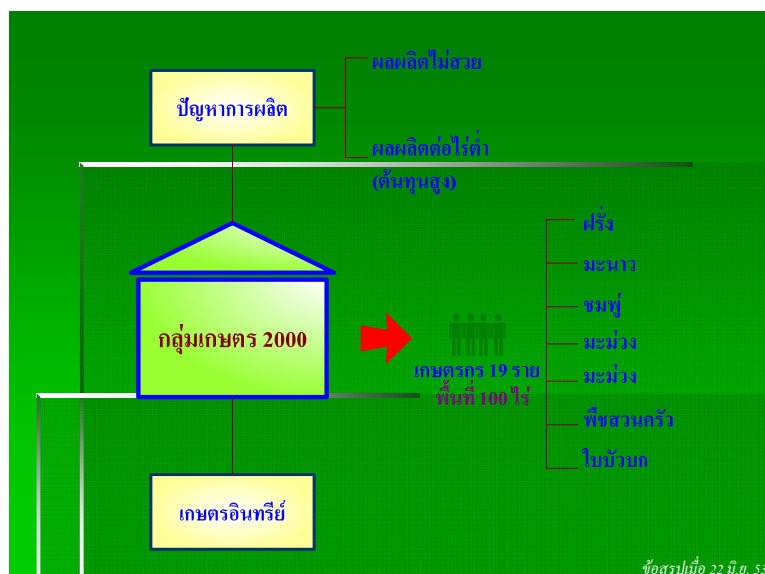
การประชุมวางแผนธุรกิจสหกรณ์สวนสามพราน เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2553 ณ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน ได้มีการจัดทำแผนธุรกิจร่วมกัน การร่วมมือกันในการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านเกษตรอินทรีย์ ก่อให้เกิดการสร้างระบบธุรกิจสหกรณ์แนวทางใหม่ที่เอื้อประโยชน์แก่ภาคีเครือข่าย โดยมีสวนสามพรานเป็นแกนกลางของกลุ่มธุรกิจ ซึ่งได้นำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการ ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม สามารถรักษาหรือปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับระบบนิเวศ โดยการใช้ทรัพยากรการผลิตอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ ไม่ก่อให้เกิดผลเสียทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ประกอบกับการเปิดโอกาสให้บุคคลหรือหน่วยงานต่างๆ เข้าเยี่ยมชมศูนย์เรียนรู้ เพื่อนำไปเป็นแบบอย่างในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต ตลอดจนการดำเนินธุรกิจอีกด้วย ดังแสดงในภาพที่ 33

ภาพที่ 29 การวางแผนการดำเนินงานของกลุ่มผู้ใหญ่ชัชวาลย์
 ที่มา: จากข้อสรุปการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการสร้างเป้าหมายธุรกิจสหกรณ์ เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2553ณ โรงแรมโรสการ์เด้น ริเวอร์ไซด์ สวนสามพราน

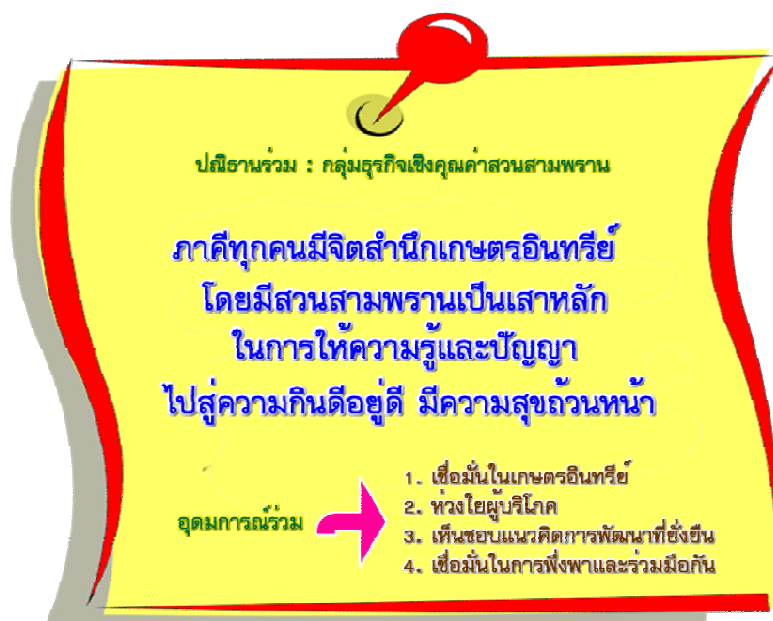

ภาพที่ 30 การวางแผนการดำเนินงานของกลุ่มคลองจินดาพัฒนายั่งยืน
 ที่มา: จากข้อสรุปการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการสร้างเป้าหมายธุรกิจสหกรณ์ เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2553ณ โรงแรมโรสการ์เด้น ริเวอร์ไซด์ สวนสามพราน

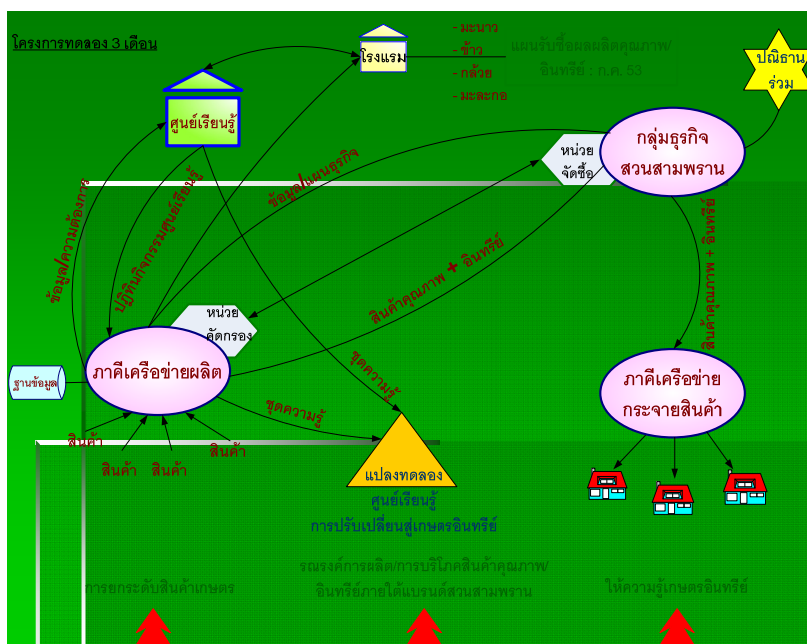
ภาพที่ 31 การวางแผนการดำเนินงานของกลุ่มเกษตร 2000

ที่มา: จากข้อสรุปการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการสร้างเป้าหมายธุรกิจสหกรณ์ เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2553ณ โรงแรม โรสการ์เด้น ริเวอร์ไซด์ สวนสามพราน

ภาพที่ 32 การตั้งปณิธานร่วมของกลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสวนสามพราน ภายใต้อุดมการณ์ร่วมกัน

ที่มา: จากข้อสรุปการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการสร้างเป้าหมายธุรกิจสหกรณ์ เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2553ณ โรงแรม โรสการ์เด้น ริเวอร์ไซด์ สวนสามพราน

ภาพที่ 33 การสร้างระบบธุรกิจสหกรณ์แนวทางใหม่ที่เอื้อประโยชน์แก่ภาคีเครือข่าย
ที่มา: จากข้อสรุปการประชุมวางแผนธุรกิจสหกรณ์สวนสามพราน เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2553 ณ ห้อง
214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน

สรุปการสร้างระบบธุรกิจสหกรณ์แนวทางใหม่ที่เอื้อประโยชน์แก่ภาคีเครือข่าย ดังนี้

- การสร้างความแตกต่างของสินค้าและบริการ (Product Differentiate) คือ ผลผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพ ปลอดภัยจากสารเคมี ราคายุติธรรม ทำให้เกิดกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้นอีก คือ กลุ่มผู้ที่สนใจด้านเศรษฐกิจพอเพียง และผู้รักสุขภาพ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ
- การรู้จักใช้ทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดความคุ้มค่า เพื่อสามารถพึ่งพาตนเองได้
- การสามารถทำงานและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและเกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ได้รับประโยชน์ร่วมกัน ก่อให้เกิดความสำเร็จ
- การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ เผยแพร่ความรู้และภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นต้นแบบให้สังคมเพื่อจุดประกายในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กับการทำธุรกิจ
- การสร้างขวัญและกำลังใจให้ทั้งกับองค์กร และกลุ่มเกษตรกรที่ร่วมดำเนินงาน
- การประสานแนวร่วม โดยเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย มีเครือข่ายที่มั่นคงโดยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ได้รับประโยชน์ร่วมกันทุกฝ่าย ถือเป็นทุนสังคม (Social Capital)
- การรู้และเข้าใจในภูมิศาสตร์แล้ว จึงเรียนรู้ถึง “ภูมิสังคม”
- การลดการใช้สารเคมีที่ไม่จำเป็น การหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ โดยมีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาประยุกต์ใช้

ผลการศึกษาปัจจัยที่เกื้อหนุนการดำเนินงานต่อกลุ่มธุรกิจสหกรณ์

การศึกษาปัจจัยที่เกื้อหนุนการดำเนินงานต่อกลุ่มธุรกิจสหกรณ์ผู้การบรรลุปเป้าหมายร่วมกัน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมดำเนินการที่ได้จากข้อมูลการประชุมวางแผนธุรกิจสหกรณ์สวนสามพราน เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2553 ซึ่งมีประเด็นการพิจารณา 2 ประเด็น คือ 1) ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน ได้แก่ ทัศนคติร่วม การกิจ ระบบ การบริหารจัดการ สินค้า คุณภาพ/มาตรฐาน และ 2) ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ เศรษฐกิจ-สังคม นโยบายรัฐ ข้อตกลงการค้าข้ามวัฒนธรรม/IT ดังแสดงในภาพที่ 34
2. การวิเคราะห์สภาพองค์กร (SWOT Analysis) ซึ่งพิจารณาจากปัจจัยสภาพแวดล้อมดำเนินการโดยจำแนกปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในออกเป็น 2 ประเภท คือ จุดแข็งและจุดอ่อน และจำแนกปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกออกเป็น 2 ประเภท คือ โอกาสและข้อจำกัด เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และตัวชี้วัดความสำเร็จ และสร้างกลยุทธ์ของภาคีเครือข่ายเพื่อใช้ในการดำเนินการต่อไป ดังแสดงในภาพที่ 35
3. การกำหนดวิสัยทัศน์ตามทัศนคติร่วม และตัวชี้วัดความสำเร็จของภาคีเครือข่าย ซึ่งมีประเด็นที่พิจารณา 4 ประเด็น ได้แก่ การเรียนรู้และพัฒนา กระบวนการภายในการเงิน กลุ่มเป้าหมาย และคุณค่า ดังแสดงในภาพที่ 36
4. การสร้างกลยุทธ์ของภาคีเครือข่ายธุรกิจเพื่อใช้ในการดำเนินการ ซึ่งดำเนินการในรูปแบบโครงการทดลอง 3 เดือน โดยนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการ ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังแสดงในภาพที่ 37

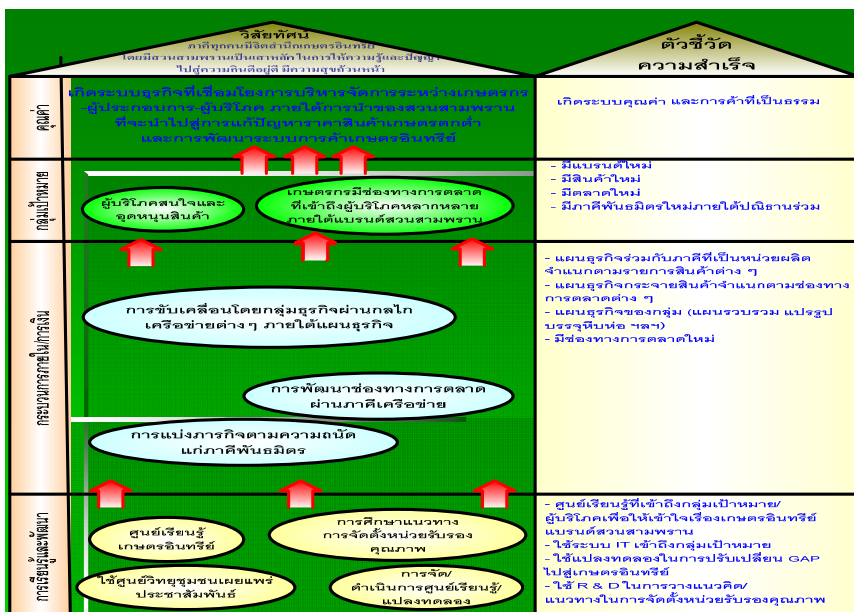
ภาพที่ 34 การวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมดำเนินการ

ที่มา: จากข้อสรุปการประชุมวางแผนธุรกิจสหกรณ์สวนสามพราน เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2553 ณ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน

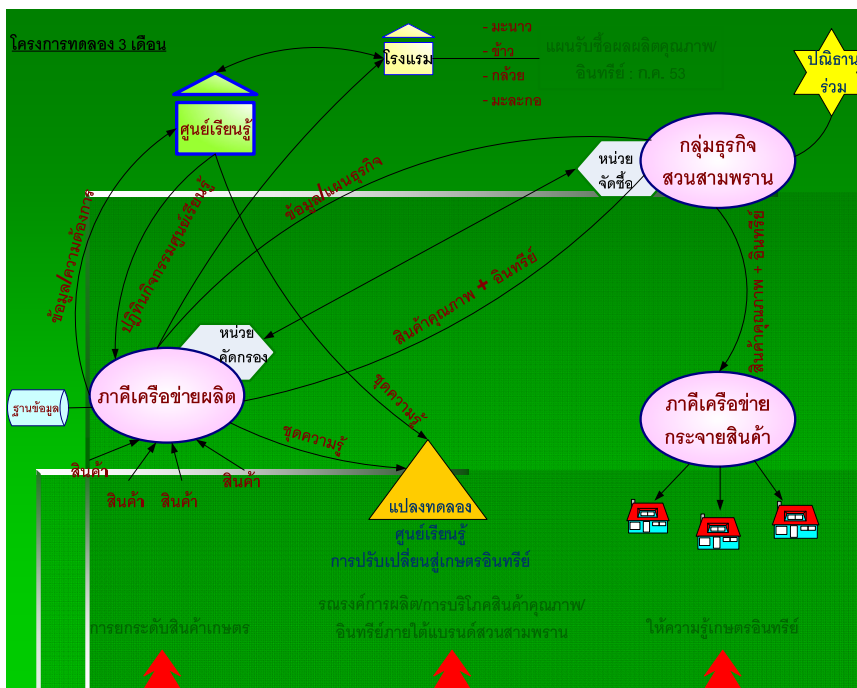
<p style="text-align: center;">โอกาส</p> <ul style="list-style-type: none"> • เกษตรกรสนใจเกษตรอินทรีย์ • คนในสังคมสนใจเรื่องสุขภาพมากขึ้น • สิ่งแวดล้อม • การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์/ชุมชน วิถีไทย • ผู้บริโภคสนใจเรื่อง Fairtrade • อาหารสุขภาพ • ระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ • คนสนใจวิถีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชาวบ้าน • สินค้าโอท็อป (กำหนดที่พรรค) 	<p style="text-align: center;">จุดแข็ง</p> <ul style="list-style-type: none"> • มีภาคีที่มีจิตสำนึกเกษตรอินทรีย์/กลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่า/ มีพันธมิตรร่วม • ภาคีมีทักษะ ประสบการณ์ด้านการเกษตรมายาวนาน • สินค้ามีความหลากหลาย โดดเด่น (4 ภาค) • มีสื่อประชาสัมพันธ์/เครือข่าย (ผอ.สิทธิชัย สว่างอารมณ์) • แบรินต์สวนสามพรานได้รับความไว้วางใจทั้งใน-ต่างประเทศ • แปลงทดลอง
<p style="text-align: center;">ข้อจำกัด</p> <ul style="list-style-type: none"> • เกษตรกรยังไม่เข้าใจเกษตรอินทรีย์จริง • ผู้ประกอบการมีต้นทุนสูงกว่า เข้าถึงลูกค้าได้เร็วกว่า 	<p style="text-align: center;">จุดอ่อน</p> <ul style="list-style-type: none"> • ภาคีพันธมิตรยังอยู่อย่างกระจัดกระจาย ยังไม่มีแผนร่วมกัน • ไม่ตกผลึกเรื่องเกษตรอินทรีย์ • ยังขาดที่เลี้ยง • ขาดการบริหารจัดการเชิงบูรณาการ

ภาพที่ 35 การวิเคราะห์สภาพองค์กร (SWOT Analysis)

ที่มา: จากข้อสรุปการประชุมวางแผนธุรกิจสหกรณ์สวนสามพราน เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2553 ณ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน

ภาพที่ 36 การกำหนดวิสัยทัศน์ และตัวชี้วัดความสำเร็จของภาคีเครือข่าย
ที่มา: จากข้อสรุปการประชุมวางแผนธุรกิจสหกรณ์สวนสามพราน เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2553
ณ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน

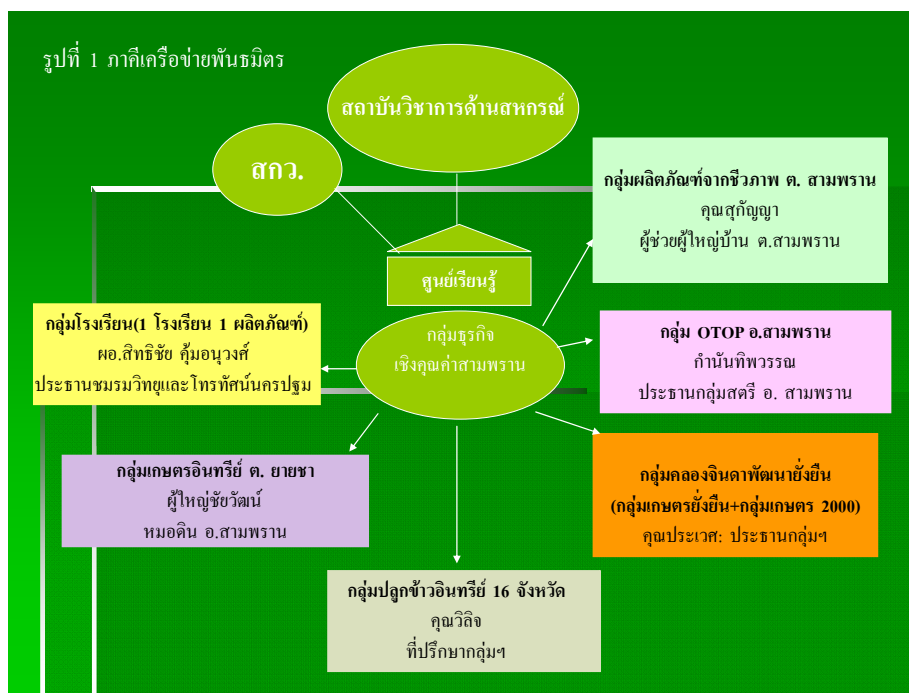

ภาพที่ 37 การสร้างกลยุทธ์ของภาคีเครือข่ายธุรกิจเพื่อใช้ในการดำเนินการ
ที่มา: จากข้อสรุปการประชุมวางแผนธุรกิจสหกรณ์สวนสามพราน เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2553
ณ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน

จากผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา ได้ดำเนินการอบรมสมาชิกประมาณ 500 คน พบว่า ภาคิ พันธมิตรมีปัญหาในเรื่องของการขาดชุดความรู้ เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ และการประกอบอาชีพต่างๆ ดังนั้น การฝึกอบรมในปีแรก จึงเป็นการเริ่มต้นที่ดี ในการเติมเต็มศักยภาพของภาคิ พันธมิตรของเครือข่ายทั้ง 9 เครือข่ายได้อย่างเป็นรูปธรรม และยังคงต้องการชุดความรู้อีกอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ภาคิ มีความเข้าใจในเรื่อง เกษตรอินทรีย์ และการฝึกทักษะด้านอาชีพ อย่างแท้จริง ภายใต้การดูแลของทีมพี่เลี้ยง เพื่อให้ภาคิ พันธมิตร ถึงจุดที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และมีความเสถียรภาพ ในการรวมกลุ่มกัน

ในด้านการเปิดช่องทางการตลาดในปีแรกคือ การจัดให้สมาชิก สามารถขายของในบริเวณตลาดริม คลอง สวนสามพรานได้โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย และทดลองรับซื้อสินค้าเกษตรปลอดภัยจากภาคิ พันธมิตร เช่น ผรั่ง มะนาว และมะพร้าว ฯลฯ เพื่อทดสอบการกระจายของสินค้า และปรับปรุงคุณภาพของสินค้าของภาคิ พันธมิตร พบว่า ส่วนใหญ่ภาคิ พันธมิตร ยังขาดองค์ความรู้เรื่องการผลิตเกษตรอินทรีย์ การตลาด การเก็บ เกี่ยว และการยืดอายุผลผลิต รวมทั้งการวางแผนเส้นทางการขนส่งสินค้าเกษตรเป็นอย่างมาก ซึ่งต้องการการ สนับสนุนต่อไปในระยะยาว

การวิจัยระยะต่อไปภาคิ พันธมิตรได้ทำการปรับเปลี่ยนชื่อโครงการวิจัยใหม่ เป็น **“กลุ่มธุรกิจเชิง คุณค่าสามพราน”** ซึ่งนับได้ว่าเป็นการค้นพบ แนวทางการดำเนินงานในรูปแบบใหม่ ที่จะสอดคล้องกับ กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมของภาคิ เครือข่ายพันธมิตรอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังมีการขับเคลื่อนให้ เกิดเครือข่ายใหม่มาเข้าร่วมเป็นภาคิ พันธมิตร ซึ่งผู้วิจัยได้แยกประเภทของกลุ่มภาคิ ใหม่ รวมได้ 6 เครือข่าย ประกอบด้วยจำนวนสมาชิก ที่เข้าร่วมอุดมการณ์ มากกว่า 2,500 คน (จากข้อมูลสำรวจล่าสุด เมื่อวันที่ 16 เดือนสิงหาคม ปี 2553

ภาพที่ 38 ภาติพันธมิตรภายใต้กลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพราน
ที่มา: จากการสำรวจข้อมูลเมื่อวันที่ 16 เดือนสิงหาคม ปี 2553

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

กลุ่มธุรกิจสหกรณ์สวนสามพราน เป็นการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจสหกรณ์เชิงคุณค่า ภายใต้ชุดโครงการวิจัย “การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม” โดยมีบริษัทโรสการ์เด็น จำกัด เป็นแกนนำของกลุ่มธุรกิจ และมีภาคีพันธมิตร ประกอบด้วย สหกรณ์ของพนักงานบริษัทโรสการ์เด็น กลุ่มผู้ผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย กลุ่มผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ วิชากิจชุมชน กลุ่มเกษตรกร โรงเรียน กลุ่มสตรีและชุมชน บริเวณอำเภอสวนสามพรานและพื้นที่ใกล้เคียง โดยใช้กลไกของศูนย์เรียนรู้ที่ทางสวนสามพรานจัดตั้งขึ้น โดยมีสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์และสกว. ในฐานะภาคีหน่วยงานวิชาการให้การสนับสนุน กลุ่มธุรกิจสหกรณ์สวนสามพราน ภายใต้แกนนำของบริษัทโรสการ์เด็น จำกัด มีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการสร้างระบบธุรกิจสหกรณ์แนวทางใหม่ที่เอื้อประโยชน์แก่สหกรณ์ ผู้ประกอบการและชุมชน ที่เห็นความสำคัญในเรื่องคุณค่าสหกรณ์และแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการทำธุรกิจร่วมกัน

กลุ่มธุรกิจสวนสามพรานมีการดำเนินชีวิตสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชนและระดับองค์กร เพื่อการรวมกันในรูปแบบกลุ่มหรือสหกรณ์ โดยเกษตรกรในพื้นที่ร่วมแรงในการผลิต การตลาด ความเป็นอยู่ สวัสดิการ การศึกษา สังคมและศาสนาของชุมชนในรูปแบบต่างๆ ซึ่งถือเป็นการสร้างความสามัคคีภายในท้องถิ่น และการเตรียมความพร้อมก่อนก้าวสู่โลกภายนอก ทั้งครอบครัวเกษตรกร และชุมชนเกษตรกรทุกระดับร่วมมือกับภาครัฐและเอกชน ในการบริหารจัดการพื้นที่ทำการเกษตรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ด้วยเกษตรกร บุคลากร ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่มีคุณภาพ คุณธรรม จริยธรรม ร่วมคิด ร่วมทำ และประสานงาน เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาการเกษตรยั่งยืน

การส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรแบบอินทรีย์ โดยไม่ใช้สารเคมีในการผลิต ทำให้เกิดผลผลิตทางการเกษตรที่มีความปลอดภัย ทำให้เกิดการเพิ่มความสามารถของทรัพยากร ประกอบกับแรงงานในกิจกรรมต่างๆ ที่มีสวัสดิการทางสังคมที่ดีขึ้น ซึ่งการพัฒนารูปแบบนี้ จะต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน จำเป็นต้องใช้เวลาและความอดทน ซึ่งอาจเห็นผลไม่ทันใจ การทำแบบนี้ จำเป็นต้องสร้างเครือข่าย และชุมชนสัมพันธ์ ซึ่งถือเป็นการเพิ่มภาระงานโดยไม่จำเป็นในแง่ของการบริหารจัดการธุรกิจทั่วไป และผู้ประกอบการรายอื่นมีเป้าหมายในการดำเนินงานต่างกัน โดยมุ่งถึงผลกำไรสูงสุด ดังนั้นกลุ่มธุรกิจสวนสามพรานจึงมีความพอเพียงระดับก้าวหน้า กล่าวคือความพอเพียงในระดับชุมชนและระดับองค์กร ซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่ขั้นที่สาม ซึ่งเป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกัน ในชุมชนระหว่างองค์กรกับเกษตรกร นับเป็นประโยชน์ในการสืบทอดภูมิปัญญา แลกเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยี และบทเรียนจากการ

ข้อเสนอแนะ

จากการสำรวจข้อมูล เมื่อวันที่ 16 เดือนสิงหาคม ปี 2553 พบว่า การวิจัยระยะต่อไปภาคีพันธมิตรได้ทำการปรับเปลี่ยนชื่อโครงการวิจัยใหม่ เป็น “กลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพราน” ซึ่งนับได้ว่าเป็นการค้นพบแนวทางการดำเนินงานในรูปแบบใหม่ ที่จะสอดคล้องกับกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายพันธมิตรอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังมีการขับเคลื่อนให้เกิดเครือข่ายใหม่มาเข้าร่วมเป็นภาคีพันธมิตร ซึ่งผู้วิจัยได้แยกประเภทของกลุ่มภาคีใหม่ รวมได้ 6 เครือข่าย ประกอบด้วยจำนวนสมาชิก ที่เข้าร่วมอุดมการณ์ มากกว่า 2,500 คน ซึ่งจากผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา มีการอบรมสมาชิกประมาณ 500 คน พบว่า ภาคีพันธมิตรมีปัญหาในเรื่องของการขาดชุดความรู้ ในเรื่องเกษตรอินทรีย์ และการประกอบอาชีพต่างๆ ดังนั้น การฝึกอบรมในปีแรก จึงเป็นการเริ่มต้นที่ดี ในการเติมเต็มศักยภาพของภาคีพันธมิตรของเครือข่ายทั้ง 6 เครือข่ายได้อย่างเป็นรูปธรรม และยังต้องการชุดความรู้อีกอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ภาคีมีความเข้าใจในเรื่องเกษตรอินทรีย์ และการฝึกทักษะด้านอาชีพ อย่างแท้จริง ภายใต้การดูแลของทีมพี่เลี้ยง เพื่อให้ภาคีพันธมิตร ถึงจุดที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และมีความเสถียรภาพ ในการรวมกลุ่มกัน

ในด้านการเปิดช่องทางการตลาดในปีแรกคือ การจัดให้สมาชิก สามารถขายของในบริเวณตลาดริมคลอง สวนสามพรานได้โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย และทดลองรับซื้อสินค้าเกษตรปลอดภัยจากภาคีพันธมิตร เช่น ฝรั่ง มะนาว และมะพร้าว ฯลฯ เพื่อทดสอบการกระจายของสินค้า และปรับปรุงคุณภาพของสินค้าของภาคีพันธมิตร พบว่า ส่วนใหญ่ภาคีพันธมิตร ยังขาดองค์ความรู้เรื่องการผลิตเกษตรอินทรีย์ การตลาด การเก็บเกี่ยว และการยืดอายุผลผลิต รวมทั้งการวางแผนเส้นทางการขนส่งสินค้าเกษตรเป็นอย่างมาก ซึ่งต้องการการสนับสนุนต่อไปในระยะยาว

ภาคผนวก ก

ปฏิทินกิจกรรม/แผนงานของโครงการวิจัยเครือข่ายกลุ่มธุรกิจสหกรณ์สวนสามพราน

ปฏิทินกิจกรรม/แผนงานของโครงการวิจัยเครือข่ายกลุ่มธุรกิจสหกรณ์สวนสามพราน
(ระหว่างวันที่ 15 สิงหาคม 2552 ถึง 10 กุมภาพันธ์ 2553)

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลลัพธ์	หมายเหตุ
1	12/6/2552	ประชุมหารือ ของ สวสค. นักวิจัย และ ผู้บริหารสวน สามพราน	1. สวสค. 3 คน 2. นักวิจัย 1 คน 3. ผู้บริหารสวนสาม พราน 1 คน	โรงแรม โรสการ์เดน ริเวอร์ไซด์ สวนสามพราน	เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้แนวคิด และสร้าง ความร่วมมือด้าน งานวิจัยเรื่องกลุ่มธุรกิจ สหกรณ์	สรุป
2	22/6/2552	การพัฒนา โจทย์วิจัย	1. สวสค. 2 คน 2. นักวิจัย 1 คน	ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	ได้ข้อเสนอ โครงการวิจัยที่จะ นำเสนอแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุปและ ภาพประกอบ
3	25/6/2552	นำเสนอโครง ร่างงานวิจัย	1. สวสค. 2. นักวิจัย 1 คน 3. ผู้บริหารสวนสาม พราน 3 คน 4. ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน	ชั้น 6 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	เกิดความร่วมมือด้าน งานวิจัยเรื่องกลุ่มธุรกิจ สหกรณ์และได้รับคำ ชี้แนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุป และ ภาพประกอบ
4	13-14/7/2552	ประชุม แลกเปลี่ยน เรียนรู้เครือข่าย นักวิจัย	1. สวสค. 2. นักวิจัย 10 โครงการ	โรงแรม โรสการ์เดน ริ เวอร์ไซด์ สวนสามพราน	เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ด้านงานวิจัยจาก กลุ่มงานวิจัยต่างๆกัน และเกิดความร่วมมือ ระหว่างเครือข่าย นักวิจัย มีปฏิญญา ร่วมกัน	สรุป และ ภาพประกอบ
5	18/8/2552	หารือภาคีธุรกิจ	1. ผู้บริหารสวนสาม พราน 2 คน 2. นักวิจัย 1 3. ผู้นำชุมชน 1 คน 4. สหกรณ์พนักงาน 2 คน	โรงแรม โรสการ์เดน ริ เวอร์ไซด์ สวนสามพราน	หารือกันถึงแนวทาง กิจกรรม กำหนดหน้าที่ ผู้ร่วมวิจัย และกำหนด กรอบการดำเนินงาน ร่วมกัน	สรุป และ ภาพประกอบ
6	1-30/9/2552	สร้างศูนย์ เรียนรู้ล่องน้ำ ลุยสวน	1. นักวิจัย 1 คน 2. พนักงานสวน 3. ผู้บริหารสวนสาม พราน	ศูนย์เรียนรู้ล่องน้ำลุยสวน	เกิดศูนย์เรียนรู้เกี่ยวกับ กิจกรรมด้านสุขภาพ อาหารปลอดภัยและวิถี ชีวิตของคนท้องถิ่น	สรุป และ ภาพประกอบ

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลลัพธ์	หมายเหตุ
7	4/9/2552	ประชุมติดตาม ผลการดำเนินงานวิจัย	1. สวสค. 3 คน 2. นักวิจัย 3 คน	ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	ปรับกระบวนการวิจัย และพิจารณาเครื่องมือ วิจัย	สรุปผล
8	10/9/2552	การประชุม วางแผนและ เตรียมความพร้อมในการ ดำเนินงานศูนย์ เรียนรู้	1. นักวิจัย 1 คน 2. พนักงานสวน 2 คน 3. ผู้บริหารสวนสาม พราน 2 คน	ศูนย์เรียนรู้ร่องน้ำลุยสวน	ชี้แจงและสร้างความ เข้าใจให้กับผู้ปฏิบัติงาน ได้ข้อสรุป ด้าน งบประมาณ หน้าที่ ความรับผิดชอบ กรอบ ทิศทางการดำเนินงาน	สรุป และ ภาพประกอบ
9	15/9/2552	เวทีเรียนรู้ “สู่ เส้นทาง สหกรณ์ที่มี คุณค่า” และ ฉลองการ ประกาศเกียรติ คุณฯ	1. นักวิจัย 3 คน 2. ผู้บริหาร และ พนักงานสวนสาม พราน 4 คน	อาคารสารนิเทศน์ 50 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	-ประชาสัมพันธ์ โครงการฯ -สินค้าและบริการของ สวนสามพราน	ภาพประกอบ
10	20/9/2552	การอบรมให้ ความรู้แก่ ผู้ปฏิบัติงานใน การเปิดเป็น สถานที่ ท่องเที่ยว	1. นักวิจัย 1 คน 2. พนักงานสวน 5 คน 3. นักศึกษาฝึกงาน 3 คน 4. ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน	ศูนย์เรียนรู้ร่องน้ำลุยสวน	สร้างความรู้ เพิ่มพูน ทักษะ ต่างๆ ให้แก่ทีม ผู้ปฏิบัติงาน	ภาพประกอบ
11	1-20/9/2552	สร้างศูนย์ เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง	1. นักวิจัย 1 คน 2. พนักงานสวน 3. ผู้บริหารสวนสาม พราน 2 คน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง	เกิดศูนย์เรียนรู้เกี่ยวกับ เศรษฐกิจพอเพียงและ เกษตรทฤษฎีใหม่	ภาพประกอบ
12	2/10/2552	ประชุม นำเสนอ รายงาน ความก้าวหน้า ⁷	1. สวสค. 2 คน 2. นักวิจัย 3 คน	ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	หารือถึงผลการดำเนิน งานวิจัยและปรับ กระบวนการวิจัย	สรุปและ ภาพประกอบ

⁷ การประชุมนำเสนอรายงานความก้าวหน้าและรายงานฉบับสมบูรณ์ ชุดโครงการการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และ
การค้าที่เป็นธรรม

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลลัพธ์	หมายเหตุ
13	13/10/2552	ประชุมพัฒนาองค์ความรู้แก่ภาคี	1. สวสค. 2. นักวิจัย 2 คน 3. ผู้บริหารสวนสามพราน 2 คน 4 สหกรณ์พนักงาน 1 คน	โรงแรม โรสการ์เดน ริเวอร์ไซด์ สวนสามพราน	แนวทางในการจัดทำแผนธุรกิจ การพัฒนาโจทย์การวิจัย การเชื่อมโยงโซ่อุปทาน กระบวนการดำเนินงาน ด้านสหกรณ์แก่ทีมงานวิจัย	สรุปและภาพประกอบ
14	29/10/2552	การประชุมวางแผนเตรียมความพร้อมในการดำเนินงาน ศูนย์เรียนรู้และเยี่ยมชมกิจกรรม	1.นักวิจัย 1 คน 2.พนักงานฝ่ายต่างๆ 3.ผู้บริหารสวนสามพราน 2 คน 4.สหกรณ์พนักงาน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ได้ข้อสรุป ด้านงบประมาณ หน้าที่ ความรับผิดชอบ กรอบทิศทางการทำงาน และนำผู้ประชุมเยี่ยมชมกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์	ภาพประกอบ
15	4/11/2552	ประชุมหารือโครงการวิจัยและกิจกรรมศูนย์	1.นักวิจัย 1 คน 2.ผู้บริหารสวนสามพราน 2 คน	โรงแรม โรสการ์เดน ริเวอร์ไซด์ สวนสามพราน	การติดตามความก้าวหน้าของงานวิจัยและกิจกรรมของศูนย์และการปรับการดำเนินงานให้เหมาะสม	สรุป
16	5/11/2552	ประชุมติดตามผลงาน	1. สวสค. 2 คน 2. นักวิจัย 2 คน	สวสค.ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	ปรับกระบวนการวิจัยและพิจารณาแผนงานและปฏิทินการดำเนินงาน	สรุปและภาพประกอบ
17	16/11/2552	การเยี่ยมชมและสำรวจข้อมูลพื้นฐานทางการเกษตรในเขตพื้นที่สามพราน	1.นักวิจัย 1 คน 2. ผู้นำชุมชน 1 คน 3. นักศึกษาฝึกงาน 5 คน	อำเภอสามพราน	นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ เป็นฐานในการเลือกกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรที่จะร่วมในโครงการวิจัยได้อย่างเหมาะสม	สรุปและภาพประกอบ
18	24/11/2552	การให้ความรู้ด้านการเกษตรและโครงการหนึ่งโรงเรียนหนึ่งผลิตภัณฑ์	1.นักวิจัย 1 คน 2. ผู้นำชุมชน 1 คน 3. นักศึกษาฝึกงาน 5 คน 4.นักเรียน 150 คน	ศูนย์เรียนรู้ล่องน้ำลุยสวน	นักเรียนได้เรียนรู้ด้านธรรมชาติและเกษตรอินทรีย์	สรุปและภาพประกอบ

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลลัพธ์	หมายเหตุ
19	27/11/2552	เวทีเรียนรู้เรื่อง การสร้าง เครือข่ายการ ผลิตที่ปลอดภัย ต่อชีวิต เป็น มิตรกับ สิ่งแวดล้อม	1.นักวิจัย 1 คน 2. ผู้นำชุมชน 1 คน 3. นักศึกษาฝึกงาน 5 คน 4. พนักงานสวน 6 คน 5. กลุ่มเกษตรกร 11 คน 6.ผู้บริหารสวนสาม พราน 1 คน	ศูนย์เรียนรู้ล่องน้ำลุยสวน	สร้างความรู้ความเข้าใจ แก่เกษตรกรด้านเกษตร อินทรีย์ ให้สามารถ นำไปปรับใช้กับกิจการ ของตนต่อไป	สรุปและ ภาพประกอบ
20	4/12/2552	สำรวจข้อมูล พื้นฐานทาง การเกษตรใน เขตพื้นที่สาม พราน	1.นักวิจัย 1 คน 2. ผู้นำชุมชน 1 คน 3. นักศึกษาฝึกงาน 5 คน	อำเภอสามพราน	รวบรวมข้อมูลด้าน การเกษตรต่างๆ ในเขต อำเภอสามพรานและทำ การรวบรวมข้อมูลเพื่อ ใช้ในการวิจัยต่อไป	สรุปและ ภาพประกอบ
21	10/12/2552	ติดตาม กิจกรรมศูนย์ เรียนรู้	1.นักวิจัย 1 คน 2. นักศึกษาฝึกงาน 1 คน	ศูนย์เรียนรู้ล่องน้ำลุยสวน	สร้างความรู้ความเข้าใจ แก่พนักงานศูนย์	สรุปและ ภาพประกอบ
22	17/12/2552	ติดตาม กิจกรรม เกษตรกร	1.นักวิจัย 1 คน 2. นักศึกษาฝึกงาน 2 คน	พื้นที่สวนในเขตสามพราน	สร้างความรู้ความเข้าใจ แก่เกษตรกร	ภาพประกอบ
23	22/12/2552	เวทีเรียนรู้เรื่อง การพัฒนา ผลิตภัณฑ์ เกษตรอินทรีย์	1.นักวิจัย 1 คน 2. ผู้นำชุมชน 1 คน 3. นักศึกษาฝึกงาน 2 คน 4. พนักงานสวน 6 คน 5. กลุ่มเกษตรกร 6 คน	ศูนย์เรียนรู้ล่องน้ำลุยสวน	การวางแผนการผลิต การแปรรูป การพัฒนา ผลิตภัณฑ์ และมีแผน ในการเริ่มพัฒนา ผลิตภัณฑ์เกษตร อินทรีย์	สรุปและ ภาพประกอบ
24	14/1/2553	ติดตาม กิจกรรมศูนย์ เรียนรู้	1.นักวิจัย 1 คน 2. นักศึกษาฝึกงาน 1 คน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง	สร้างความรู้ความเข้าใจ แก่พนักงานศูนย์	สรุปและ ภาพประกอบ

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลลัพธ์	หมายเหตุ
25	17/1/2553	เวทีเรียนรู้เรื่อง การสร้าง เครือข่ายเกษตร อินทรีย์และ การเชื่อมโยง ตลาด	1.นักวิจัย 1 คน 2. ผู้นำชุมชน 1 คน 3.นักศึกษาฝึกงาน 1 คน 4. พนักงานสวน 5 คน 5. กลุ่มเกษตรกร 5 คน 6.ผู้บริหารสวนสาม พราน 1 คน 7.นักวิชาการ 1 คน	ศูนย์เรียนรู้ล่องน้ำลุยสวน	ได้แนวทางในการสร้าง เครือข่ายการผลิตโดยมี ข้อสรุปให้สวนสาม พรานเป็นแกนกลาง ใน การสร้างแปลงสาธิต ควบคู่ไปกับเกษตรกรที่ เข้าร่วมโครงการ	สรุปและ ภาพประกอบ
26	22/1/2553	ติดตาม กิจกรรม เกษตรกร	1.นักวิจัย 2 คน 2.นักศึกษาฝึกงาน 1 คน	พื้นที่สวนของเกษตรกร เครือข่าย	สร้างความรู้ความเข้าใจ แก่เกษตรกร	สรุปและ ภาพประกอบ
27	29/1/2552- 6/2/2553	การ ประชาสัมพันธ์ และแสดง นิทรรศการ งานเกษตรแฟร์ ปี 2553	1. สวสค. 2. นักวิจัย 2 คน 3.นักศึกษาฝึกงาน 5 คน	อาคารจักรพันธ์ เพ็ญศิริ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	สร้างความรู้ความเข้าใจ ในกระบวนการวิจัย ความเข้าใจในกลุ่ม ธุรกิจสหกรณ์ แก่บุคคล ทั่วไป	สรุปและ ภาพประกอบ
28	9/2/2553	ประชุมติดตาม ผลการดำเนิน งานวิจัย	1.นักวิจัย 1 คน 2.ผู้บริหารสวนสาม พราน 3 คน	โรงแรม โรสการ์เดน ริ เวอร์ไซด์ สวนสามพราน	หารือถึงผลการดำเนิน งานวิจัยและปรับ กระบวนการวิจัย	สรุปและ ภาพประกอบ
29	10/2/2553	เยี่ยมชม และ สำรวจข้อมูล สินค้ากลุ่ม อาชีพและ วิสาหกิจชุมชน ในเขตอำเภอ สามพราน	1.นักวิจัย 2 คน 2.ผู้นำกลุ่ม 1 คน	อำเภอสามพราน	รวบรวมข้อมูลด้านกลุ่ม อาชีพและวิสาหกิจ ต่างๆ ในเขตอำเภอสาม พราน และ ทำ การ รวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ ในการวิจัยต่อไป	

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลลัพธ์	หมายเหตุ
30	23/2/2553	รายงาน ความก้าวหน้า	1.นักวิจัย 2 คน	ห้อง 601 ชั้น 6 อาคารวิจัย และพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	นำเสนอรายงานของ ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความ คิดเห็นและเสนอแนะ แก้ที่มวิจัยเพื่อไป ปรับปรุงประยุกต์ใช้ใน การดำเนินโครงการวิจัย	สรุปและ ภาพประกอบ
31	7/5/2553	การจัดเวที แลกเปลี่ยน เรียนรู้เรื่อง การตลาดสินค้า เกษตรอินทรีย์ ในพื้นที่สาม พราน	1.นักวิจัย 2 คน 2. พนักงานสวน 10 คน 3. กลุ่มเกษตรกร 53 คน 4.ผู้บริหารสวนสาม พราน 2 คน 5.นักวิชาการ 1 คน 6.สวสท. 2 คน	ณ.แฟรมน้ำ โรงแรมโร สการ์เดสวนสามพราน	รับทราบปัญหา อุปสรรค ของเกษตรกร ในพื้นที่ และชี้แจง สร้างความเข้าใจ ระหว่างกลุ่มธุรกิจและ เกษตรกร วางแผน แนวทางการเชื่อมโยง สินค้าสู่ตลาด	สรุปและ ภาพประกอบ
32	10/6/2553	ประชุมหารือ ร่วมกับนักวิจัย ผู้บริหาร โรงแรมโร สการ์เด้น และ สถาบันวิชาการ ด้านสหกรณ์	1.นักวิจัย 2 คน 2.ผู้บริหารสวนสาม พราน 2 คน 3.นักวิชาการ 1 คน 4.สวสท. 3 คน	ณ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคาร วิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน	รายงานผลการดำเนิน โครงการวิจัยในช่วงที่ ผ่านมา 10 เดือน การ ดำเนินโครงการต่อไป การดำเนินงานภายหลัง หมดสัญญา การทำแผน ที่ (Mapping)	สรุปและ ภาพประกอบ
33	22/6/2553	การจัดเวที แลกเปลี่ยน เรียนรู้เรื่องการ สร้างเป้าหมาย ธุรกิจสหกรณ์	1. สวสท. 2. นักวิจัย 2 คน 3.นักศึกษาฝึกงาน 5 คน	ณ โรงแรมโรสการ์เด้น ริ เวอร์ไซด์ สวนสามพราน	ก่อให้เกิดปณิธานของ เครือข่ายร่วมกันคือ เชื่อมั่นในเกษตร อินทรีย์ ห่วงใยผู้บริโภค การพัฒนาที่ยั่งยืนการ พึ่งพา-ร่วมมือกัน	สรุปและ ภาพประกอบ

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลลัพธ์	หมายเหตุ
34	4/7/2553	การติดตาม สำรวจข้อมูล เกษตรกรสาม พราน	1.นักวิจัย 2 คน	ณ หอประชุมโรงเรียน คลองจินดา ต.คลองจินดา อ.สามพราน	สำรวจข้อมูลการเกษตร ในพื้นที่เพื่อนำมาทำ แผนการดำเนินงาน	สรุปและ ภาพประกอบ
35	12/7/2553	การประชุม วางแผนธุรกิจ สหกรณ์สวน สามพราน	1.นักวิจัย 2 คน 2. กลุ่มเกษตรกร 15 คน 4.ผู้บริหารสวนสาม พราน 2 คน 5.นักวิชาการ 2 คน 6.สวสค. 2 คน	ณ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคาร วิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน	ได้แผนธุรกิจ ร่วมกัน การร่วมมือกันในการ ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้าน เกษตรอินทรีย์ โดยแกน นำในแต่ละกลุ่มจะไป สำรวจข้อมูลในกลุ่ม ตนเองและนำมาหารือ ร่วมกันในการนัดหมาย คราวต่อไป	สรุปและ ภาพประกอบ
36	17/7/2553	การจัดเวที เรียนรู้เรื่องการ ผลิตพืชผักและ อาหาร ปลอดภัยใน ชุมชน	1.นักวิจัย 2 คน 2.กลุ่มวิสาหกิจ 20 คน	ณ ศาลาประชุมชุมชนไร่จิง	การแลกเปลี่ยนด้าน การตลาด ด้านการผลิต พืชผักและอาหาร ปลอดภัยในชุมชนและ ได้ทำการสอนวิชาชีพ การเพาะถั่วงอกแก่ ผู้เข้าร่วมเพื่อนำไปเป็น อาหาร และสร้างอาชีพ ในชุมชนต่อไป	สรุปและ ภาพประกอบ

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์เกษตรกร

ปีการผลิต 2552/53 (ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2552 ถึงเดือนกรกฎาคม 2553)

แบบสัมภาษณ์ เรื่อง “โครงการวิจัยเครือข่ายกลุ่มธุรกิจสหกรณ์สวนสามพราน”
ภายใต้ชุดโครงการ “การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม”

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....ชื่อผู้สัมภาษณ์.....วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์.....
ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....บ้าน.....ตำบล.....อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกร

1. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ผู้ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเป็นระยะเวลาตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป (ระบุรายละเอียดในตาราง)

รายชื่อสมาชิกในครัวเรือน	เพศ	อายุ (ปี)	ระดับการศึกษา	สภาพการเป็นแรงงาน ในภาคเกษตรกรรม	ความสัมพันธ์กับ หัวหน้าครัวเรือน
1. ผู้ให้สัมภาษณ์					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					

2. พื้นที่ถือครองและพื้นที่เพื่อการเกษตรของครัวเรือน (ระบุรายละเอียดในตาราง)

ลักษณะการใช้พื้นที่	เนื้อที่ (ไร่)	ลักษณะการถือครองที่ดิน			เอกสารสิทธิ์*	ค่าเช่าที่ดิน** (บาท/ไร่/ปี)
		ของตนเอง	เช่า	ทำกินฟรี		
ทำนา						
ทำสวน (ระบุ).....						
ทำสวน (ระบุ).....						
ทำสวน (ระบุ).....						
ทำไร่ (ระบุ).....						
เลี้ยงโค/กระบือ						
เลี้ยงสุกร						
เลี้ยงเป็ด/ไก่						
อื่นๆ (ระบุ).....						
อื่นๆ (ระบุ).....						
รวม						

* กรณีที่ครัวเรือนมีที่ดินเป็นของตนเอง

** กรณีที่ครัวเรือนมีการเช่าที่ดิน

3. รายได้ครัวเรือนในภาคเกษตรกรรมหักต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสด

แหล่งรายได้	ปริมาณ ผลผลิตต่อปี (หน่วย)	ราคาผลผลิต ต่อหน่วย (บาท)	รายได้รวม ต่อปี (บาท)	ต้นทุนผันแปรที่ เป็นเงินสดต่อปี (บาท)
1. รายได้จากประกอบอาชีพในครัวเรือน				
1.1 ทำนา				
1.2 ทำสวน (ระบุ).....				
1.3 ทำสวน (ระบุ).....				
1.4 ทำสวน (ระบุ).....				
1.5 ทำไร่ (ระบุ).....				
1.6 เลี้ยงโค/กระบือ				
1.7 เลี้ยงสุกร				
1.8 เลี้ยงเป็ด/ไก่				
1.9 อื่นๆ (ระบุ).....				
1.10 อื่นๆ (ระบุ).....				

4. แหล่งเงินลงทุนในการประกอบอาชีพ

() ของตนเอง

() กู้ยืม (ระบุรายละเอียดในตาราง)

แหล่งกู้ยืมเงินลงทุน	จำนวนเงินกู้ยืม (บาท)	จำนวนเงินใช้คืน (บาท)	ระยะเวลาการกู้ยืม (ปี)	ดอกเบี้ย (ร้อยละ)
ธกส.				
สหกรณ์				
กองทุนหมู่บ้าน				
นายทุน				
ญาติ/เพื่อน				
ธนาคารพาณิชย์				
อื่นๆ (ระบุ).....				
อื่นๆ (ระบุ).....				

ตอนที่ 2 สภาพการผลิต

1. ปฏิทินการผลิต (ระบุรายละเอียดในตาราง)

รายการ	เดือน												
		ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1.1 ทำนา													
1.2 ทำสวน (ระบุ).....													
1.3 ทำสวน (ระบุ).....													
1.4 ทำสวน (ระบุ).....													
1.5 ทำไร่ (ระบุ).....													
1.6 เลี้ยงโค/กระบือ													
1.7 เลี้ยงสุกร													
1.8 เลี้ยงเป็ด/ไก่													
1.9 อื่นๆ (ระบุ).....													
1.10 อื่นๆ (ระบุ).....													

3. การใช้แรงงานในการผลิต

- จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการผลิต.....คน แรงงานประจำ.....คน แรงงานชั่วคราว.....คน
- จำนวนแรงงานนอกครัวเรือนที่ใช้ในการผลิต.....คน
 - แรงงานประจำ.....คน ค่าจ้างวันละ.....บาท/คน รวมค่าจ้างแรงงาน.....บาท/คน/เดือน
 - แรงงานชั่วคราว.....คน ค่าจ้างวันละ.....บาท/คน รวมค่าจ้างแรงงาน.....บาท/คน/เดือน

4. กิจกรรมการผลิต (ระบุรายละเอียดในตาราง)

กิจกรรมการผลิต	จำนวน ครั้ง	แรงงานครัวเรือนต่อครั้ง			จำนวนปัจจัยการผลิตต่อครั้ง		ค่าน้ำมัน เชื้อเพลิงต่อครั้ง (บาท)	หมายเหตุ
		คน	ชั่วโมง	วัน	หน่วยต่อครั้ง	ราคาต่อหน่วย (บาท)		
.....								
.....								
.....								
.....								
.....								
.....								
.....								
.....								
.....								
.....								
.....								
รวม								

5. ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาในการผลิต (ระบุรายละเอียดในตาราง)

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 สภาพการรวมกลุ่มทางการเกษตร

1. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มทางการเกษตรหรือไม่

() ไม่เป็น เหตุผล.....

() เป็น (ระบุรายละเอียดในตาราง)

ชื่อกลุ่ม	กิจกรรมหลักของกลุ่ม	การร่วมกิจกรรมกลุ่ม (จำนวนวัน/เดือน)	รายได้ (บาท/ปี)
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			

2. ผลประโยชน์อื่นๆ นอกเหนือจากรายได้ที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร (ระบุรายละเอียดในตาราง)

ผลประโยชน์	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		